

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

DANIELLE DELI, De uitdrukkelijke wettelijke erkenning van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag en van het recht op persoonlijk contact 1

Rechtspraak

Burgerlijke partij – Vordering – Afstand
Cass., 31 mei 1995 (*met noot van Mike Gelders, «Afstand van de civielrechtelijke vordering bij de strafrechter»*) 8

Wegverkeer – Algemeen reglement op de technische eisen van voertuigen – Art. 26, § 1, K.B. van 15 maart 1968
Cass., 12 september 1995 9

Verjaring – Strafzaken – Wet van 24 december 1993 – Stuiting
Cass., 20 september 1995 10

1. Minderjarige – Lening – Art. 483 B.W. – Nietigheid –
2. Verbintenis – Minderjarige – Nietigheid – Bevestiging
Cass., 21 september 1995 10

Werkloosheid – Recht op uitkeringen – Toelatingsvoorwaarden – Vreemdeling – Vluchteling – Gelijktelling – Voorwaarde – Erkenning
Cass., 25 september 1995 12

Geneeskundige verzorging en uitkeringen – Schade veroorzaakt door motorvoertuig – Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds – Vergoedingsplicht – Ziekenfonds – Eigen vordering – Beperking
Cass., 29 september 1995 (*met noot*) 12

Geneeskunde – Arts – Aansprakelijkheid – Advies en behandeling op een domein dat geen verband houdt met de specialisatie
Hof Gent, 3 maart 1994 13

Deskundigenonderzoek – In der minne aangestelde deskundige – Kosten – In het ongelijk gestelde partij – Begrip
Hof Antwerpen, 30 januari 1996 14

Wegverkeer – Ademtest – Bloedproef
Corr. Turnhout, 21 december 1995 (*met noot van A. Vandeplass, «De ongeldige ademtest»*) 15

Arbeidsovereenkomst – Bedienden – 1. Opzeggingstermijn – Opeenvolgende werkgevers – Juridisch onderscheid – Dezelfde werkgever – Begrip – 2. Proefbeding – Opeenvolgende werkgevers – Juridisch onderscheiden
Arbrb. Gent, 14 april 1995 16

1. Taalgebruik – Gerechtszaken – Nietigheid – Toepasselijke wet – **2. Algemene rechtsbeginselen** – Non bis in idem – Burgerlijke zaken
Vred. Wolvertem, 7 maart 1996 17

Rechtspraak in kort bestek

Burgerlijke rechtspleging – Wraking – Rechter – Onpartijdigheid – Eerdere kennisneming van het geschil – Begrip – Aansprakelijkheidsvordering – Regresvordering van verzekeraar – Verschillende geschillen
Cass., 20 oktober 1994 18

Verzekering – Motorrijtuigen – Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds – Ongeval veroorzaakt door bekend bestuurder van wie de aansprakelijkheid niet vastgesteld kan worden
Cass., 8 februari 1995 (*met noot*) 19

Werkloosheid – Uitkeringen – Onrechtmatig ontvangen sommen – Terugbetaling – Goede trouw – Gevolg – Bewijs van arbeid op bepaalde dagen – Gevolg – Beperking van terugvordering – Omvang
Cass., 10 april 1995 (*met noot*) 19

Wetgeving in kort bestek

BRTN-mini-decreet 20
Onderwijsrecht – Universiteit Antwerpen 20
Commerciële platen voor motorvoertuigen 21
Belastingvrijstelling voor giften m.b.t. slachtoffers van grote industriële rampen 21
Vlaamse begroting 21
Beheersboekhouding van de erkende uitbetalingsinstellingen 22
Onroerende voorheffing en andere belastingen van het Brusselse gewest 22
OCMW-wetgeving – Tweekantig gebied Brussel-Hoofdstad 23
Werkloosheidsreglementering – Nachtarbeid 23
Ruimtelijke ordening – Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 23
Kinesitherapeuten – Erkenning 24
Economische overheidsbedrijven – Telecommunicatie 24
Wapenwet – Vergunning voor het voorhanden hebben van een verweer- of oorlogsvuurwapen 24
Reglement van de beursmarkt in renten 24
Secundaire markten – Wijziging van de wet van 6 april 1995 25

Intercommunales voor kabeldistributie – Deelneming aan Telenet Vlaanderen 25
Stage der jongeren 25
Televisieomroep tweekantig gebied Brussel-Hoofdstad 26
Voedingsmiddelen 27
Transacties in financiële instrumenten – Meldingsplicht 28

Reactie

Christian Cauwe, Antwoord op het artikel «De verplichte borgstelling voor vervoerders: een betwist aspect van het economisch administratief recht» 28
Sophie Stijns en Hendrik Vuye, Wederantwoord van de auteurs op de reactie van mr. Cauwe 29

Boeken

J.E. Fesevur, Goederenrechtelijke colleges (*door M.E.S.*) 31
Ivan Verougstraete en Edward Forrier (hoofddred.), De Larcier Wetboeken, Aanvulling 1996, I (*door C.C.*) 31
Renaud Dehousse, La Cour de justice des Communautés européennes (*door Yves Montangie*) 32

Aangekondigd

32

Mededelingen

Gentse juridische actualia II

32

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931. Hoofdredacteuren: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993)

VERSCHIJNT IEDERE WEEK VAN SEPTEMBER TOT JUNI

Redactie: C. Caenepeel, J.R. Rauws,
A. Vandeplas, A. Van Oevelen

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Vaste medewerkers:

A. Alen
P. Arnou
R. Boes
Gh. Dhaeyer
J. Erauw
J. Gerlo
P. Humblet
J. Laenens
W. Lambrechts
P. Lemmens
H. Nys
I. Opdebeek
W. Pintens
W. Rauws
D. Simoens
G. Suetens-Bourgeois
L.P. Suetens
M. van Damme
J. Wouters

Abonnementen, advertenties: INTERSENTIA UITGEVERS N.V., Volhardingstraat 27, 2020 Antwerpen
Tel.: 03/248.74.54 - Fax: 03/248.83.82 Abonnementsprijs: 4.550 f., voor studenten 2.950 f..

— UNIFORMIER —

Kledingfabrikanten en specialisten in toga's

DIRK NEVENS

Nieuwe steenweg 8 - 1731 Zellik ☎ (02) 466 09 05
Fax (02) 466 63 24
Molenstraat 23 - 9300 Aalst ☎ (053) 21 47 77
rue du Midi 175 - 1000 Bruxelles ☎ (02) 511 88 06

Belgian law firm (32 lawyers) with international exposure, based in Brussels, is seeking for immediate hiring for its Commercial Litigation Department, an:

EXPERIENCED (3-4 YEARS) LAWYER

The applicant must:

- ➡ be fluent in French, Dutch & English;
- ➡ preferably have a law degree from an American or English Law School.

Please send your resumé to Rechtskundig Weekblad, Volhardingstraat 27, 2020 Antwerp, ref. nr. RW01/01.

DE UITDRUKKELIJKE WETTELIJKE ERKENNING VAN DE GEZAMENLIJKE UITOEFENING VAN HET OUDERLIJK GEZAG EN VAN HET RECHT OP PERSOONLIJK CONTACT ¹

I. Inleiding

1. De wet van 30 juni 1994 tot hervorming van de echtscheidingsprocedure en de invoering van het hoorrecht van minderjarigen ² was de eerste stap van het hervormingswerk in de materie van de echtscheiding. Proceduriële wijzigingen werden immers als het meest dringend aangevoeld en bleken ook op het politieke vlak nog het gemakkelijkst haalbaar te zijn. Het was echter steeds de bedoeling van de wetgever onmiddellijk na de goedkeuring van de wet van 30 juni 1994 het hervormingswerk in de echtscheidingsmaterie voort te zetten, meer bepaald op het vlak van de gronden tot echtscheiding en de gevolgen van de echtscheiding. De commissie die met de voorbereiding hiervan was belast, was van mening dat voorrang moest worden verleend aan het onderzoek van de wetsvoorstellen betreffende de *gevolgen* van de echtscheiding *voor de kinderen* en, in het bijzonder aan het wetsvoorstel betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, dat reeds op 16 januari 1992 door de heer Beaufays voor het eerst was ingediend. ³

Door alle voorbereidende stukken heen blijkt dat het *«belang van het kind»* als het uitgangspunt voor de nieuwe regelgeving centraal staat. Teneinde aan dit bij uitstek vaag, heteronome begrip wat meer inhoudelijke invulling te geven, werd een beroep gedaan op onderzoek inzake co-ouderschapsrelaties verricht in de Verenigde Staten. ⁴ Uiteindelijk heeft men getracht het recht van het kind om persoonlijke relaties te onderhouden zowel met beide ouders – ongeacht hun onderlinge relatie – als met de grootouders en eventueel met derden waarmee een bijzonder affectieve band bestaat, zoveel mogelijk juridisch te verzekeren.

De Franse wet van 22 juli 1987 en vooral die van 8 januari 1993 ⁵ vormden een belangrijke inspiratiebron voor de wetswijzigingen.

2. De krachtlijnen van de nieuwe wet zijn de volgende:

- het beklemtonen van het wederkerig karakter van de plicht tot respect tussen ouders en kind (nieuw artikel 371 B.W.);

- de hervorming van het ouderlijk gezag, waarbij het bestaande systeem van de afzonderlijke gelijklopende bevoegdheid (de zogenaamde «concurrerende» bevoegdheid) wordt vervangen door een systeem van *gezamenlijke bevoegdheid van vader en moeder*, (nieuwe artt. 373 en 376, eerste en tweede lid, B.W.);

- het bij niet-samenleven voortzetten van de gezamenlijke gezagsuitoefening door beide ouders wordt voortaan het basisbeginsel (nieuwe artt. 374 en 376, eerste en tweede lid B.W.);

- het verschaffen van een wettelijke basis voor het omgangsrecht en dit zowel van de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, als van de grootouders en virtueel ook van derden die een bijzondere affectieve band met het kind kunnen bewijzen. Het omgangsrecht krijgt de wettelijke benaming «recht op persoonlijk contact» (nieuw artikel 375bis B.W.).

Voorts zijn er nog wijzigingen aangebracht in art. 108 B.W. i.v.m. de woonplaats van de minderjarige en in art. 203 B.W. aangaande de verplichtingen uit afstamming, waarop verder nog kort zal worden teruggekomen.

II. De hervorming van het ouderlijk gezag

3. Volgens het verslag van de senaatscommissie voor Justitie heeft de subcommissie gezocht naar een duidelijke wettelijke vormgeving voor wat in het dagelijks leven het «co-ouderschap» wordt genoemd, zijnde een ouderschapsvorm waarvan de essentie erin bestaat dat beide ouders – ook al leven ze niet samen – de opvoedingsverantwoordelijkheid over hun kinderen blijven dragen. ⁶

4. De volledige gelijkheid tussen vader en moeder in de uitoefening van het ouderlijk gezag, een innovatie van de wet van 1 juli 1974 en veralgemeend naar ook niet gehuwde ouders door de wet van 31 maart 1987, impliceerde dat, ingeval de ouders samenleven, de beslissingen in het raam van het ouderlijk gezag door elk van de ouders alleen konden worden genomen, met een mogelijkheid van beroep voor de andere ouder, indien die het niet eens was met een beslissing (d.i. de zogenaamde «afzonderlijke gelijklopende» of «concurrerende bevoegdheid»). Indien de ouders niet samenleven, oefende in de vroegere regeling alleen de ouder die de materiële bewaring over het kind had ook het ouderlijk gezag uit (d.i. de zogenaamde «exclusieve bevoegdheid»).

⁶ Het co-ouderschap, zijnde de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, mag niet worden gelijkgesteld met het «alternerend ouderschap». Dit laatste vereist het beurtelings in de tijd uitoefenen van het hoederecht en de beslissingsbevoegdheid over het kind. In concreto betekent dit bv. dat het kind gedurende twee weken bij de vader verblijft, waarna het voor de volgende twee weken naar de moeder verhuist. Het alternerend ouderschap is in feite een vorm van gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag.

¹ Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag (B.S., 24 mei 1995), in werking getreden op 3 juni 1995.

² B.S., 21 juli 1994, in werking getreden op 1 oktober 1994.

³ Dit wetsvoorstel heeft het meest bijgedragen tot de definitieve tekst van de wet van 13 april 1995: wetsvoorstel Beaufays c.s., *Gedr. St., Kamer*, B.Z. 1991-92, nr. 34/1; zie ook voor de voornaamste parlementaire voorbereiding: *Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1430/1, nr. 1430/2, nr. 1430/4 (verslag kamercommissie voor Justitie uitgebracht door de heer Swennen); *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1270/1 en nr. 1270/2 (verslag senaatscommissie voor Justitie uitgebracht door mevr. Verhoeven en de heer Pataer).

⁴ Voor commentaar en bedenkingen hierbij, zie *infra*, nr. 31.

⁵ L. nr. 93-22 van 8 januari 1993 tot wijziging/invoering van de artikelen 372-1, 372-1-1, 372-2, 373-1 en 373-2 Code civil.

heid»).⁷ Het is precies zowel het beginsel als de toepassing van deze «exclusieve uitoefening» van het ouderlijk gezag in geval van niet (meer) samenleven, die werden aangevochten. Dit heeft geleid tot de huidige hervorming.

5. De traditionele regeling wordt thans vervangen door het principe dat de ouders *samen verantwoordelijk blijven*. Deze regeling is duidelijk ingegeven door de gedachte of de hoop dat de ouders, ondanks hun persoonlijke conflicten, in gelijke mate geresponsabiliseerd blijven ten aanzien van hun kinderen en dat alzo een groot aantal pijnlijke conflicten en juridische gevechten omtrent het hoederecht en het bezoeksrecht vermeden kunnen worden, zodat de persoonlijke relaties van het kind met beide ouders zoveel mogelijk bewaard kunnen blijven.

De expliciete opname van het co-ouderschap in de wet heeft voornamelijk twee doelstellingen. In de eerste plaats moest hierdoor een einde worden gemaakt aan de rechtsonzekerheid die ten gevolge van de uiteenlopende rechtspraak was ontstaan, inzake de mogelijkheid om een co-ouderschapsregeling te verkiezen.⁸ De tweede beoogde doelstelling is veeleer van psychologische aard en is erop gericht de traditionele terughoudendheid tegenover co-ouderschap, zowel aan de zijde van de rechters als aan de zijde van de ouders zelf, te doorbreken.

De principiële voorkeur van de wetgever voor het bij niet samenleven van de ouders voortzetten van de gezamenlijke gezagsuitoefening en dus voor gezamenlijke verantwoordelijkheid, moet idealiter een mentaliteitswijziging teweegbrengen, waarbij ouders voortaan hun persoonlijke moeilijkheden zullen moeten overstijgen, om alles wat de kinderen aanbelangt los te koppelen van hun interrelationele problemen. Hierbij moet het verlaten van de klassieke alles-of-nietsregeling (d.w.z. een hoede- en een bezoeksregeling) een aanzet bieden. De traditionele inzet van het «gevecht» is immers van zijn belang ontdaan. Tegelijkertijd verhoopt men van de nieuwe regeling ook de gerechtelijke tussenkomst in het gezinsleven te kunnen terugdringen.

A. Het gezag over de persoon in geval van samenleven van de ouders (art. 373 B.W.)

6. In dit geval oefenen de ouders voortaan het gezag over de persoon gezamenlijk uit. Om te voorkomen dat voor elke handeling het feitelijke optreden van beide ouders vereist is, wordt een *vermoeden van instemming* van de andere ouder ingevoerd (art. 373, tweede lid, B.W.) en wel voor *alle handelingen* die verband houden met het gezag over de persoon, zowel gebruikelijke handelingen als belangrijke handelingen die een invloed kunnen hebben op de toekomst van het kind.⁹

⁷ Zie de vroegere artikelen 373 en 374 B.W.

⁸ De *lege lata* voorziet m.i. art. 1279 Ger.W. reeds in de mogelijkheid een co-ouderschapsregeling te verkiezen. De interpretatiemoeilijkheden daaromtrent die aanleiding gaven tot een zeer divergerende rechtspraak, leidden tot een onduidelijkheid die wellicht enkel door de wetgever kon worden verholpen.

⁹ Op dit punt wijkt de Belgische regeling af van de Franse wet (art. 372-2 C. civ.) waar het vermoeden enkel geldt voor «un acte usuel de l'autorité parentale». Uit het verslag van de kamercommissie (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1430/4, 81-82) blijkt dat hier alle handelingen worden bedoeld behalve die welke de toekomst van

Dit vermoeden van instemming geldt enkel ten aanzien van *derden te goeder trouw*, het is een weerlegbaar vermoeden, en het geldt slechts behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.¹⁰

7. Wanneer kan men spreken over een «derde te goeder trouw»? Er kan moeilijk worden vereist dat de derde de onderzoekspllicht heeft om te achterhalen of de ouder met wie hij handelt, daadwerkelijk de instemming van de andere ouder heeft. Aangezien het vermoeden van instemming ook geldt indien de ouders niet samenleven, is het al dan niet samenleven evenmin relevant voor de derde. Dus zelfs indien hij weet dat de ouders niet meer samenwonen, brengt hij in principe zijn goede trouw niet in het gedrang door met één ouder alleen te handelen. Samen met A. Wylleman¹¹ meen ik dat in deze hypothese het optreden van de derde moet worden getoetst aan de zorgvuldigheidsnorm. Wanneer de derde, die op de hoogte is dat de ouders niet meer samenleven, slechts met toestemming van één ouder een onomkeerbare, niet dringend noodzakelijke handeling aangaande het kind zou uitvoeren (bv. een niet-levensnoodzakelijke gewichtige chirurgische ingreep), zou o.i. de zorgvuldigheidsnorm zijn overtreden. In zulke gevallen lijkt het raadzamer dat de derde aandringt op instemming van de andere ouder, of bij gebreke daarvan op een verzoek tot het verkrijgen van de machtiging bij de Jeugdrechtbank om alleen op te treden. Van kwade trouw is sprake, indien een derde, wetende dat er geen overeenstemming tussen de ouders bestaat omtrent een bepaalde handeling, toch met één van de ouders deze handeling verricht.

8. Voor eventuele geschillen tussen ouders die samenleven is de *jeugdrechtbank* bevoegd (art. 373, derde lid, B.W.). Op grond van het enige criterium van het «belang van het kind» zal de jeugdrechter ofwel ten gronde beslissen over de onenigheid tussen de ouders ofwel toestemming verlenen aan een van de ouders om alleen op te treden voor een of meer bepaalde handelingen.¹²

Als conclusie bij het voorgaande kan worden gesteld dat er in de praktijk voor samenlevende ouders weinig verandert.

B. Het gezag over de persoon indien de ouders niet samenleven (art. 374 B.W.)

9. De belangrijkste innovatie van de wet bestaat erin dat ook bij niet samenlevende ouders dit gezag steeds automa-

het kind beïnvloeden. Waarschijnlijk heeft men in de Belgische wetgeving dit onderscheid niet opgenomen uit vrees voor interpretatiemoeilijkheden bij de eventuele opdeling van de handelingen.

¹⁰ In dit verband moet worden gedacht aan de orgaantransplantatiewet en aan de toestemmingsregeling i.v.m. ingrepen die onder narcose moeten gebeuren. In dergelijke gevallen wordt de instemming van de andere ouder nooit vermoed. Dit geldt evenmin voor de toestemming tot het huwelijk of tot adoptie van het minderjarig kind (prerogatieven van het ouderlijk gezag), waarvoor het optreden van beide ouders steeds vereist blijft.

¹¹ WYLMAN, A., «Enkele specifieke problemen inzake de nieuwe regeling van de uitoefening van het ouderlijk gezag», in *Gentse Juridische Actualia I*, 22 september 1995, 7, nr. 25.

¹² Elk van de ouders kan zich tot de jeugdrechtbank wenden. Zowel een beroep *a priori* (indien de ouders het niet eens kunnen worden over een nog te verrichten handeling) als *a posteriori* (tegen een reeds door één ouder verrichte handeling) is mogelijk.

tisch gezamenlijk verder uitgeoefend blijft door beide ouders, en wel zolang er geen rechter optreedt om er anders over te beslissen. Er gelden dus dezelfde regels als voor de samenlevende ouders, met name het vermoeden van instemming, en de mogelijkheden van beroep bij de jeugdrechtbank.¹³

Het niet samenleven van de ouders maakt het echter onmogelijk dat zij elk op voortdurende wijze het kind bij zich hebben, zodat een zogenaamde regeling aangaande de huisvesting (verblijfsregeling) (art. 374, vijfde lid, B.W.) moet worden uitgewerkt. Omtrent de modaliteiten hiervan legt de wetgever geen bepalingen op.¹⁴ Uiteraard zal enkel een in een rechterlijke beslissing opgenomen verblijfsregeling een afdwingbare titel vormen.¹⁵ Indien hieromtrent geen gerechtelijke beslissing is uitgewerkt, zijn de niet samenlevende ouders aan elkaars goede wil overgeleverd.

10. Het probleem van de *woonplaats* van het kind indien de ouders niet samenleven wordt behandeld in het nieuwe artikel 108 B.W. en in artikel 374, vijfde lid, B.W. Indien de rechter de verblijfsregeling vaststelt, zal hij tevens de plaats bepalen waar het kind in het bevolkingsregister wordt ingeschreven. Indien er geen rechterlijke beslissing is, zullen de ouders daaromtrent zelf een beslissing moeten nemen (art. 108 B.W.). Het is niet noodzakelijk dat deze inschrijving overeenstemt met de woonplaats van de ouder waar het kind het meest verblijft. Uiteraard heeft deze louter administratieve formaliteit wel gevolgen op verschillende andere terreinen, o.m. op het fiscale domein en in de sociale zekerheid.¹⁶

11. De exclusieve uitoefening van het gezag door één ouder, het systeem dat vroeger de regel was, is voortaan de uitzondering waarvoor een rechterlijke beslissing noodzakelijk is. De rechter¹⁷ kan de exclusieve uitoefening toch aan

één ouder opleggen, indien de overeenstemming die tussen de ouders is bereikt, hem strijdig lijkt met het belang van het kind¹⁸ of indien de ouders het oneens zijn over een aantal belangrijke elementen i.v.m. de opvoeding van het kind.¹⁹

In dit geval beschikt de ouder aan wie de uitoefening van het gezag onttrokken is, nog steeds over het recht van toezicht op de opvoeding, over het recht om hieromtrent informatie in te winnen, over een mogelijkheid van beroep bij de jeugdrechtbank tegen de handelingen en de beslissingen van de andere ouder, over het thans uitdrukkelijk in de wet ingeschreven recht op persoonlijk contact met het kind²⁰ en uiteraard (hoewel dit niet in de wet vermeld is) over de ouderlijke prerogatieven betreffende de staat van de persoon.

12. Teneinde een aangepaste oplossing te bieden voor zoveel mogelijk diverse situaties, beschikt de rechter over de mogelijkheid het exclusief uitoefeningsmodel te versoepelen door uitdrukkelijk te bepalen dat bepaalde belangrijke beslissingen omtrent de opvoeding van het kind enkel met instemming van beide ouders kunnen worden genomen (art. 374, derde lid, B.W.). Voor dergelijke beslissingen geldt het vermoeden van instemming van de andere ouder niet.

Ook in het raam van dit regime staat bij elke onenigheid de mogelijkheid van beroep bij de jeugdrechtbank open.

C. Het beheer van de goederen indien de ouders het gezag over de persoon gezamenlijk uitoefenen (art. 376 B.W.)

13. De wetgever heeft er de voorkeur aan gegeven de regeling i.v.m. het beheer van de goederen parallel te laten verlopen met die inzake de uitoefening van het gezag over de persoon.²¹

Dit heeft tot gevolg dat de ouders, indien zij het gezag over de persoon gezamenlijk uitoefenen, ook gezamenlijk de goederen van het kind beheren en gezamenlijk optreden als zijn vertegenwoordiger (art. 376, eerste lid, B.W.).

Ook hier wordt een beroep gedaan op het *vermoeden van instemming* van de andere ouder teneinde te voorkomen dat voor elke daad van beheer beide ouders dienen op te treden. Dit vermoeden geldt enkel ten aanzien van de derde te goeder trouw en behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen (art. 376, tweede lid, B.W.).²²

¹⁸ De inhoudelijke toetsing door de rechter zal in geval van overeenstemming tussen de ouders doorgaans slechts marginaal van aard zijn.

¹⁹ Artikel 374, tweede lid, B.W. geeft hiervan een opsomming, nl. de organisatie van de huisvesting van het kind, belangrijke beslissingen betreffende zijn gezondheid, zijn opvoeding, zijn opleiding en zijn ontspanning, de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes.

²⁰ Artikel 374, vierde lid, B.W. Het is de eerste maal dat het recht om informatie in te winnen uitdrukkelijk in de wet is opgenomen.

²¹ In één enkel artikel worden de twee hypothesen geregeld: nl. het regime voor het beheer van de goederen zowel indien het gezag over de persoon gezamenlijk wordt uitgeoefend als indien dat niet het geval is. Vanuit rechtstechnisch oogpunt kan deze asymmetrie ten aanzien van de behandeling van het ouderlijk gezag over de persoon worden betreurd.

²² Het vermoeden van instemming van de andere ouder kan derhalve niet gelden ingeval er een belangentegenstelling is tussen de ouders en het kind, evenmin indien het gaat om een rechtshandeling waarvoor de ouders de machtiging van de rechtbank van eerste

¹³ Zie *supra*, nrs. 6, 7 en 8.

¹⁴ Enkel de echtgenoten die door onderlinge toestemming uit de echt wensen te scheiden, zijn verplicht om een schriftelijke overeenkomst te sluiten omtrent de gezagsuitoefening, welke overeenkomst sinds de wet van 30 juni 1994 rechtstreeks onderworpen is aan het gerechtelijke toezicht. Gerlo wijst terecht op de discriminatie die hierdoor ontstaat ten nadele van de echtscheiding door onderlinge toestemming. Bij andere echtscheidingsvormen zijn de ouders immers vrij om al dan niet een overeenkomst te sluiten, en is deze eventuele overeenkomst niet rechtstreeks onderworpen aan gerechtelijk toezicht (zie GERLO, J., «De basisregeling van de wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag», in *Gentse Juridische Actualia I*, 22 september 1995, 11, nr. 20).

¹⁵ Op grond daarvan zal elke ouder de afgifte van het kind kunnen vorderen. Bovendien is de niet-afgifte ook strafbaar op grond van art. 369bis Sw.

¹⁶ Zo is o.m. voor de verhoging van het belastingvrije minimum voor kinderen krachtens art. 136 W.I.B. vereist dat ze als ten laste kunnen worden beschouwd, wat doorgaans inhoudt dat ze op een betendige wijze met de belastingsplichtige samenwonen. De inschrijving in het bevolkingsregister is hiervoor een belangrijke indicie. De aftrekbaarheid voor 80 % van onderhoudsuitkeringen is slechts mogelijk wanneer het onderhoudsgerechtigde kind geen deel uitmaakt van het gezin van de debiteur, m.a.w. dus niet ingeschreven is bij de onderhoudsplichtige ouder. Zie ook WYLLEMAN, A., o.c., in *Gentse Juridische Actualia I*, 9-10, nrs. 34 e.v.

¹⁷ De bevoegde rechter kan al naar gelang de procedure zowel de jeugdrechter zijn, als de vrederechter of de voorzitter in kort geding.

Inzake de *bescherming van de derde te goeder trouw* bij het alleen optreden van één ouder kunnen de opmerkingen die werden geformuleerd m.b.t. de handelingen verricht in het raam van het gezag over de persoon van het kind, *mutatis mutandis* worden overgenomen. Ook hier zal de zorgvuldigheidsnorm m.i. de derde tot voorzichtigheid moeten aanzetten. In twijfelachtige gevallen doet hij er beter aan te vereisen dat de andere ouder bij het optreden wordt betrokken (bv. bij het afhalen van grote hoeveelheden spaargelden) aangezien het principe van de gezamenlijke gezagsuitoefening, ook bij niet-samenleven van de ouders, thans primeert, en aangezien dit systeem vooral werkzaam is via het vermoeden van instemming, mag het risico voor de derde hierdoor niet vergroten. Wel integendeel, er mag meer alertheid van de ouders zelf worden verwacht en m.i. ligt er op hen voornamelijk een verhoogde informatieplicht t.o.v. derden waarmee regelmatig in het raam van het beheer van de goederen van de kinderen wordt gehandeld (bv. bankiers).²³

14. Hoewel met betrekking tot het beheer van de goederen de mogelijkheid van beroep bij de *jeugdrechtsbank* – helaas – niet uitdrukkelijk in de wet is opgenomen, dient toch te worden aangenomen dat het ook inzake dit beheer bestaat.

D. Het beheer van de goederen indien de ouders het gezag over de persoon niet gezamenlijk uitoefenen (art. 376, derde en vierde lid, B.W.)

15. Deze hypothese omvat zowel het geval van exclusieve uitoefeningsbevoegdheid als het hierboven beschreven «versoepelde» exclusieve uitoefeningsmodel.²⁴

Bij exclusieve uitoefeningsbevoegdheid kan ook de ouder die over deze bevoegdheid beschikt alleen alle mogelijke handelingen van beheer verrichten, zonder dat hij de instemming van de andere ouder behoeft. Hij kan alleen het kind vertegenwoordigen bij alle materiële rechtshandelingen en proceshandelingen (art. 376, derde lid, B.W.).

De andere ouder behoudt het toezicht op het beheer, kan daaromtrent alle nuttige informatie inwinnen, en beschikt uiteraard over een mogelijkheid van beroep bij de rechtbank (art. 376, vierde lid, B.W.).

E. Het ouderlijk vruchtgenot (art. 384 B.W.)

16. De regeling van het ouderlijk vruchtgenot wordt gekoppeld aan de regeling inzake het beheer van de goederen van de minderjarige. Dit betekent dat het in principe aan beide ouders samen toebehoort, tenzij één ouder belast is met het beheer van de goederen, in welk geval het aan deze laatste zal toebehoren (art. 384 *in fine* B.W.).

aanleg nodig hebben, d.w.z. de handelingen waarvoor de voogd de machtiging van de familieraad, gehomologeerd door de rechtbank, moet verkrijgen. Art. 378 B.W. blijft immers onverkort gelden.

²³ Indien een *derde te kwader trouw* slechts met één ouder heeft gehandeld en het gaat om een vermogensrechtelijke handeling waarvoor geen bijzondere bevoegdmakende pleegvormen vereist zijn, moet logischerwijze worden aangenomen dat een eventuele vordering tot nietigverklaring enkel gegrond kan zijn in geval van benadeling van de minderjarige.

²⁴ Zie supra nr. 12.

F. De verplichtingen uit de afstamming (art. 203 B.W.)

17. Door de nieuwe wet is art. 203, § 1, B.W. aangevuld met de bepaling dat de ouders «naar evenredigheid van hun middelen» voor hun kinderen dienen te zorgen, een toevoeging die aan het door dezelfde wet opgeheven artikel 303 B.W. wordt ontleend. Aan de opsomming «levensonderhoud, opvoeding en opleiding» wordt «huisvesting» en «toezicht» toegevoegd. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat deze wijzigingen enkel inhoudelijke expliciteringen vormen, maar dat het geenszins de bedoeling is de draagwijdte van artikel 203 B.W. te verenigen.²⁵ Het is echter te betreuren dat het bijvoeglijk naamwoord «passend» bij «opleiding» is weggefallen.²⁶ Hierdoor ontstaat alweer een divergentie met de terminologie van andere teksten, waarin nog wel sprake is van een «passende opleiding».²⁷

III. Het recht op persoonlijk contact

18. Vóór de wet van 13 april 1995 werd het recht op omgang (bezoekrecht) erkend in art. 1288, eerste lid, 2°, Ger.W. en in art. 56bis van de Jeugdbeschermingswet. Voor het overige was het bezoekrecht een jurisprudentieel gegroeide regeling. Het UNO-Verdrag inzake de rechten van het kind (art. 9, derde lid) betekende ongetwijfeld een stimulus om dit recht ook in een uitdrukkelijke wettekst te bekrachtigen. Zulks gebeurde dan uiteindelijk in de wet van 13 april 1995, waardoor in dit verband een nieuw begrip wordt geïntroduceerd, nl. het «recht op persoonlijk contact». Opnieuw wordt een terminologische divergentie ingevoerd, aangezien in andere wetteksten de term «bezoekrecht» behouden blijft.²⁸

A. Het recht op persoonlijk contact van de ouder, die het ouderlijk gezag niet uitoefend (art. 374, vierde lid, B.W.)²⁹

19. De ouder die het ouderlijk gezag niet uitoefent, maar er wel drager van is en blijft, beschikt over een recht op persoonlijk contact, dat enkel kan worden geweigerd indien er

²⁵ Zie verslag kamercommissie, *Gedr.St., Kamer*, 1993-94, nr. 1430/4, 10.

²⁶ Hopelijk moet daaruit niet worden geconcludeerd dat de ouders voortaan in alle omstandigheden een opleiding voor hun kinderen moeten blijven financieren, ook al is deze niet in overeenstemming met de capaciteiten van het kind en derhalve niet «passend».

²⁷ Nl. de artikelen 386 B.W. en 1288 Ger.W.

²⁸ Dat is het geval in art. 1288, eerste lid, 2°, Ger.W. en in art. 56bis van de Jeugdbeschermingswet (recht op bezoek). Ook in de teksten van de commissie-Cornelis blijft de term «bezoekrecht» gehandhaafd.

²⁹ Volgens het nieuwe principe van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag over de persoon kan er dus in beginsel geen sprake zijn van een recht op persoonlijk contact, aangezien volgens dit model elk van beide ouders het recht van bewaring over de persoon uitoefent, zodat het dus niet nodig zal zijn dat de rechter de wijze van de uitoefening van het recht op persoonlijk contact voor een van deze ouders vastlegt. Er zal enkel een zogenaamde «verblijfsregeling» hoeven te worden uitgewerkt. In realiteit kan echter worden gevreesd dat precies de realisering van dit aspect de eerste «kink in de overeenstemmingskabel» voor de niet meer samenlevende ouders zal zijn.

sprake is van «bijzondere ernstige redenen». Het is de bedoeling dat dit begrip zeer eng wordt geïnterpreteerd, omdat het hier gaat om de eventuele aantasting van een natuurlijk recht dat samenhangt met de afstamming. D.w.z. dat het enkel kan worden geweigerd indien het belang van het kind erdoor ten zeerste zou worden geschaad.

Het recht op persoonlijk contact kan m.i. niet op dezelfde wijze worden opgeëist door een ontzette ouder, aangezien die niet langer drager van het ouderlijk gezag is. Hij kan hoogstens als «ieder ander persoon» op grond van artikel 375bis B.W. dit recht verkrijgen indien hij een bijzondere affectieve band aantoont.³⁰

B. Het recht op persoonlijk contact van de grootouders (art. 375bis B.W.)

20. Ook de grootouders hebben een recht om persoonlijk contact met het kleinkind te onderhouden. Zelfs de natuurlijke grootouders en de oorspronkelijke grootouders na volle adoptie beschikken over dit recht. De omgang kan enkel worden geweigerd indien blijkt dat de uitoefening van het recht indruist tegen de belangen van het kind (art. 375bis, tweede lid, B.W.).

C. Recht op persoonlijk contact van ieder ander persoon die een bijzondere affectieve band aantoont (art. 375bis B.W.)

21. De wetgever heeft in het belang van het kind het omgangsrecht ook wenselijk uit te breiden tot personen die niet onder de twee eerste categorieën vallen. Zij dienen echter aan een extra voorwaarde te voldoen. Zij moeten namelijk aantonen dat er een «bijzondere affectieve band» met het kind bestaat. Tot deze categorie van personen behoren ook broers en zussen.

IV. De aanpassing aan de voogdijregeling

22. Volledigheidshalve wordt vermeld dat aan artikel 375 B.W. een tweede lid is toegevoegd, waardoor uitdrukkelijk wordt voorzien in het opvallen van voogdij, indien geen van beide ouders in staat is om het ouderlijk gezag uit te oefenen. Voordien was enkel het geval geregeld waarbij het kind slechts één ouder heeft die niet in staat is het ouderlijk gezag uit te oefenen (art. 375, eerste lid, B.W.). In dat geval zal het immers de andere ouder zijn die over deze bevoegdheid beschikt.

Het blijft te betreuren dat er voor dit geval – nl. wanneer één ouder afwezig is of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven – geen analoge bepaling inzake het wettelijke beheer terug te vinden is. Bij overlijden van één der ouders of ingeval de afstamming slechts ten aanzien van één ouder vaststaat wordt het wettelijke beheer vervangen door het stelsel van de voogdij (art. 390 en art. 395 B.W.). Bij gebreke van wettelijke regeling in deze wordt doorgaans aangenomen dat, wanneer een ouder afwezig is of in de onmogelijkheid

zijn wil te kennen te geven, de andere ouder het beheer over de goederen heeft zonder dat de voogdij openvalt.³¹

V. De volstreckte bevoegdheid van de jeugdrechtsbank

23. De nieuwe wet brengt een beperkte vereenvoudiging en uniformisering aan in de diversiteit van de rechtbanken die bevoegd zijn voor echtscheidingsgeschillen en alles wat hiermee samenhangt.

Het nieuwe artikel 387bis B.W. schrijft op een algemene wijze de bevoegdheid van de jeugdrechtsbank inzake vorderingen betreffende het ouderlijk gezag voor. Ondanks deze principiële bevoegdheid van de jeugdrechtsbank, is er nog geen sprake van concentratie van alle bevoegdheden betreffende het ouderlijk gezag bij één rechter. Er wordt immers niet geraakt aan de bevoegdheid van de vrederechter op grond van artikel 223 B.W. en aan de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg om, hangende het echtscheidingsgeding, op grond van artikel 1280 Ger.W. voorlopige maatregelen te nemen omtrent de uitoefening van het ouderlijk gezag. Bovendien blijft de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg om, op grond van artikel 584 Ger.W., in alle gevallen die hij *spoedeisend* acht, bij voorraad uitspraak te doen, ook gelden inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag.

24. Een belangrijk pluspunt van de nieuwe wet is wel de wijziging van artikel 302 B.W., volgens hetwelk vroeger de echtscheidingsrechter het bestuur over de persoon en over de goederen van de kinderen kon toevertrouwen aan de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft op grond van de artikelen 229, 230 of 231 B.W. (de zogenaamde onschuldige echtgenoot), indien er nog geen overeenkomst of beschikking omtrent dat bestuur bestond. Volgens de nieuwe wet wordt in zo'n geval het gezag over de persoon en het beheer over de goederen van het kind gewoon verder gezamenlijk uitgeoefend. De rechter die de echtscheiding uitsprekt, kan in geen geval meer beslissen over de gezagsregeling na echtscheiding. Het «schuldbegrip» in echtscheiding heeft derhalve geen enkel gevolg meer op de verhouding met de kinderen.

VI. De toepassing in de tijd van de wet van 13 april 1995

25. Aangezien de nieuwe wet geen bepalingen van overgangsrecht bevat, dient een beroep te worden gedaan op de algemene principes van het overgangsrecht, waaronder het beginsel van de niet-retroactiviteit van de nieuwe wet (art. 2 B.W.). De wet is vrij snel, nl. op 3 juni 1995, na afkondiging in werking getreden. Er kunnen zich derhalve verschillende gevallen voordoen.

³¹ Zie VAN OOSTERWIJCK, G., «Ouderlijk gezag, minderjarigheid, voogdij, ontvoogding», in *Afstamming en adoptie*, BAETEMAN, G., (red.), Brussel, Story-Scientia, 1987, (p. 177), 198-200, nr. 277 en 238-239, nr. 326. Deze lacune in de wetgeving blijft te betreuren, niet alleen wegens de onzekerheid, maar ook wegens het niet te rechtvaardigen onderscheid dat door deze interpretatie ontstaat t.o.v. de adoptie, waarbij de voogdij ook openvalt bij afwezigheid of onbekwaamverklaring van één van de adoptanten-echtgenoten (art. 361, § 2, tweede lid en laatste lid B.W.).

³⁰ Contra: DE GROOTE, E., «Het recht op persoonlijk contact», in *Gentse Juridische Actualia I*, 22 september 1995, 3-4, nr. 13.

A. Er bestaat nog geen gerechtelijke uitspraak: onmiddellijke werking van de nieuwe bepalingen

26. De nieuwe wet grijpt onmiddellijk in op de rechtsgevolgen van onder de oude wet tot stand gekomen rechtsverhoudingen die voortduren. Dit impliceert dat het principe van de gezamenlijke gezagsuitoefening vanaf 3 juni 1995 ook geldt voor de ouders-kindrelaties die al bestonden vóór de inwerkingtreding van de wet, en waar tot dan de regel van de concurrerende bevoegdheid (bij samenleven) of exclusieve bevoegdheid (bij niet-samenleven) gold.

B. Er bestaat reeds een gerechtelijke uitspraak

27. Indien er vóór 3 juni 1995 reeds een gerechtelijke uitspraak aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag is gewezen,³² dan blijft deze gerechtelijke uitspraak haar volledige uitwerking behouden, uiteraard behoudens de aanwending van een rechtsmiddel overeenkomstig de gewone regels.³³

28. Welke regeling wordt echter toegepast op de situatie die het gevolg is van de toepassing van het vroegere artikel 302, tweede lid, B.W., m.a.w. het geval waarin de uitoefening van het ouderlijk gezag automatisch aan de onschuldige echtgenoot toekwam? Enerzijds wordt de stelling verdedigd dat op grond van de onmiddellijke werking van de nieuwe wet het nieuwe principe van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag voortaan toepassing zal vinden. Ter staving van deze stelling wordt geargumenteed dat de toewijzing van het ouderlijk gezag die vroeger op die wijze was ontstaan, niet kan worden beschouwd als een rechtsgevolg van een onder de oude wet tot stand gekomen rechtsverhouding, die reeds volledige uitwerking zou hebben gehad onder de vorige wet.³⁴ Anderzijds wordt echter aangevoerd dat de exclusieve gezagsuitoefening redelijkerwijze niet automatisch vervangen kan worden door de gezamenlijke gezagsuitoefening op grond van de nieuwe wet, die bovendien geen overgangsregeling bevat. Doorgaans zal immers het belang van het kind niet gediend zijn met een automatische vervanging van het uitoefeningsmodel, waardoor zijn levensomstandigheden grondig kunnen worden gewijzigd.³⁵ Persoonlijk ben ik geneigd de tweede opvatting aan te kleven. Wenst men het exclusieve uitoefeningsmodel ver-

anderd te zien, dan dienen de ouders (of één van hen) derhalve een vordering tot vervanging van het bestaande model in te stellen, waarbij de nieuwe wet als «een gewijzigde omstandigheid» dient te worden beschouwd. De rechter zal dan concreet moeten beoordelen waarmee het belang van het kind het meest gediend is. Deze werkwijze lijkt mij het meest in overeenstemming met de belangen van alle betrokkenen, ook die van derden.³⁶

29. Ten slotte dient rekening te worden gehouden met artikel 3 Ger.W., dat bepaalt dat de wetten op de bevoegdheid van toepassing zijn op de hangende rechtsgedingen, zonder evenwel dat die worden onttrokken aan de instantie van het gerecht waarvoor zij destijds op geldige wijze aanhangig zijn gemaakt. Deze bepaling is van belang in het raam van de gewijzigde materiële bevoegdheid van de echtscheidingsrechter naar de jeugdrechtbank.

VII. Slotbedenkingen

30. Het staat buiten kijf dat het voor een optimale opvoedingssituatie wenselijk is dat een kind tegelijkertijd goede en zinvolle contacten heeft met zijn beide ouders. Met een co-ouderschapsregeling wordt getracht dit optimum zoveel mogelijk te benaderen om alzo de schade voortvloeiende uit het niet (meer) samenleven van de ouders voor het evenwicht en het welzijn van het kind te beperken.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 13 april 1995 blijkt dat deze bekommernis voor de wetgever de voornaamste drijfveer is geweest. Door de voortzetting van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag ook bij niet-samenleven van de ouders als het uitgangsprincipe te promoveren, vervult de wetgever hier voornamelijk een pro-actieve rol, omdat hij op die wijze een mentaliteitswijziging wenst teweeg te brengen die erin moet bestaan dat ouders, ook al leven ze niet meer samen, spontaan en in gelijke mate de verantwoordelijkheid voor hun kinderen blijven dragen. Dit denkpatroon kan voorlopig helemaal niet als algemeen gangbaar worden beschouwd, en dit ondanks de toenemende vraag naar co-ouderschapsregelingen. Deze laatste vormen ook in de ons omringende landen nog steeds een minderheid.

De effectieve wettelijke erkenning van het co-ouderschap heeft bovendien de verdienste dat alle twijfel is weggenomen omtrent de mogelijkheid om een dergelijke regeling rechtsgeldig te kunnen uitwerken.

31. Naast opmerkingen van technische aard,³⁷ dienen enkele bedenkingen bij het opzet van de wet te worden gemaakt.

Hoewel het belang van het kind steeds de belangrijkste toetssteen moet zijn bij het uitwerken van een wettelijke re-

³² Door de jeugdrechtbank, de vrederechter in het raam van art. 223 B.W. of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in het raam van artikel 1280 Ger.W.

³³ Bv. indien een gerechtelijke uitspraak de uitoefening van het gezag over de persoon en de goederen heeft toegewezen aan één ouder en een omgangsrecht aan de andere ouder heeft toegekend, zal het nieuwe basissysteem van de gezamenlijke uitoefening geen toepassing vinden.

³⁴ SENAËVE, P., «Het overgangsrecht van de wet van 13 april 1995» in *co-ouderschap en omgangsrecht*, SENAËVE, P., (Red.), Antwerpen - Apeldoorn, Maklu, 1995, 262-263, nr. 468.

³⁵ GERLO, J., o.c., in *Gentse Juridische Actualia I*, l.c., 12, nr. 23. Bij wijze van argument *a contrario* verwijst deze auteur naar de wet van 14 juli 1976 m.b.t. het huwelijksvermogensrecht die in haar overgangsbepalingen uitdrukkelijk bepaalde dat het alleenbestuur van de man automatisch overging in het concurrentieel (en gezamenlijk) bestuur van de echtgenoten. Een dergelijke bepaling ontbreekt volledig in de wet van 13 april 1995.

³⁶ Dezelfde redenering dient te worden gevolgd m.b.t. de op grond van de vroegere wet ontstane exclusieve uitoefening door de ouder met materiële bewaring bij feitelijke scheiding.

³⁷ Onder meer nieuw gecreëerde terminologische divergenties (zie *supra*, nrs. 17 en 18), lacunes (zie *supra*, nr. 22, met betrekking tot de voogdij; *supra*, nr. 14: geen mogelijkheid van beroep opgenomen inzake het beheer van de goederen; *supra*, nrs. 25 e.v.: het ontbreken van een overgangsregeling). De fragmentaire aanpak van de hervorming van het echtscheidingsrecht legt hoe dan ook op zich reeds een zware hypotheek op elke poging tot coherente wetgeving.

geling waarbij kinderen betrokken zijn blijft het een vaag, moeilijk hanteerbaar begrip dat concretisering vereist. Het is evenwel jammer dat, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding, enkel een beroep werd gedaan op literatuur uit de Verenigde Staten om dit begrip nader inhoudelijk te omschrijven.³⁸ Men kan zich hierbij de vraag stellen waarom geen enkele aandacht werd besteed aan de Nederlandse commentaren. Deze geven een meer genuanceerd beeld van het co-ouderschap in een leefwereld die nauwer bij de onze aansluit dan de Amerikaanse, en kunnen tevens bogen op een zekere ervaring met het fenomeen.³⁹ Wellicht zou dit tot andere accenten hebben kunnen leiden.

32. Het ongetwijfeld zeer fraaie opzet van de wetgever zal slechts kunnen slagen indien de betrokken ouders over de noodzakelijke bereidzaamheid en «goodwill» beschikken om concrete, realiseerbare afspraken te maken, en deze ook te houden. De goede werking van dit systeem van gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag veronderstelt immers een voortdurend overleg met concrete afspraken, wat voor personen die niet meer samenleven precies omdat ze nog op weinig of geen punten met elkaar overeenkomen, niet evident is.

Voor een ex-echtgenoot voor wie de volgehouden inspanning van wederzijdse concessies en vertrouwen te veel gevraagd is – en zo zijn er velen – biedt echter het principe van gezamenlijk ouderschap een ongelooflijk wapenarsenaal om zijn ex-partner «de duivel aan te doen». Terwijl vroeger de ouder die de materiële bewaring niet had, zich niet kon inmengen met het gewone opvoedingsproject van de andere ouder, kan nu elk optreden van de ene ouder in verband met het kind door de andere ouder worden bekritiseerd.

Bovendien is de voornaamste bron voor conflict bijna steeds de vraag bij wie het kind daadwerkelijk zal verblijven. Het is een voor velen reeds uitgemaakte zaak dat de zogenaamde bilocatieregeling (het beurtelings even lang verblijven bij elk van de ouders) slechts kan slagen indien tegelijk aan een aantal moeilijk te vervullen materiële en morele voorwaarden is voldaan.⁴⁰ De behoefte aan een bevredigende verblijfsregeling zal onvermijdelijk een teer punt blijven.

Het is dan ook niet toevallig dat vooral de mensen uit de praktijk de meeste terughoudendheid t.o.v. de nieuwe regeling betonen.⁴¹

33. Omtrent het recht op persoonlijk contact kunnen de volgende bedenkingen worden geformuleerd. Het is jammer dat dit recht, dat in de eerste plaats een recht van het kind is, uiteindelijk wordt verwoord als een recht van alle anderen behalve van het kind zelf. Een en ander is in de huidige stand van het recht onvermijdelijk, aangezien volgens het vigerende rechtssysteem de minderjarige niet over procesbekwaamheid beschikt, en dus persoonlijk zo'n recht niet kan uitoefenen.⁴²

Bovendien kan enkel worden gehoopt dat de rechter in het bepalen van de wijze van uitoefening van het recht op contact – een aspect waaromtrent geen enkele wettelijke beperking is opgelegd – globaal rekening houdt met het aantal «aanvragen» van contact die worden gedaan. Het is immers niet ondenkbaar dat naast één ouder, vier afzonderlijke grootouders⁴³ op een verschillend moment een recht op contact opeisen. Mogelijkerwijze worden daarbij nog de eisen gevoegd van enkele «derden» met een bijzondere affectieve band. Het risico is derhalve niet denkbeeldig dat op die wijze de vrije tijd van het kind bijna volledig wordt opgeslorpt door (gedwongen) bezoeken. Mijns inziens is het horen van het kind in dergelijke procedures meer dan ooit belangrijk.

34. Mijn scepticisme ten spijt, hoop ik ten stelligste dat ze in aantal toenemen: «de ouders die de nodige volwassenheid kunnen opbrengen om in te zien dat hun ouderlijke verantwoordelijkheden los staan van hun interrelationele problemen en deze laatste overstijgen».⁴⁴ Indien deze wet daartoe een stimulans zou kunnen bieden, is er uitstekend werk verricht.

Daniëlle Deli
Doctor-assistent
Departement Rechten U.I.A.

⁴¹ Verslag kamercommissie, l.c., 65-77. Ook in Nederland komt vaak de meest concrete kritiek van leden van de rechterlijke macht en/of advocaten (zie o.m. het themanummer «Ouderschap en recht», *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, (F.J.R.), 1992, 97 e.v.; PRINSEN, P.J.A., «Rechtszekerheid en omgangsregeling», *F.J.R.*, 1992, 242-247, evenals de verschillende reacties erop, komend van rechters (248-250).

⁴² Het in voetnoot (3) reeds genoemde wetsvoorstel Beaufays omschreef in zijn eerste versie het omgangsrecht daadwerkelijk als een recht van het kind. Van deze benaderingswijze is men afgestapt wegens de procesonbekwaamheid van de minderjarige. Er wordt in de parlementaire voorbereiding voortdurend verwezen naar het door de wet van 30 juni 1994 gewijzigde artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek, waardoor een spreekrecht aan minderjarigen wordt toegekend in alle procedures die hun aanbelangen. Zonder het belang van deze bepaling te willen ontkennen, dient er toch aan te worden toegevoegd dat hierdoor aan de minderjarige in het beste geval enkel de gelegenheid wordt geboden om zijn mening te uiten in een hangende procedure omtrent het omgangsrecht, een procedure die door anderen dan het kind aanhangig is gemaakt.

⁴³ Namelijk in de niet ondenkbare hypothese dat beide grootoudersparen op hun beurt gescheiden zijn.

⁴⁴ GERLO, J., en WYLLEMAN, A., «Naar een juridische erkenning van co-ouderschap?», *R.W.*, 1988-89, 118.

³⁸ Zie verslag kamercommissie, l.c., 43-49.

³⁹ Men heeft slechts de recente jaargangen van het *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* na te lezen om een overzicht te verkrijgen van de desbetreffende problematiek. Bovendien ware het mischien zinvol geweest de voorbereiding te volgen van de Nederlandse wet van 6 april 1995 «tot nadere regeling van het gezag over en van de omgang met minderjarige kinderen» (*Staatsblad*, 240).

⁴⁰ Zie hieromtrent de nog steeds actuele en uitstekende artikelen van DOPCHIE, N., «Le droit de garde pour l'enfant au père ou à la mère? Point de vue médicale psychologique», *R.T.D.F.*, 1979, 349-367; *id.*, «Considérations sur l'adéquation psychologique de l'octroi d'un droit de garde alternée en cas de séparation ou de divorce», *R.T.D.F.*, 1981, 363-367. Zie ook UYTENDAELE, R., «Co-ouderschap: enkele reflecties van een praktijkjurist», in *Co-ouderschap en het omgangsrecht*, SENAËVE, P., (red.), Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1995, 170-172, nr. 287.

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 31 MEI 1995

Voorzitter: de h. Ghislain

Rapporteur: de h. Lahousse

Openbaar ministerie: de h. Janssens de Bisthoven

Advocaat, mr. t' Kint

Burgerlijke partij – Vordering – Afstand

De afstand door de burgerlijke partij van haar civielrechtelijke vordering voor de strafrechter mag alleen worden afgeleid uit bepaalde en met elkaar overeenstemmende handelingen of feiten, waaruit met zekerheid blijkt dat de partij afstand wil doen van het geding of van de rechtsvordering.

Faillissement N.V. M. t/ V.

Gelet op het bestreden arrest, op 22 december 1994 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

...

Overwegende dat de afstand door de burgerlijke partij van haar civielrechtelijke vordering voor de strafrechter alleen mag worden afgeleid uit bepaalde en met elkaar overeenstemmende handelingen of feiten, waaruit met zekerheid blijkt dat de partij afstand wil doen van het geding of van de rechtsvordering;

Overwegende dat de appelrechters door de overweging dat «de door de curators van het faillissement van de naamloze vennootschap M. (thans de eisers) bij de rechtbank van koophandel en bij de strafrechter ingestelde vorderingen strekken tot vergoeding van dezelfde schade, betrekking hebben op dezelfde bedragen en op dezelfde oorzaak berusten», hun beslissing «dat de curators van het faillissement van de naamloze vennootschap M., door hun rechtsvordering voort te zetten tegen de curator van het persoonlijk faillissement van beklagde (thans verweerder), impliciet doch onmiskenbaar afstand hebben gedaan van de door hen bij de strafrechter ingestelde rechtsvordering, zodat de bij de strafrechter ingestelde vorderingen niet ontvankelijk moeten worden verklaard», niet naar recht hebben verantwoord;

...

NOOT – *Afstand van de civielrechtelijke vordering bij de strafrechter*

1.A. *Analyse van het arrest* Het Hof van Cassatie beantwoordt het cassatiemiddel beknopt in twee overwegingen.

In de eerste – algemene – overweging zegt het dat een impliciete afstand mogelijk is en onder welke voorwaarden hij mogelijk is.

2. Wat de mogelijkheid van een impliciete afstand betreft, stellen we een wijziging in de rechtspraak van het hoogste rechtscollege vast. Vroeger werd namelijk, wat de artikelen 66-67 Sv. betreft, gesteld dat de afstand van de voor de strafrechter ingestelde burgerlijke rechtsvordering uitdrukke-

lijk moet zijn (Cass., 5 juli 1954, *Arr. Cass.*, 1954, 727; zie ook Cass., 26 juni 1986, *Pas.*, 1986, I, 1324). Ook bepaalde rechtsleer maakt een scherp onderscheid tussen de toepasselijke wettelijke bepalingen m.b.t. de burgerlijke vordering voor de burgerlijke rechter (artt. 820-827 Ger.W.) en die voor de strafrechter (artt. 66-67 Sv.), zonder nl. bij deze laatste ook art. 2 Ger.W., en dus art. 824 Ger.W., te noemen (Franchimont, M., Jacobs, A. en Masset, A., *Manuel de procédure pénale*, Luik, Ed. du Jeune Barreau de Liège, 1989, 160 en 161).

3. O.i. kan niet anders besloten worden dan dat de afstand van de burgerlijke vordering voor de strafrechter of de burgerlijke-partijstelling ook impliciet kan gebeuren, of, anders gezegd: dat «de afstand mag worden afgeleid uit bepaalde en met elkaar overeenstemmende handelingen of feiten, waaruit met zekerheid blijkt dat de partij afstand wil doen van het geding of van de rechtsvordering». Hiermee verklaart het Hof van Cassatie expliciet art. 824 Ger.W. (via art. 2 Ger.W.) toepasselijk. Art. 66 Sv. bepaalt niets over de wijze van afstand. Welnu, de regels van de burgerlijke procedure zijn van toepassing op het strafproces ingeval de strafwetten een bepaalde regel(ing) niet bevatten (Cass., 26 mei 1944, *Pas.*, 1944, I, 357). Toch vinden we deze «nieuwe» rechtspraak reeds vroeger terug, maar niet in uitdrukkelijke bewoordingen (zie Cass., 19 september 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79, 60, waar m.b.t. de afstand door de burgerlijke partij de artikelen 2 en 824 Ger.W. aangehaald worden).

4. Wat de voorwaarden van impliciete afstand betreft, valt duidelijk de terecht restrictieve opvatting op in de overweging van het Hof (zie bv. «met zekerheid»).

5. In de tweede overweging gaat het Hof van Cassatie na of het hof van beroep *in casu* wettig tot een impliciete afstand van de rechtsvordering kon besluiten. Het Hof is van oordeel dat het hof van beroep onvoldoende motiveerde hoe het uit de voortzetting door de curators van de N.V. M. van hun rechtsvordering tegen de curators van het persoonlijk faillissement van de verweerder *in casu* afleidde dat impliciet afstand werd gedaan van de burgerlijke vordering (men vergelijk bv. met Cass., 19 september 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79, 60; Cass., 9 maart 1993, *Arr. Cass.*, 1993, 271).

6. Afgeleid daaruit kan worden dat het voortzetten van een burgerlijke vordering voor de burgerlijke rechter niet *ipso facto* betekent dat afstand wordt gedaan van de eerder voor de strafrechter ingestelde burgerlijke vordering. Dit is o.i. ook terecht, ook al omdat voor de geldigheid van de afstand de aanvaarding door de tegenpartij vereist wordt.

Dezelfde stelling werd reeds eerder in de omgekeerde casuspositie aangenomen: een burgerlijke-partijstelling betekent niet noodzakelijk dat de betrokkene afstand doet van een vordering hangend voor de burgerlijke rechter (Cass., 3 november 1992, *Arr. Cass.*, 1991-92, 1272). Afstand kan trouwens maar gedaan worden bij de rechter bij wie de vordering aanhangig is gemaakt (Corr. Brussel, 6 december 1991, *J.L.M.B.*, 1993, 19, met noot C. Derenne-Jacobs).

7.B. *Grondige analyse van de afstandsproblematiek*. Op grond van art. 4 V.T.Sv. heeft diegene die beweert door een misdrijf te zijn benadeeld de keuze om zich tot de burgerlijke

rechter (ook arbeidsrechter of handelsrechter) te wenden, of om zijn burgerlijke vordering voor de strafrechter te brengen, die kennis neemt van de strafvordering uit hoofde van het feit in kwestie.

Bij arrest van 27 mei 1943 besliste het Hof van Cassatie dat deze keuze niet definitief is (Cass., 27 mei 1943, *Pas.*, 1943, I, 207, met noot Léon Cornil).

8. Het Hof van Cassatie besliste echter ook dat art. 4 V.T.Sv. het verbod inhoudt om zijn burgerlijke vordering tot vergoeding van dezelfde schade tegelijkertijd bij de strafrechter én bij de burgerlijke rechter te brengen (Cass., 8 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 770; Cass., 16 januari 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 559; Cass., 24 maart 1987, *Arr. Cass.*, 1986-87, 975). Vereist is wel dat het gaat om dezelfde vordering, met hetzelfde voorwerp en dezelfde oorzaak, en tussen dezelfde partijen (zie Luik, 6 mei 1991, *J.L.M.B.*, 1992, 1127).

Maar als de benadeelde zijn vordering hetzij bij de burgerlijke rechter, hetzij bij de strafrechter heeft ingesteld, zou hij wel afstand van geding, zonder afstand van rechtsvordering, kunnen doen en zijn vordering voor de andere rechter inleiden (Cass., 24 maart 1987, *l.c.*). Het is duidelijk dat deze voorwaarde van afstand in de praktijk de mogelijkheid van de benadeelde om zijn keuze van rechter tijdens de procedure te veranderen, sterk kan inperken.

9. Het vereiste van een voorafgaande afstand dient bekritiseerd te worden, en dit o.i. om de volgende reden(en); hier toe is de *ratio* van de door de rechtspraak vereiste afstand van belang.

In de eerste plaats beoogt men daarmee tegenstrijdigheden tussen de vonnissen (arresten) van de burgerlijke en de strafrechter te vermijden (*ratio* terug te vinden in Cass., 3 november 1992, *Arr. Cass.*, 1991-92, 1273). Verweer kan gevoerd worden door de exceptie van aanhangigheid ((art. 2 jo.) art. 29 Ger.W.).

10. Vervolgens beoogt de afstand te vermijden dat de benadeelde tweemaal vergoeding krijgt voor dezelfde schade, of, gezien vanuit de positie van de andere partij, is hij een uitdrukking van de «non bis in idem»-regel. Verweer kan gevoerd worden door de exceptie van gewijsde ((art. 2 jo.) artt. 23-28 Ger.W.).

11. De afstand als oplossing voor genoemde mogelijke problemen moet echter afgekeurd worden.

In de eerste plaats veronderstellen we dat de strafvordering wordt ingesteld vóór of tijdens de procedure voor de burgerlijke rechter (*cf. supra* «tegelijkertijd» in de geciteerde arresten Cass., 16 januari 1979, *l.c.*; Cass., 24 maart 1987, *l.c.*; Cass., 13 juni 1989, *l.c.*). In dit geval wordt het probleem van eventueel strijdige oordelen reeds vermeden door de regel 'Le criminel tient le civil en état' (art. 4 V.T.Sv.); zie ook Verstraeten, R., *De burgerlijke partij en het gerechtelijk onderzoek*, Antwerpen, Maklu, 1990, 73, nr. 70), wat juist de bedoeling is van deze wettelijke regeling (Cass., 13 februari 1978, *Arr. Cass.*, 1978, 701).

12. Vervolgens is er het geval dat de strafvordering ingesteld wordt na de uitspraak van de burgerlijke rechter over de burgerlijke vordering die bij deze laatste aanhangig gemaakt was.

Het is weliswaar zo dat het op zichzelf onwettig is tweemaal vergoeding voor dezelfde schade te krijgen (Cass., 23 juni 1981, *Arr. Cass.*, 1980-81, 1235; Cass., 3 mei 1988, *Arr. Cass.*, 1987-88, 1121) (*cf. tweede ratio*). Hoewel in strafzaken het rechterlijk gewijsde aan eenieder kan worden te-

gengeworpen, is de exceptie die eruit volgt niet van openbare orde wanneer slechts de burgerlijke belangen van de partijen betwist blijven (art. 27, tweede lid, Ger.W.; Cass., 4 november 1942, *Pas.*, 1942, I, 273; Cass., 18 november 1985, AR 4804, *onuitg.*; Cass., 19 oktober 1987, *Arr. Cass.*, 1987-88, 199): de rechter kan deze exceptie dus niet ambtshalve opwerpen. De schending van het rechterlijk gewijsde in burgerlijke zaken kan dus ook niet voor de eerste maal in cassatie opgeworpen worden (Cass., 15 maart 1945, *Pas.*, 1945, I, 133; Cass., 18 februari 1949, *Pas.*, 1949, I, 147).

13. Op zich belet dus niets dat de benadeelde in opeenvolgende procedures tweemaal een vergoeding voor dezelfde schade krijgt. Men ziet ook niet goed in hoe op een burgerlijke-partijstelling de sancties van de onontvankelijkheid toegepast zou kunnen worden wanneer deze burgerlijke vordering ook reeds ingesteld werd voor de burgerlijke rechter (Declercq, R., *Beginselen van strafrechtspleging*, Deurne, Kluwer, 1994, 601, nr. 1631; Verstraeten, R., *Handboek Strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 1994, 97, nr. 205).

14. In een recent arrest besliste het Hof van Cassatie thans dat art. 4 V.T.Sv. «niet bepaalt dat in het aldaar beschouwde geval de civielrechtelijke vordering slechts voor de strafrechter gebracht mag worden wanneer nopens dezelfde voor de civiele rechter vervolgde civielrechtelijke vordering afstand van geding is gedaan» (Cass., 18 mei 1993, *Arr. Cass.*, 1993, I, 506). Afstand van geding in dit geval is dus geen noodzakelijke voorwaarde meer voor de ontvankelijkheid van de burgerlijke-partijstelling. Dat men geen afstand meer hoeft te doen, betekent echter niet dat men tweemaal vergoeding voor dezelfde schade kan krijgen.

Mike Gelders

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 12 SEPTEMBER 1995

Voorzitter-rapporteur: de h. D'Haenens

Openbaar ministerie: de h. De Swaef

Wegverkeer – Algemeen Reglement op de technische eisen van voertuigen – Art. 26, § 1, K.B. van 15 maart 1968

Het begrip «een voertuig bezigen» op de openbare weg bedoeld in art. 26, § 1, van het K.B. van 15 maart 1968 betekent niet alleen het besturen van een voertuig, maar eveneens het gebruik van een voertuig tot economische doeleinden door de eigenaar, de huurder of de gebruiker ervan.

Procureur des Konings te Turnhout t/ B.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 januari 1995 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Turnhout;

Overwegende dat verweerder is vervolgd ter zake dat hij – met overtreding van de artikelen 2, § 1, 18, § 1, 26, § 1, en 81 van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's, hun aanhangwagens, hun onderdelen en hun veiligheidstoe-

behoren moeten voldoen, en artikel 4 van de wet van 21 juni 1985 betreffende de technische eisen waaraan elk voertuig voor vervoer te land, de onderdelen ervan, evenals het veiligheidstoebehoren moeten voldoen – als zaakvoerder van de B.V.B.A. B. onder dekking van een Belgische inschrijvingsplaat, een voertuig in het verkeer op de openbare weg heeft gebezigd, terwijl de massa in beladen toestand meer bedroeg dan de maximale toegelaten massa;

Dat verweerder bij het bestreden vonnis van die telastlegging werd vrijgesproken;

...

Overwegende dat de rechters – na te hebben geconstateerd dat de vrachtwagen van de B.V.B.A. B. in overladen toestand op de openbare weg bestuurd werd door een werknemer in dienst van voormelde vennootschap – oordelen dat niet verweerder, orgaan van de vennootschap, de vrachtwagen heeft 'gebezigd' in de zin van artikel 26, § 1, van het koninklijk besluit van 15 maart 1968, maar wel de werknemer die dat voertuig op de openbare weg bestuurde; dat zij de beslissing laten steunen op de overweging dat «het woord 'bezigen' enkel kan betekenen materieel gebruiken, dus besturen»;

Overwegende dat het begrip «een voertuig bezigen op de openbare weg» bedoeld in artikel 26, § 1, van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 niet alleen betekent het besturen van een voertuig, maar eveneens het gebruik van een voertuig tot economische doeleinden door de eigenaar, de huurder of de gebruiker ervan;

Overwegende dat de rechters, door vast te stellen dat de werknemer van de B.V.B.A. B. de vrachtwagen bestuurde voor rekening van deze vennootschap, aannemen dat dit voertuig, toen de overtreding werd geconstateerd, gebezigd werd in het raam van de economische activiteit van de vennootschap, zodat de overtreding gepleegd was door de rechtspersoon zelf;

Overwegende dat, wanneer een misdrijf gepleegd wordt door een rechtspersoon, de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor dat misdrijf wordt toegerekend aan de fysieke persoon door wiens toedoen de rechtspersoon handelt, onder meer het orgaan van de rechtspersoon;

Overwegende dat het bestreden vonnis door te beslissen dat verweerder, orgaan van de B.V.B.A. B. niet strafrechtelijk aansprakelijk is omdat hij het voertuig niet bestuurde en het dus niet 'bezigde' in de zin van artikel 26, § 1, van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 de beslissing niet naar recht verantwoordt;

...

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 20 SEPTEMBER 1995

Voorzitter: de h. Ghislain
Rapporteur: de h. Lahousse
Openbaar ministerie: de h. Piret
Advocaat: mr. Michel

Verjaring – Strafzaken – Wet van 24 december 1993 - Stuiting

Krachtens het beginsel volgens hetwelk een nieuwe wet op de verjaring van de strafvordering onmiddellijk van toepassing is, is art. 25 van de wet van 24 december 1993, waarbij de verjaringstermijn voor wanbedrijven op vijf jaar wordt gebracht en waarbij art. 21 van de wet van 17 april 1878 wordt gewijzigd, van toepassing op de rechtsvorderingen die vóór de datum van de inwerkingtreding ervan zijn ontstaan en op die datum nog niet verjaard zijn.

De «nieuwe termijn van gelijke duur» die volgens art. 22 van de wet van 17 april 1878 ingaat in geval van stuiting van de verjaring, doelt op de duur van de termijn bepaald in art. 21 van dezelfde wet, zoals het is gewijzigd, en niet op de duur van de krachtens de vorige wet toegepaste termijn.

J.

Over het eerste middel:

Overwegende dat het middel, in zoverre het de schending van artikel 6 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden aanvoert zonder te preciseren in welk opzicht die bepaling geschonden is, niet ontvankelijk is;

Overwegende voor het overige dat, krachtens het beginsel volgens hetwelk een nieuwe wet op de verjaring van de strafvordering onmiddellijk van toepassing is, artikel 25 van de wet van 24 december 1993 waarbij de verjaringstermijn voor wanbedrijven op vijf jaar wordt gebracht en waarbij artikel 21 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt gewijzigd, van toepassing is op de rechtsvorderingen die vóór de datum van de inwerkingtreding ervan zijn ontstaan en op die datum nog niet verjaard zijn;

Dat de «nieuwe termijn van gelijke duur» die volgens artikel 22 van de wet van 17 april 1878 ingaat in geval van stuiting van de verjaring doelt op de duur van de termijn bepaald in artikel 21 van dezelfde wet, zoals het is gewijzigd, en niet op de duur van de krachtens de vorige wet toegepaste termijn;

Dat, in zoverre, het middel niet kan worden aangenomen;

...

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 21 SEPTEMBER 1995

Voorzitter: mevr. Baeté-Swinnen
Rapporteur: de h. Waûters
Openbaar ministerie: de h. De Swaef
Advocaat: mr. Geinger

1. Minderjarige – Lening – Art. 483 B.W. – Nietigheid – 2. Verbintenis – Minderjarige – Nietigheid – Bevestiging

1. Een lening die door een ontvoogde minderjarige is aangeaan zonder naleving van de bij art. 483 B.W. bepaalde pleegvormen, is betrekkelijk nietig, onverschillig of de minderjarige er al dan niet door benadeeld is.

2. *Er is alleen dan een bevestiging, door een meerderjarig geworden minderjarige, van de verbintenis die hij tijdens zijn minderjarigheid heeft aangegaan zonder naleving van de voor de minderjarige voorgeschreven pleegvormen, wanneer is vastgesteld dat de meerderjarig geworden minderjarige op het ogenblik van de bevestiging kennis had van de reden van de nietigheid van die verbintenis.*

V. t/ M. en A.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 januari 1993 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het middel: schending van de artikelen 483, 484, 1101, 1103, 1108, 1123, 1124, als gewijzigd bij art. 7, § 5, van de wet van 30 april 1958, 1125, als gewijzigd bij art. 7, § 6, van de wet van 30 april 1958, 1304, als gewijzigd bij art. IV, 11, van de wet van 14 juli 1976, 1305, 1311, 1338, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek, 1045, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, evenals van het algemeen rechtsbeginsel naar luid waarvan de afstand van een recht van strikte interpretatie is en slechts kan worden afgeleid uit feiten die voor geen andere uitlegging vatbaar zijn,

doordat het arrest, rechtdoende op eiseresses hoger beroep, het vonnis a quo, waarbij zij werd veroordeeld tot betaling aan verweerders van de som van 250.000 frank, plus de contractuele interesten à 6 % vanaf 4 maart 1978 tot betaling van het saldo en de gerechtskosten, bevestigt op de volgende gronden: «Rest het orgelpunt: artikel 483 van het Burgerlijk Wetboek. Het is inderdaad juist dat mevrouw V., op een tweetal maanden na (zij is geboren op 27 augustus 1956) minderjarig was op het ogenblik van het ondertekenen van de onderhandse schuldakte. Het Hof wijst er echter op dat het in casu niet gaat om een nietigheid van rechtswege (= een volstrekte nietigheid, die geen enkel rechtsgevolg kan teweegbrengen: 'Qui contra legem agit, nihil agit'), maar om een vernietigbaarheid (= een nietigverklarbaarheid = een betrekkelijke nietigheid, die alleen kan worden opgeworpen door de personen ter bescherming van wie de nietigheid is ingesteld, in casu dus de appellante, die ze vordert voor de rechter). Een dergelijke nietigverklarbaarheid is vatbaar voor bevestiging (het in artikel 1311 in fine B.W. gebruikte begrip 'bekrachtiging' is terminologisch onzuiver, zie De Page, deel II, nr. 793; Kluyskens, deel I, nr. 305), hetzij een uitdrukkelijke bevestiging (in casu inderdaad onbestaand), hetzij een stilzwijgende bevestiging. Dé vraag is dus of er in casu ruimte is voor een stilzwijgende bevestiging. Hoewel er daaromtrent in de rechtspraak enig verschil van opvatting lijkt te bestaan, is het Hof van oordeel dat het antwoord op voornoemde vraag positief moet zijn. Wanneer een gehuwde minderjarige, samen met haar echtgenoot, een lening aangaat, die zeker niet buitensporig is (cf. art. 484, tweede lid, B.W.) maar waarvoor de wet bevoegd makende pleegvormen vereist, zou de vraag tot vernietiging van de verrichte rechtshandeling slechts zin hebben indien er enig spoor is van intrinsieke of extrinsieke benadeling gelet op het adagium 'Restituitur tamquam laesus, non tamquam minor' (= de minderjarige wordt in zijn recht hersteld, niet omdat hij minderjarig is, maar omdat hij benadeeld is). Aangezien het ging om de aankoop van de gezinswoning – die naderhand samen werd betrokken – kan er bij de (eiseres) geen sprake zijn van benadeling, hetzij intrinsiek, hetzij extrinsiek. Nu talrijke wetsbepalingen aan de

minderjarigen de handelingsbekwaamheid verlenen om zelf en zelfstandig rechtshandelingen te verrichten (zelfs voor het verrichten van een aantal bankverrichtingen, cf. de wet van 30 april 1958) kan men enkel vaststellen dat de principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige wordt doorbroken door de dagelijkse praktijk, en dat – ook in de hoogste rechtspraak, cf. Cass. 15 december 1969, *Arr. Cass.*, 1970, 367, geciteerd in noot 11, *R.W.*, 1987-1988, 898 – de handelingsbekwaamheid van de minderjarige wordt aanvaard voor de aankoop van kleren, boeken, platen, voedsel, meubilair, voor het gebruiken van het openbaar vervoer, voor het sluiten van een huurovereenkomst of van een verzekeringsovereenkomst. Daaruit volgt dat het begrip 'stilzwijgende bevestiging' – een eenzijdige akte, niet een contract – ruim mag worden opgevat, zodat niet alleen daden van uitvoering (vrijwillig verricht door de schuldenaar) daarvoor in aanmerking komen, maar ook het stilzwijgen zelf dat, tijdens de meerderjarigheid, een tijd lang werd bewaard door iemand die zonder twijfel wist dat zij leningen had aangegaan. Conclusie: de eerste rechter heeft correct geconcludeerd, behoudens waar een rechtsplegingsvergoeding werd toegekend aan de curator.»

...

Overwegende dat het arrest vaststelt dat eiseres op 12 mei 1977 als ontvoogde minderjarige een onderhandse lening heeft aangegaan bij de verweerders, dit zonder naleving van de vereiste pleegvormen;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat artikel 483 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de ontvoogde minderjarige onder geen enkel voorwendsel leningen mag aangaan, zonder een beslissing van de familieraad, gehomologeerd door de rechtbank van eerste aanleg, de procureur des Konings gehoord;

Overwegende dat een lening die door een ontvoogde minderjarige wordt aangegaan zonder naleving van de bij artikel 483 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde pleegvormen, betrekkelijk nietig is, onverschillig of de minderjarige daardoor al dan niet wordt benadeeld;

Overwegende dat het arrest oordeelt dat wanneer een door huwelijk ontvoogde minderjarige, samen met haar echtgenoot, een lening aangaat, zonder naleving van de door de wet vereiste «bevoegdmakende» pleegvormen, de vraag tot nietigverklaring slechts zin zou hebben indien er enig spoor is van intrinsieke of extrinsieke benadeling;

Dat het aldus de aangewezen wetsbepalingen schendt;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, krachtens artikel 1311 van het Burgerlijk Wetboek, de minderjarige niet meer ontvankelijk is om op te komen tegen een verbintenis die nietig is naar de vorm, omdat zij tijdens de minderjarigheid werd aangegaan zonder naleving van de voor dergelijke verbintenis voorgeschreven pleegvormen, wanneer hij de verbintenis na zijn meerderjarigheid heeft bevestigd;

Dat, krachtens artikel 1338, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, een akte van bevestiging of bekrachtiging van een verbintenis waartegen de wet een vordering tot nietigverklaring of vernietiging toelaat, slechts geldig is, indien degene die de verbintenis bevestigt of bekrachtigt, kennis heeft van de nietigheid van de verbintenis;

Dat uit die artikelen volgt dat er alleen dan door een meerderjarig geworden minderjarige een bevestiging is van de verbintenis, die hij tijdens zijn minderjarigheid, zonder na-

leving van de voor de minderjarige voorgeschreven pleegvormen, heeft aangegaan, wanneer is vastgesteld dat de meerderjarig geworden minderjarige, op het ogenblik van de bevestiging, kennis had van de reden van de nietigheid van die verbintenis;

Overwegende dat het arrest op grond van de aangegeven feiten oordeelt dat eiseres, meerderjarig geworden, de lening heeft bevestigd en de vordering van de verweerders gegrond verklaart, zonder vast te stellen dat eiseres kennis had van de nietigheid van de lening; dat het arrest aldus uit de aangegeven feiten niet wettig heeft kunnen afleiden dat eiseres, meerderjarig geworden, de lening geldig heeft bevestigd;

...

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER – 25 SEPTEMBER 1995

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: de h. Boes

Openbaar ministerie: mevr. De Raeve

Advocaat: mr. Simont

Werkloosheid – Recht op uitkeringen – Toelatingsvoorwaarden – Vreemdeling – Vluchteling – Gelijktelling – Voorwaarde – Erkenning

Krachtens art. 24, lid 1, b, Verdrag 28 juli 1951 betreffende de status van vluchteling, moeten de verdragsluitende staten de regelmatig op hun grondgebied verblijvende vluchtelingen op dezelfde wijze behandelen als de onderdanen, wat betreft de wettelijke voorschriften inzake werkloosheid.

Die gelijktelling geldt, eventueel met terugwerkende kracht, slechts voor de persoon die krachtens de toepasselijke wetgeving de hoedanigheid van vluchteling bezit en als zodanig erkend is.

R.V.A. t/ M.

Gelet op het bestreden arrest, op 1 december 1994 door het Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge, gewezen;

...

Overwegende dat, krachtens artikel 43, § 1, van het Werkloosheidsbesluit van 25 november 1991, onverminderd de voorgaande bepalingen van dit besluit, de vreemde of staatsloze werknemer slechts tot het recht op werkloosheidsuitkeringen wordt toegelaten indien hij voldoet aan de wetgeving die betrekking heeft op de vreemdelingen en op deze die betrekking heeft op de tewerkstelling van vreemde arbeidskrachten;

Overwegende dat, krachtens artikel 24, lid 1, b, van het Verdrag van 28 juli 1951 betreffende de status van vluchteling, opgemaakt te Genève, goedgekeurd bij wet van 26 juni 1953, de verdragsluitende staten de regelmatig op hun grondgebied verblijvende vluchtelingen op dezelfde wijze moeten behandelen als de onderdanen wat betreft de wettelijke voorschriften betreffende de werkloosheid;

Overwegende dat, krachtens artikel 48 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het

verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, als vluchteling kan worden erkend de vreemdeling die voldoet aan de voorwaarden die te dien einde gesteld worden door de internationale overeenkomsten die België binden; dat, krachtens artikel 49, lid 1, 2° en 3°, van die wet als vluchteling worden beschouwd en tot verblijf of vestiging in het Rijk worden toegelaten: de vreemdeling die als vluchteling is erkend door de minister van Buitenlandse Zaken of door de internationale overheid waaraan de minister zijn bevoegdheid heeft overgedragen en de vreemdeling die als vluchteling wordt erkend door de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen;

Dat uit de voormelde verdrags- en wetsbepalingen volgt dat de in voormeld artikel 24, lid 1, b, van het verdrag van 28 juli 1951 bedoelde gelijkschakeling slechts geldt, eventueel met terugwerkende kracht, voor de persoon die krachtens de toepasselijke wetgeving de hoedanigheid van vluchteling bezit en als dusdanig erkend is;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerder een verzoek tot erkenning als politiek vluchteling heeft ingediend maar dat nog geen beslissing was genomen, en dat verweerder vanaf 4 september 1992 niet meer over een geldige toelating tot tewerkstelling beschikte;

Dat het oordeelt dat verweerder op grond van zijn regelmatige en qua duur voldoende tewerkstelling en op grond van het voormelde artikel 24, lid 1, b, van het Verdrag van 28 juli 1951, op werkloosheidsuitkeringen gerechtigd is vanaf 4 september 1992 omdat «het bezit van een arbeidsvergunning voor een Belgisch onderdaan niet vereist is om zijn tewerkstelling» en omdat in het vermeld verdrag «geen onderscheid wordt gemaakt tussen een kandidaat-politiek vluchteling en een erkend politiek vluchteling»;

Dat het arrest aldus de voormelde verdrags- en wetsbepalingen schendt;

...

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 29 SEPTEMBER 1995

Voorzitter: de h. Sace

Rapporteur: mevr. Charlier

Openbaar ministerie: de h. Piret

Advocaten: mrs. Draps en Gérard

Geneeskundige verzorging en uitkeringen – Schade veroorzaakt door motorvoertuig – Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds – Vergoedingsplicht – Ziekenfonds – Eigen vordering – Bepanking

De omstandigheid dat de verzekeringsinstelling voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, van het haar door de Zieketwet toegekende eigen recht tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds gebruikt maakt, kan de verplichtingen van dat fonds niet verzwaren vergeleken met de verplichtingen die dat fonds zou hebben indien de benadeelde zelf vergoeding van zijn schade zou vorderen.

N.V.S.M. t/ Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds

Gelet op het bestreden arrest, op 29 maart 1994 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

...

Overwegende dat het arrest het aangesloten lid van eiseres aansprakelijk verklaart tot beloop van een derde van de schade ten gevolge van het haar overkomen verkeersongeval;

Overwegende dat, luidens artikel 50, § 1, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, elke benadeelde van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, onder de bij dat artikel bepaalde voorwaarden, vergoeding kan krijgen van de schade voortvloeiende uit lichamelijke letsels die door een motorrijtuig zijn veroorzaakt;

Dat, luidens artikel 76^{quater} van de wet van 9 augustus 1963, gewijzigd bij de te dezen toepasselijke wet van 1 augustus 1985, de verzekeringsinstelling een eigen recht van terugvordering van de verleende prestaties heeft tegenover het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, in de gevallen bedoeld bij voormeld artikel 50;

Overwegende evenwel dat de omstandigheid dat de verzekeringsinstelling van haar eigen recht gebruik maakt de verplichtingen van het Fonds niet kan verzwaren vergeleken met de verplichtingen die dat Fonds zou hebben indien de benadeelde zelf vergoeding van zijn schade zou vorderen;

Overwegende dat het arrest, nu het beslist dat het eigen recht van eiseres ten aanzien van het Gemeenschappelijk Fonds wordt beperkt, enerzijds, door het bedrag van de door haar aan de getroffen verleende prestaties, anderzijds, door «het maximumbedrag van de schadeloosstelling waartoe de derde, die de schade heeft veroorzaakt, jegens de getroffen gehouden is inzake vergoeding van de geldelijke lichamelijke schade (materiële schade)», een juiste toepassing maakt van voormeld artikel 76^{quater};

...

NOOT – 1. Art. 50, § 1, W. 1 augustus 1985 is hernummerd tot art. 80, § 1, bij art. 30 K.B. 12 augustus 1994, en art. 76^{quater} Z.I.V.-wet tot 136 (wetscoördinatie 14 juli 1994).

2. Ter zake van de rechten van de benadeelden tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, cf. K.B. 16 december 1981, artt. 14 tot 22.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e KAMER – 3 MAART 1994

Voorzitter: de h. Roose

Raadsheren: de hh. Pieters en De Buck

Advocaten: mrs. Weyts, Brondel en Demeestere

Geneeskunde – Arts – Aansprakelijkheid – Advies en behandeling op een domein dat geen verband houdt met de specialisatie

Een arts begaat een fout wanneer hij, op de hoogte gebracht van de beslissingen en de schikkingen die door de behandelende arts in overleg met de patiënt zijn genomen, die patiënt adviseert en behandelt op een domein dat geen verband houdt met

zijn specialisatie, de huisarts en de behandelende arts niet inlicht over de toegepaste behandeling en de patiënt motiveert om zich niet te houden aan de met de behandelende arts gemaakte afspraak.

D. t/ T.

Op 7 februari 1990 onderging geïntimeerde een operatief ingrijpen, waarbij de rechtersvoet werd geamputeerd. In de dagen die daaraan voorafgingen, was zijn toestand verslechterd, zoals blijkt uit de hiernavolgende gegevens.

Op 30 januari 1990 was geïntimeerde op advies van zijn huisarts dr. X bij dr. Y gekomen voor droog gangreen van de rechter grote teen secundair aan diabetes arteriopathie. In zijn attest van 24 december 1990 schrijft dr. Y het volgende: «Op dat ogenblik was een amputatie van de teen met primaire sluiting zeker mogelijk. Dit werd aan de patiënt voorgesteld.»

Op voornoemde dag kreeg geïntimeerde een gesloten omslag mee om af te geven in de kliniek, waar hij zich op 1 februari 1990 moest aanmelden en waar er dan op 2 februari 1990 overgegaan zou worden tot amputatie van de rechter grote teen.

Op 30 januari 1990 vergezelde geïntimeerde zijn moeder, die op consultatie ging bij appelland, een arts gespecialiseerd voor neus-keel-oor. De geplande amputatie kwam er ter sprake met als gevolg dat er toen een ozonbehandeling werd gestart door appelland, die wist dat geïntimeerde een diabetespatiënt was, althans volgens de bewering van laatstgenoemde.

De ozonbehandeling gebeurde niet alleen op 30, 31 januari en 1 februari 1990 in afwachting van de opname in de kliniek, maar ook op 2 en 3 februari 1990. Geïntimeerde had zich niet aangemeld in de kliniek.

Geïntimeerde beweert dat hij op 4 februari 1990 opnieuw bij appelland moest komen voor verdere behandeling maar dat hij zich wegens de zichtbare verslechtering opnieuw in verbinding heeft gesteld met dr. Y. Deze laatste heeft geïntimeerde dan op 5 februari 1990 teruggezien en hem toen op de hoogte gesteld van de mogelijkheid dat bij de operatie op 7 februari de voet geamputeerd zou moeten worden, hetgeen dan ook gebeurd is.

Stellend dat appelland een onmiddellijke amputatie van de grote teen heeft afgeraden omdat dit kon vermeden worden door toepassing van een ozonbehandeling, heeft geïntimeerde appelland laten dagvaarden op 4 februari 1991.

...

De eerste rechter nam reeds aan dat appelland niet de noodzakelijke zorgvuldigheid aan de dag heeft gelegd, niet alleen bij de beoordeling van de kwaal van geïntimeerde, doch tevens bij de behandeling van deze kwaal.

Hij stelde dr. V.W. aan als deskundige met volgende opdracht (...)

...

Appelland is gegriefd door het feit dat gezegd werd dat hij een fout heeft begaan, terwijl daarvan het bewijs niet is geleverd en terwijl geïntimeerde de aanstelling van een collega van deskundigen had gevraagd om hen de vraag te laten beantwoorden of er een fout werd gepleegd.

In de loop van het geding heeft geïntimeerde ondervonden dat het overbodig zou kunnen zijn om deze vraag voor

te leggen aan een college van deskundigen. Daarom werd ook reeds een provisionele schadevergoeding gevorderd.

Het wordt niet ontkend door appellant dat hij geadviseerd en behandeld heeft op een domein dat geen verband houdt met zijn specialisatie en op een ogenblik dat, na de vaststelling van gangreen, de passende beslissingen en schikkingen waren genomen door dr. Y in onderling overleg met geïntimeerde.

Terwijl het evident was dat appellant zich daarvan zou onthouden is hij opgetreden op een wijze die hij geenszins kan rechtvaardigen *omdat* hij de huisarts noch de behandelende arts heeft ingelicht over de toepassing van de ozonbehandeling, *omdat* hij aldus geïntimeerde gemotiveerd heeft om zich niet te houden aan de afspraak, die met dr. Y was gemaakt en *omdat* hij toegelaten heeft dat de ozonbehandeling plaats had in vervanging van de afgesproken amputatie toen het voor appellant duidelijk was of moest zijn dat medisch gezien de amputatie een dringende noodzaak was.

De bewering van appellant dat hij zich slechts bereid heeft verklaard om op 2 en 3 februari 1990 een ozonbehandeling te geven nadat geïntimeerde zich, in strijd met zijn advies, onverzettelijk had getoond in zijn bedoeling om op zaterdag 3 februari toch te werken, is niet dienend. Hij kon zijn verantwoordelijkheid opnemen hetzij door dr. Y en/of de huisarts X in te lichten over de weigering van geïntimeerde om zich voor maandag 5 februari 1990 aan te melden in de kliniek hetzij door rechtstreeks een opname te regelen, onmiddellijk na 3 februari. Al beweert appellant dat hij op punt heeft gestaan om te telefoneren naar het ziekenhuis, toch kan alleen rekening gehouden worden met zijn beslissing om niets anders te doen dan de voortzetting van de ozonbehandeling. Hij draagt daarvoor de verantwoordelijkheid, die hij ten onrechte wil afschuiven op geïntimeerde, van wie niet bewezen is dat hij zelfstandig beslist had zich niet aan te melden in het ziekenhuis.

In het licht van het hierboven vermelde komt het totaal ongelooftwaardig over wat appellant in zijn conclusie van 25 februari 1992 stelde, namelijk dat hij de datum van 2 februari 1990 als een ultieme datum en soort veiligheid had voorzien, waarbij uiteindelijk de beslissing tot al dan niet operatieve ingreep door dokter Y zou worden genomen.

Terecht heeft de eerste rechter geoordeeld dat appellant een fout begin, die een zorgvuldig arts, geplaatst in dezelfde omstandigheden, niet zou hebben begaan.

Waar de eerste rechter zegt dat de fout van appellant nog verder onderzocht dient te worden, bedoelt hij duidelijk een onderzoek van de gevolgen van de tussenkomst van appellant. Van een tegenstrijdigheid in de redenering van de eerste rechter is geen sprake.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

4e KAMER – 30 JANUARI 1996

Wvd. Voorzitter: de h. Dirix

Raadsheren: de hh. Carette en Adriaensen

Advocaten: mrs. Tricot en D'Hoine loco Ponet

Deskundigenonderzoek – In der minne aangestelde deskundige – Kosten – In het ongelijk gestelde partij – Begrip

Wanneer de oorspronkelijke aanspraak van de eiser betrekking heeft op een bedrag van 1.400.000 fr. en de deskundige het aandeel van de verweerder uiteindelijk bepaalt op slechts 30.000 fr., kan de verweerder bezwaarlijk worden aangemerkt als de in het ongelijk gestelde partij die de expertisekosten integraal dient te dragen.

S.N.T.M. t/ A. e.a.

Overwegende dat, de oorspronkelijke vordering strekte tot vergoeding van de schade toegebracht op 22 februari 1992 door het schip B. van appellante aan een walkraan nr. 28 van geïntimeerde sub 2; dat aanvankelijk door geïntimeerden melding werd gemaakt van schade ten belope van ca. 1.400.000 fr. (cf. verslag M., p. 5); dat in die omstandigheden door de partijen werd besloten om over te gaan tot een minnelijke expertise; dat aan ir. M. de opdracht werd gegeven een onderzoek te verrichten naar «de oorzaak en de omstandigheden van de schade aan de walkraan nr. 28 die zou ontstaan zijn door een contact met de boordkraan nr. 3 van het zeeschip»;

Overwegende dat de deskundige tot het besluit komt dat de schade waarvoor het schip dient in te staan, slechts een bedrag van 30.000 fr. bedraagt; dat het merendeel der schade reeds vóór 22 februari 1992 bestond;

Overwegende dat nopens de expertisekosten door geïntimeerden wordt verwezen naar de afspraak tijdens de installatievergadering dat deze kosten «ten volle door de verliezende partij zouden worden gedragen» (brief van 22 oktober 1992); dat dit klaarblijkelijk ook wordt bevestigd van de zijde van appellante op 17 maart 1992;

Overwegende dat de juiste draagwijdte van die principiële afspraak door de partijen echter verschillend werd uitgelegd; dat de deskundige melding maakt van de verklaring van de partijen dat zij «in een latere fase» zouden beslissen over de verdeling der expertisekosten na kennisname van het verslag (brief van 29 oktober 1992); dat verder gewezen moet worden op de tussen partijen gevoerde briefwisseling omtrent het verdelen van deze expertisekosten (o.m. brief van 29 september 1992);

Overwegende dat de discussie tussen partijen betrekking heeft op het begrip «verliezende partij»; dat appellante terecht betoogt dat wanneer de aanvankelijke vordering betrekking heeft op een bedrag van 1.400.000 fr. en het deskundigenverslag het aandeel van appellante bepaalt op 30.000 fr., appellante onmogelijk kan worden aangemerkt als de in het ongelijk gestelde partij die heeft in te staan voor de totaliteit der expertisekosten; dat een redelijke uitlegging van de overeenkomst tussen partijen hierop neerkomt dat de expertisekosten voor rekening komen van appellante in de mate van haar aansprakelijkheid (cf. art. 1135 B.W.); dat nu de aanspraken van geïntimeerden nagenoeg integraal werden afgewezen, zij bezwaarlijk kunnen worden beschouwd als de in het gelijk gestelde partij;

Overwegende dat ook bij het wettelijk begrip «in het ongelijk gestelde partij» rekening dient te worden gehouden met het respectievelijk belang der partijen en met de nuttigheid van de uitgelokte onderzoeksmaatregel; dat het «ongelijk» derhalve tevens dient gemeten te worden aan het re-

latieve nut van de expertisemaatregel (cf. A.P.R., *Deskundigenonderzoek*, 580, nr. 198); dat te dezen gebleken is dat de onderzoeksmaatregel niet zou hebben plaatsgevonden indien geïntimeerden hun vordering ten belope van 1.425.000 fr. niet hadden gehandhaafd; dat ook om die redenen de bijdrageplicht van appellante beperkt dient te worden tot haar aandeel in de schade;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TURNHOUT

4e bis KAMER – 21 DECEMBER 1995

Voorzitter: de h. Gilles

Rechters: de hh. Heylen en Raeymaekers

Openbaar ministerie: de h. Sterkens

Advocaat: mr. Aerden

Wegverkeer – Ademtest – Bloedproef

Een ongeldig resultaat bij de ademtest dient te worden gelijkgesteld met de onmogelijkheid de test uit te voeren in de zin van art. 63, § 1, 2°, van de Wegverkeerswet, zodat de bevoegde ambtenaren verplicht zijn een bloedmonster te laten nemen door een daartoe opgevorderde geneesheer.

G.

Overwegende dat op 18 december 1994 beklaagde door de verbalisanten werd gevolgd omdat hij met een te hoge snelheid zou hebben gereden;

Overwegende dat, nadat beklaagde was gestopt, de verbalisanten overgingen tot het nemen van een ademtest die positief was;

Overwegende dat beklaagde de verbalisanten vrijwillig volgde naar het politiecommissariaat om een ademanalyse te ondergaan;

Overwegende dat een eerste test een ongeldig resultaat gaf volgens de verbalisanten omdat beklaagde vroegtijdig stopte met blazen en niet goed doorblies;

Overwegende dat beklaagde toen een tweede test onderging die eveneens een ongeldig resultaat opleverde;

Overwegende dat de verbalisanten als verklaring hierover gaven dat beklaagde meer naast het mondstuk blies dan in het toestel;

Overwegende dat beklaagde zich vrijwillig heeft onderworpen aan twee tests;

Overwegende dat, daar hij tot tweemaal toe de ademanalyse onderging, niet meer kan worden aangenomen dat hij de test weigerde zodat telastelegging A niet bewezen voorkomt;

Overwegende dat de verbalisanten conform artikel 63, § 1, Wegverkeerswet daarop aan beklaagde vroegen een bloedstaal te laten nemen;

Overwegende dat immers een ongeldig resultaat bij de ademanalyse dient te worden gelijkgesteld met de onmogelijkheid de test uit te voeren zodat het doen overgaan tot een bloedproef verplicht was;

Overwegende dat beklaagde ten onrechte beweert dat de verbalisanten nog een ademhalingstest hadden moeten uitvoeren;

Overwegende dat beklaagde reeds twee ongeldige tests had uitgevoerd en van de verbalisanten niet kon worden gevraagd de proeven een onbepaald aantal keren te herhalen tot een geldig resultaat – misschien – werd bereikt;

Overwegende dat beklaagde trouwens niet vroeg om een derde test uit te voeren zodat ten onrechte wordt beweerd dat hij de kans niet kreeg een derde test uit te voeren;

Overwegende dat beklaagde de bloedproef weigerde zonder een reden te vermelden;

Overwegende dat bij de behandeling voor de eerste rechter beklaagde een attest neerlegde van zijn huisarts, waarin wordt gesteld dat bloedafname niet mogelijk is; dat als reden wordt vermeld: «Dit is gebaseerd op vroegere medische ervaring»;

Overwegende dat dit attest het niet mogelijk maakt te besluiten dat beklaagde op 18 december 1994 een wettige reden had om het laten nemen van een bloedstaal te weigeren;

Overwegende dat beklaagde trouwens op die datum geen melding maakte van een medische reden zodat hij blijkbaar dit attest achteraf heeft laten opstellen «pour le besoin de la cause»;

Overwegende dat thans een attest wordt overgelegd waaruit blijkt dat beklaagde «bij het zien van naald en bloed» snel «syncopale neiging» vertoont;

Overwegende dat beklaagde vraagt dat eventueel een psychiatrisch onderzoek wordt bevolen om de angst van beklaagde voor een inspuiting te bewijzen;

Overwegende dat psychische redenen in principe, evenals medische redenen, een grondslag kunnen vormen tot het weigeren van het afnemen van een bloedstaal;

Overwegende dat echter uit het attest van de behandelende geneesheer en de conclusies blijkt dat het enige gevolg van de angst van beklaagde is dat hij het bewustzijn verliest;

Overwegende dat hij eenvoudig aan de opgevorderde geneesheer had kunnen meedelen dat het gevaar voor bewustzijnsverlies bestond;

Overwegende dat het mogelijk verliezen van het bewustzijn geen gevaar inhoudt voor de gezondheidstoestand van beklaagde;

Overwegende dat trouwens het afnemen van het bloedstaal gebeurt door een bekwaam geneesheer zodat beklaagde onmiddellijk de nodige hulp krijgt wanneer hij zou «flauwvallen»;

Het feit dat beklaagde snel een «syncopale neiging» vertoont, kan niet als wettige reden worden beschouwd om het afnemen van een bloedstaal te weigeren.

Overwegende dat te telastelegging B derhalve bewezen is gebleven;

Overwegende dat, wat betreft de dronkenschap, de geneesheer verwijst naar een waggelende gang;

Overwegende dat de verbalisanten, naast bloeddorlopen ogen, alcoholgeur (die bij het drinken van bier onmiddellijk wordt waargenomen) en onhandigheid uitdrukkelijk vermelden: vaste gang en normaal gedrag, wat zeker niet wijst in de richting van dronkenschap;

Overwegende dat ook uit de rijwijze van beklaagde geen dronkenschap kan worden afgeleid: niettegenstaande hij volgens de verbalisanten meer dan 90 km per uur reed, slaagde hij erin een zijstraat in te draaien en op normale wijze tot stilstand te komen;

Overwegende dat derhalve de dronkenschap niet bewezen voorkomt;

Overwegende dat, wat betreft telastlegging B, rekening houdend met de ernst der feiten, de door de eerste rechter opgelegde geldboete het misdrijf op afdoende wijze bestraft;

Overwegende dat beklagde tevens dient te worden ontzet uit het recht een voertuig te besturen;

Overwegende dat hij zich bewust dient te zijn van het feit dat, wanneer maatregelen voorgeschreven worden, zoals het uitvoeren van een bloedanalyse, dit gebeurt in het belang van alle weggebruikers;

Overwegende immers dat bij het rijden onder invloed risico's worden geschapen die niet verantwoord zijn: men is niet in staat een verkeerssituatie juist in te schatten, gepast te reageren en dergelijke;

Overwegende dat tevens de reactietijd wordt verhoogd.

Overwegende dat het nemen van proeven in verband met eventuele alcoholintoxicatie tot doel heeft bestuurders die gedronken hebben, tijdelijk uit het wegverkeer te houden;

Overwegende dat beklagde dient te beseffen dat het weigeren zich aan een dergelijke maatregel te onderwerpen, getuigt van hoogst asociaal gedrag;

Overwegende dat de door de eerste rechter uitgesproken ontzetting van 21 dagen gepast voorkomt;

...

NOOT – *De ongeldige ademtest*

1. Artikel 63, § 1, van de Wegverkeerswet vermeldt de gevallen waarin de in artikel 59, § 1, bedoelde magistraten, ambtenaren en beambten verplicht zijn een bloedmonster te laten nemen van de vermoedelijke dader van een verkeersongeval, van ieder die het mede heeft kunnen veroorzaken en van ieder die aanstalten maakt om op een openbare plaats een voertuig of een rijdier te besturen of een bestuurder begeleidt met het oog op de scholing.

2. Kan de ademtest niet worden verricht en de betrokkene vertoont tekens van dronkenschap of van alcoholintoxicatie, dan moet hij aan de bloedproef worden onderworpen. Dit zal het geval zijn als de betrokkene verwond is, als hij bewusteloos is of wegens misvorming geen ademtest kan afleggen.

In het onderhavige geval leed de beklagde aan ademnood of aan respiratiestoornissen zodat de test geen resultaat opleverde. Terecht werd in die omstandigheden aangenomen dat de bloedafname dan maar zonder voorafgaande ademtest mocht geschieden.

A. Vandeplas

ARBEIDSRECHTBANK TE GENT

4e KAMER – 14 APRIL 1995

Voorzitter: de h. Herman

Rechters in sociale zaken: de hh. Blomme en Acke

Advocaten: mrs. De Roeck en Châtel loco Van De Gehuchte

Arbeidsovereenkomst – Bedienden – 1. Opzeggingstermijn – Opeenvolgende werkgevers – Juridisch onderscheid – Dezelfde werkgever – Begrip – 2. Proefbeding – Geldigheid – Opeenvolgende werkgevers – Juridisch onderscheiden

1. *M.b.t. de anciënniteit van een bediende en de grootte van de t.z.o. na te leven opzeggingstermijn, vormen twee elkaar opvolgende vennootschappen-werkgevers die deel uitmaken van dezelfde groep, «dezelfde werkgever» als hun economische activiteit complementair is en in de tewerkstelling van de bediende geen onderbreking is geweest (art. 82, § 2, tweede lid, W.A.O.).*

2. *Wanneer twee elkaar opvolgende werkgevers, in de zin van art. 82, § 2, Arbeidsovereenkomstenwet «dezelfde werkgever» uitmaken, is een bij de aanvang van de tewerkstelling bij de tweede vennootschap in de arbeidsovereenkomst ingeschreven proefbeding ongeldig als de taken van de werknemer niet gewijzigd zijn.*

W. t/ S., N.V. C en N.V. V.

Op 1 september 1988 ondertekende de eiseres samen met de tweede verweerster een arbeidsovereenkomst voor bedienden. Deze overeenkomst bevatte een proefbeding (proeftijd van zes maanden). De indiensttreding werd op 1 september 1988 bepaald. Het maandloon werd op 55.000 frank bepaald. De eiseres werd in dienst genomen als «secretaresse» bij de «onafhankelijke divisie». Zij oefende haar functie uit bij de manager van deze «onafhankelijke divisie», de heer V.

Op 18 september 1990 ondertekende de eiseres samen met de derde verweerster een arbeidsovereenkomst voor bedienden. Deze overeenkomst bevatte een proefbeding (proeftijd van zes maanden). De indiensttreding werd op 1 oktober 1990 bepaald. De functie van de eiseres werd niet nader omschreven. Het maandloon werd op 61.594 frank bepaald.

In voornoemde overeenkomst werd ook overeengekomen dat «voor aanvullend vakantiegeld, aanvullende vakantiedagen en oudejaarspremie», de anciënniteit wordt bepaald op 1 augustus 1988.

Bij aangetekend schrijven van 19 maart 1991 betekende de derde verweerster een opzegging. De opzeggingstermijn van 7 dagen eindigde op 31 maart 1991.

In rechte

...

Over de toelaatbaarheid van de vordering

De eiseres kan zich slechts tot de rechtspersoon wenden die krachtens de arbeidsovereenkomst waardoor zij tot 31 maart 1991 verbonden was, als haar werkgever kan worden aangemerkt.

Dat is enkel de derde verweerster. Het is duidelijk dat de overeenkomst die de eiseres verbond met de tweede verweerster, met gemene toestemming werd beëindigd.

Uit niets blijkt ook dat de eerste verweerster over rechtspersoonlijkheid beschikt.

De eerste en de tweede verweerster missen aldus de hoedanigheid die zij dienen te hebben opdat een tegen hen ingestelde vordering toelaatbaar is.

...

Wat de geldigheid van het proefbeding betreft

...

De rechtbank stelt allereerst vast dat de eiseres per 1 september 1988 in dienst werd genomen door de tweede verweerster. Zij werd tewerkgesteld in een afdeling van deze partij, zijnde de eerste verweerster, die echter kennelijk geen eigen rechtspersoonlijkheid bezat.

Artikel 1 van de arbeidsovereenkomst voorziet in een regeling voor de eiseres ingeval de afdeling «S.» wél een aparte vennootschap zou worden. Het blijkt niet dat dit laatste ooit is gebeurd, zodat deze clausule verder niet relevant is.

Op 5 maart 1990 verstuurt de eiseres een c.v. aan de derde verweerster, kennelijk in het raam van een sollicitatie.

Op 14 april 1990 ondertekent de eiseres een document waarin zij instemt met de overdracht van haar overeenkomst naar een op te richten vennootschap, die kennelijk de afdeling «S.» zou overnemen. In een «opmerking» is bepaald dat nochtans de voorkeur zal worden gegeven aan een vacature bij de derde verweerster, in welk geval de «overgang» naar de derde verweerster zal worden geregeld. De verweersters betwisten dat zij ingestemd hebben met deze «opmerking». Zelfs indien dit wel het geval ware geweest, lijkt de opmerking geen relevantie voor de beoordeling van het geschil te bezitten. De betekenis van de term «overgang» wordt niet verduidelijkt.

De nieuwe vennootschap werd echter nooit opgericht.

Op 18 september 1990 ondertekent de eiseres een nieuwe arbeidsovereenkomst.

Van een overgang van onderneming is er geen sprake.

Van een conventioneel behoud van anciënniteit en andere voordelen, anders dan voor de jaarlijkse vakantie en de oudejaarspremie, is er evenmin sprake (zie ook Cass., 1 juni 1992, *R.W.*, 1992-93, 516).

Wat de eerste overeenkomst bleef bestaan maar dat, zoals de eiseres kennelijk meent, haar uitvoering werd opgeschort, blijkt nergens uit. Evenmin zijn er redenen aan te nemen dat de tweede overeenkomst eigenlijk geen nieuwe overeenkomst was doch de voortzetting van de eerste.

De feiten kunnen niet anders worden uitgelegd dan dat de eiseres en de tweede verweerster met gemene toestemming, doch stilzwijgend, hebben ingestemd met de beëindiging van de tussen hen bestaande overeenkomst, op het ogenblik dat de nieuwe arbeidsovereenkomst tussen de eiseres en de derde verweerster diende te worden uitgevoerd. De eiseres kan moeilijk stellen dat zij gedwongen werd het nieuwe document te ondertekenen. Allereerst kwam de indienstneming er op haar eigen verzoek. Vervolgens stond zij niet onder druk, nu zij in dienst was bij de tweede verweerster en deze laatste kennelijk geen stappen had ondernomen om de arbeidsverhouding te beëindigen.

Op het ogenblik dat de derde verweerster de arbeidsovereenkomst beëindigde, was zij de enige werkgever van de eiseres en was deze laatste slechts door één enkele arbeidsovereenkomst verbonden.

Quid echter met het proefbeding in de nieuwe arbeidsovereenkomst?

In tegenstelling tot wat de verweersters beweren, oordeelt de rechtbank dat de tweede en de derde verweerster wel degelijk «dezelfde werkgever» in de zin van artikel 82 van de

Arbeidsovereenkomstenwet zijn. Alle voorwaarden hiertoe zijn vervuld, namelijk:

- de complementariteit van de economische bedrijvigheid van de beide vennootschappen, die van dezelfde groep deel uitmaken,

- de ononderbroken tewerkstelling van de eiseres.

Dat er juridische banden tussen de beide rechtspersonen moeten bestaan, is niet vereist (zie Cass., 9 maart 1992, *R.W.*, 1992-93, 291).

De tweede verweerster commercialiseert daarentegen de produkten van de derde verweerster.

De rechtbank wijst ook op de permanentie in de gezagsuitoefening: de personeelsdirecteur van de tweede verweerster is blijkens de stukken ook de personeelsdirecteur van de derde verweerster. De raad van bestuur van de beide vennootschappen is bijna identiek (vgl. Met Steyaert, J., De Ganck, C., en De Schrijver, L., *Arbeidsovereenkomst*, in *A.P.R.*, Brussel, 1990, nr. 734.1/5).

De rechtbank neemt verder aan dat het begrip «dezelfde werkgever» ook gehanteerd kan worden bij het beoordelen van de geldigheid van een proefbeding (vgl. met Arbh. Brussel, 3 februari 1987, *Soc. Kron.*, 1988, 43; Arbh. Luik, 12 november 1990, *J.T.T.*, 1991, 260; Arbh. Luik, 4 maart 1993, *Soc. Kron.*, 1993, 320; Blanpain, R., «Het proefbeding», in *Arbeidsrecht*, II, 2, 1990, nr. 18). De verweersters betwisten dit trouwens kennelijk zelf niet.

Algemeen wordt aangenomen dat na de indiensttreding niet een tweede maal geldig een proefbeding kan worden overeengekomen indien er geen wijziging in de taken van de werknemer is (zie Crahay, P., «La clause d'essai: forme et durée», *J.T.T.*, 1994, 241, nrs. 21-23).

De vraag rijst hoe het feit dat de betrokken werknemer *in casu* geacht wordt bestendig onder het gezag van dezelfde werkgever te hebben gestaan, verenigbaar kan zijn met het geldig overeenkomen in de loop van die ene dienstperiode van een nieuw proefbeding voor een zelfde werk.

Want dat de tweede arbeidsovereenkomst *in casu* betrekking zou hebben op andere taken dan de eerste, zoals de verweersters stellen, blijkt uit geen enkel element van het dossier.

De rechtbank oordeelt dat het proefbeding in de met de derde verweerster gesloten arbeidsovereenkomst nietig is.

De derde verweerster kon de arbeidsovereenkomst slechts beëindigen met inachtneming van de gewone opzeggingstermijn.

VREDEGERECHT TE WOLVERTEM

7 MAART 1996

Rechter: de h. Verbeke

Advocaten: mrs. Oostvogels en Marblie

1. Taalgebruik – Gerechtszaken – Nietigheid – Toepasselijke wet – 2. Algemene rechtsbeginselen – Non bis in idem – Burgerlijke zaken

1. De nietigheidsregeling als bepaald in art. 40 van de wet op het taalgebruik in gerechtszaken wordt niet beheerst door de nietigheidsregeling van de artt. 860 e.v. Ger.W.

2. *Het algemeen rechtsbeginsel «non bis in idem» belet niet dat een partij een tweede maal een vordering instelt met eenzelfde voorwerp tegen dezelfde verweerder voor dezelfde burgerlijke rechter.*

L. t/ T. en C.

Overwegende dat de vorderingen in de zaken gekend onder de nrs. A.R. 5471 en 2716 onderling zo nauw verbonden zijn dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te be-rechten teneinde oplossingen te vermijden die onverenigbaar zijn wanneer de zaken afzonderlijk zouden worden be-handeld (art. 30 Ger.W.);

Overwegende dat derhalve beide zaken behoren samen-gevoegd te worden teneinde er in één vonnis uitspraak over te doen;

1. *De ontvankelijkheid*

Overwegende dat de verweerdere de onontvankelijkheid van beide vorderingen opwerpen;

Overwegende dat met betrekking tot de eerste vordering (A.R. 2716) de verweerdere laten gelden dat het inleidend verzoekschrift nietig is, omdat de taalwetgeving werd ge-schonden;

Overwegende dat volgens de verweerdere de vordering on-der A.R. 5371 onontvankelijk is wegens schending van het algemeen rechtsbeginsel «non bis in idem» dat volgens de verweerdere «er zich tegen verzet dat een partij twee opeen-volgende vorderingen instelt tegen een andere partij voor de-zelfde rechter en met hetzelfde voorwerp»; dat de verweerdere tevens laten gelden dat de aanleggers geen belang zou-den hebben bij het instellen van de tweede vordering, daar over de eerste vordering nog geen uitspraak werd gedaan;

Overwegende dat de verweerdere aantonen dat op het ogenblik van de inleiding van de eerste vordering (A.R. 2716) de eerste verweester reeds woonachtig was te Rosières;

Overwegende dat met toepassing van art. 38, eerste lid, Taalwet Gerechtszaken, het verzoekschrift vergezeld had moeten zijn van een Franse vertaling, zodanig dat het ver-zoekschrift met toepassing van artikel 40, eerste lid, nietig moet worden verklaard;

Overwegende dat de nietigheidsregeling als bepaald in art. 40 van de wet op het taalgebruik in gerechtszaken niet wordt beheerst door de nietigheidsregeling van de artt. 860 e.v. Ger.W., aangezien het taalgebruik in gerechtszaken een materie is die tot de rechterlijke organisatie behoort (zie daarover Soetaert, R., «Het toepassingsgebied van de nie-tigheidsregeling in de artt. 860-867 Ger.W.», in *Procesrecht Vandaag*, 1980, blz. 183; Deconinck, B., *Comm. Ger. art. 860 Ger.W.*, «A. Afbakening t.a.v. andere sancties», blz. 4-10; De Corte, R. en Deconinck, B., «Nietigheden na de Wet van 3 augustus 1992, Toiletage of revolutie», Bibliotheek van Gerechterlijk Recht, ed. Kluwer Rechtsw., editor Interuni-versitair Centrum voor Gerechterlijk Recht, blz. 157 en 162);

Overwegende dat de aanlegster dan ook niet kan worden gevolgd waar zij verwijst naar de afwezigheid van belangen-schade bij de verweerdere, met toepassing van art. 861 Ger.W. (Cass., 27 mei 1994, met noot Closset-Marchal, G., «Excep-tions de nullité, fins de non-recevoir et violation des règles touchant à l'organisation judiciaire», *R.C.J.B.*, 1995, 639).

Overwegende dat derhalve de eerste vordering onontvan-kelijk is;

Overwegende dat, met betrekking tot het verzoekschrift in de zaak onder A.R. 5371, de verweerdere zich ten onrecht op het algemeen rechtsbeginsel «non bis in idem» beroe-pen;

Overwegende immers dat het algemeen rechtsbeginsel «non bis in idem» geenszins belet dat een partij een tweede maal een vordering instelt met eenzelfde voorwerp tegen de-zelfde verweerder voor dezelfde burgerlijke rechtbank;

Overwegende dat het algemeen rechtsbeginsel «non bis in idem» het verbod is volgens hetwelk de rechter een beklag-de niet mag veroordelen wegens een feit waarvoor deze reeds vroeger is veroordeeld (Cass., 5 mei 1992, *Arr. Cass.*, 1991-92, 837; Cass., 5 juni 1985, *Arr. Cass.*, 1984-85, 1371; Cass., 6 februari 1995, *Arr. Cass.*, 1984-85, 784).

Overwegende dat in tegenstelling tot wat de verweerdere opwerpen, de aanlegster wel belang had om een tweede vor-dering in te stellen, waar haar eerste vordering onontvanke-lijk was; dat zij niet hoefde te wachten tot een vonnis de on-ontvankelijkheid van haar eerste vordering uitsprak;

...

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 20 oktober 1994

Burgerlijke rechtspleging – Wraking – Rechter – Onpar-tijdigheid – Eerdere kennisneming van het geschil – Be-grip – Aansprakelijkheidsvordering – Regresvordering van verzekeraar – Verschillende geschillen

«Overwegende dat voorzitter Delvaux en raadsheer Velu deel hebben uitgemaakt, de tweede als zittend magistraat in de rechtbank van eerste aanleg, de eerste, als zittend magi-straat in het hof van beroep, welke rechtscollages respectie-velijk bij vonnis van 22 december 1983 en bij arrest van 31 mei 1985, in het geschil tussen de getroffene en dokter X, hebben beslist dat deze een grove fout had begaan;

«Dat dezelfde magistraten als rechter zitting hadden in het hof van beroep dat, bij het bestreden arrest, de stelling van eiseres heeft verworpen, volgens welke dokter X, haar ver-zekerde, een grove fout had begaan, in de zin van artikel 16 van de Verzekeringwet van 11 juni 1874;

«Overwegende dat artikel 828, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat iedere rechter kan worden gewraakt, indien hij van het geschil vroeger kennis heeft genomen als rechter;

«Overwegende dat de door de getroffene ingestelde aan-sprakelijkheidsvordering en de regresvordering van de ver-zekeringsmaatschappij niet hetzelfde geschil zijn, als bedoeld in artikel 828, 8°, van het Gerechtelijk Wetboek;

«Overwegende dat ingevolge artikel 6,1, van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens de fundamen-tele Vrijheden, bij het vaststellen van zijn burgerlijke rech-ten en verplichtingen eenieder recht heeft op een behande-ling van zijn zaak door een onpartijdige rechterlijke instan-tie;

«Overwegende dat de aanwezigheid van de voorzitter Delvaux en van raadsheer Velu in het hof dat het bestreden arrest heeft gewezen, geen gewettigde twijfel kon doen ont-

staan over de geschiktheid van het aldus samengestelde hof van beroep om de zaak op een onpartijdige wijze te berechnen, zodat noch voormeld artikel 6, noch het aangevoerde algemeen rechtsbeginsel zijn geschonden;»

(Voorzitter: de h. Sace – Rapporteur: mevr. Charlier – Openbaar Ministerie: de h. Janssens de Bisthoven – Advocaten: mrs. Gerard, Kirkpatrick en De Bruyn – In de zaak: Z. t/ O. en C.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 8 februari 1995

Verzekering – Motorrijtuigen – Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds – Ongeval veroorzaakt door bekende bestuurder van wie de aansprakelijkheid niet vastgesteld kan worden

De voorziening tegen het bestreden arrest (Hof Luik, 22 maart 1994) wordt om de volgende redenen verworpen.

«Overwegende dat krachtens artikel 50, § 1, 2°, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen elke benadeelde van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds de vergoeding kan bekomen van de schade voortvloeiende uit lichamelijke letsels die door een motorrijtuig zijn veroorzaakt, wanneer de identiteit van het motorrijtuig dat het ongeval heeft veroorzaakt niet is vastgesteld, of wanneer geen enkele toegelaten verzekeringsonderneming tot die vergoeding verplicht is om reden van een toevallig feit waardoor de bestuurder van het voertuig dat het ongeval veroorzaakte, vrijuit gaat; dat, in laatstgenoemd geval, het Fonds, krachtens artikel 19, § 1, van het koninklijk besluit van 16 december 1981 houdende uitvoering van artikel 50, ook gehouden is tot vergoeding van de stoffelijke schade die door het voertuig is veroorzaakt;

«Overwegende dat het toevallig feit, bedoeld in artikel 50, § 1, 2°, van die wet moet worden beoordeeld ten aanzien van de bestuurder van het voertuig dat het ongeval veroorzaakte;

«Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat de identiteit is vastgesteld van alle bij het ongeval betrokken voertuigen en dat de reden waarom geen enkele toegelaten verzekeringsonderneming verplicht is tot vergoeding van de schade niet het bestaan van een toevallig feit is waardoor de bestuurder van het voertuig dat het ongeval veroorzaakte vrijuit gaat, maar de onmogelijkheid om de aansprakelijkheid vast te stellen;

«Dat het arrest, door het hof van beroep onbevoegd te verklaren om uitspraak te doen over de tegen verweerder ingestelde burgerlijke rechtsovereenkomsten, de beslissing naar recht verantwoordt;

«Dat het middel faalt naar recht.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Ghislain – Openbaar ministerie: de h. Piret – Advocaten: mrs. Bützler, Van Ommeslaghe en Gérard – In de zaak: L.B.I. e.a. t/ M. en Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds)

NOOT – Zie Cass., 9 januari 1992, *R.W.*, 1991-92, 1131; Cass., 13 november 1992, *R.W.*, 1992-93, 950.

Hof van Cassatie (3e Kamer), 10 april 1995

Werkloosheid – Uitkeringen – Onrechtmatig ontvangen sommen – Terugbetaling – Goede trouw – Gevolg – Bewijs van arbeid op bepaalde dagen – Gevolg – Beperking van terugvordering – Omvang

In een arrest van 15 september 1992 oordeelde het Arbeidshof te Antwerpen dat de werkloze geen aangifte had gedaan van het feit dat hij economische arbeid had verricht, maar ook dat zijn goede trouw was bewezen en dat hij had bewezen enkel 's zaterdags te hebben gewerkt. Op grond van die feitelijke gegevens besliste het arbeidshof dat de terugvordering van de onrechtmatig ontvangen werkloosheidsuitkeringen beperkt moest blijven tot de zaterdagen vervat in de laatste 150 dagen voorafgaand aan 29 juni 1990 (toepassing van art. 210 Werkloosheidsbesluit 1963). Die beslissing wordt vernietigd:

«Overwegende dat, volgens het te dezen toepasselijk artikel 210, eerste lid, van het Werkloosheidsbesluit van 20 december 1963, elke onrechtmatig ontvangen som dient te worden terugbetaald tenzij vaststaat dat de werkloze de werkloosheidsuitkering waarop hij geen recht had, te goeder trouw heeft ontvangen, in welk geval de terugvordering beperkt wordt tot de laatste 150 dagen van onverschuldigde toekenning; dat, volgens het tweede lid van hetzelfde artikel, indien de werkloze die artikel 128 heeft overtreden, kan bewijzen dat hij in het verleden alleen arbeid heeft verricht op bepaalde dagen of gedurende bepaalde periodes, de terugvordering tot deze dagen of periodes mag worden beperkt;

«Overwegende dat de appelrechters beslissen dat eiser alleen op de zaterdagen arbeid heeft verricht en dat hij te goeder trouw heeft gehandeld; dat zij op grond daarvan de terugvordering van de onterecht ontvangen werkloosheidsuitkeringen enkel beperken tot de zaterdagen vervat in de laatste 150 dagen voorafgaand aan 29 juni 1990;

«Dat zij aldus artikel 210 van het Werkloosheidsbesluit van 20 december 1963 schenden.»

(Voorzitter: de h. Marchal – Rapporteur: de h. Forrier – Openbaar ministerie: mevr. De Raeve – Advocaat: mr. Simont – In de zaak: R.V.A. t/ V.)

NOOT – Art. 210 Werkloosheidsbesluit 1963 heeft dezelfde inhoud als het huidige art. 169 Werkloosheidsbesluit 1991.

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de V.U.B. (coördinatie: Prof. dr. M. van Damme)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van februari 1996 en kwam tot stand met medewerking van A.M. Baeke, K. Bodard, G. Debersaques, M. De Jonckheere, P. Dufaux en L. Vény

BRTN-Mini-decreet

In het *Rechtskundig Weekblad* van 1 juni 1996, 1386 werden de krachtlijnen besproken van het decreet van 22 december 1995 tot wijziging van sommige bepalingen van titel I en titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 (*B.S.*, 12 januari 1996, in werking getreden op 12 februari 1996; zie het besluit van de Vlaamse regering van 31 januari 1996, *B.S.*, 9 februari 1996, p. 2915). Ter uitvoering van dit decreet – gekend als het *mini-decreet* – werden behoudens het voornoemde besluit betreffende de inwerkingtreding ervan, nog vier besluiten bekendgemaakt die de nieuwe regeling verder uitvoeren:

- het besluit van de Vlaamse regering van 24 januari 1996 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van sommige bepalingen van het decreet van 22 december 1995 tot wijziging van sommige bepalingen van titel I en titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 (*B.S.*, 7 februari 1996, p. 2732 – inwerkingtreding van art. 9, vierde lid, op 24 januari 1996);
- het besluit van de Vlaamse regering van 24 januari 1996 tot aanwerving van de gedelegeerd bestuurder van de Nederlandse Radio en Televisie-uitzendingen in België, Omroep van de Vlaamse gemeenschap (*B.S.*, 7 februari 1996, p. 2747 – aanwerving van dhr. Albrecht De Graeve als gedelegeerd bestuurder);
- het besluit van de Vlaamse regering van 31 januari 1996 tot regeling van de administratieve en geldelijke situatie van de administrateur-generaal en de directeur-generaal van de Nederlandse Radio- en Televisie-uitzendingen in België, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap (*B.S.*, 9 februari 1996, p. 2916);
- het besluit van de Vlaamse regering van 31 januari 1996 tot wijziging van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de rustpensioenen toegekend aan de vastbenoemde personeelsleden van de Nederlandse Radio- en Televisie-uitzendingen in België, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, en betreffende de overlevingspensioenen aan de rechtverkrijgenden van die personeelsleden (*B.S.*, 9 februari 1996, p. 2918).

G.D.

Onderwijsrecht-Universiteit Antwerpen

Het decreet van 22 december 1995 houdende wijziging van diverse decreten m.b.t. de Universiteit Antwerpen (*B.S.*, 1 februari 1996) strekt ertoe een rechtsgrond te geven aan de verdere eenmaking van de drie Antwerpse universitaire instellingen (*Gedr. st.*, Vl. Raad, B.Z. 1995, nr. 96/1, pp. 1 e.v.); toch leidt de toenemende samenwerking tussen de verschillende instellingen niet tot de in het Universiteitsdecreet van 12 juni 1991 vooropgestelde eenmaking, zodat dit decreet hoofdzakelijk institutionele aspecten regelt en geen uitbreiding van de onderwijsbevoegdheid meebrengt.

Bij artikel 2 van het onderhavige decreet wordt een confederale Universiteit Antwerpen als overkoepelende structuur opgericht; de nieuwe instelling heeft rechtspersoonlijkheid en is belast met de verwezenlijking van de doelstellingen van de drie respectieve Antwerpse universiteiten waartoe bij overeenkomst is beslist die in gemeenschappelijk en confederaal verband na te streven.

De Universiteit Antwerpen wordt bestuurd door een raad (hoofdstuk II, afdeling 1) die, naast de rector-voorzitter en de leden van het bureau, is samengesteld uit de vertegenwoordigers van de diverse geledingen van de universitaire gemeenschap en de sociaal-economische en culturele milieus; voor elke afvaardiging staat het beginsel van pariteit tussen de drie instellingen voorop (artikel 4). Dit pariteitsbeginsel moet eveneens in acht worden genomen bij de vaststelling van het aanwezigheidsquorum (artikel 6), terwijl het stemquorum – i.e. een gewone meerderheid – zowel over het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen in de raad, als in de groep leden per instelling moet worden bereikt; inzake wijzigingen aan de basisdocumenten van de Universiteit Antwerpen en van de statuten, evenals voor de benoeming van de rector-voorzitter is een gekwalificeerde meerderheid van 3/4 in de raad en terzelfder tijd een gewone meerderheid in de groep vertegenwoordigers per instelling vereist.

Binnen de aan de confederale universiteit decretaal toegewezen taken is de Raad krachtens artikel 17 in het bijzonder bevoegd voor het opstellen van de (interne) reglementen (o.a. dat in verband met de verkiezing van de rector-voorzitter), het vastleggen van de begroting en het opmaken van de jaarrekening en -verslag, alsook het oprichten van gemeenschappelijke organen; binnen de perken van de wettelijke bepalingen kan de raad zijn bevoegdheden overdragen aan het bureau (artikel 18).

Het bureau bestaat uit de rector-voorzitter van de U.A., alsmede de rectoren en voorzitters (vice-rector of beheerder voor het U.C.A.) van de drie instellingen (artikel 8); het bureau vergadert geldig bij aanwezigheid van ten minste de helft van de leden van elke instelling (artikel 9). Beslissingen worden genomen bij gewone meerderheid; wanneer de vertegenwoordiging van een instelling zich unaniem tegen een voorstel uitspreekt, wordt de zaak verwezen naar de raad (artikel 10, 1ste lid).

Naast de bevoegdheden die de raad aan het bureau opdraagt, is die bestuursinstantie in het bijzonder belast met (cf. artikel 18) de voorbereiding van de raadsvergaderingen en de uitvoering van de beslissingen, het beheer van de financiën en de roerende en onroerende goederen, het sluiten van overeenkomsten en het verrichten van andere rechtshandelingen die de U.A. binden, alsook de regeling van de administratieve en logistieke ondersteuning van de onderscheiden bestuursorganen.

De rector-voorzitter wordt verkozen door de raad uit een lijst voorgedragen kandidaten; de kandidaten zijn gewoon hoogleraar aan één van de instellingen. Het ambt van rector-voorzitter is onverenigbaar met het mandaat van rector aan een Antwerpse universiteit. De rector-voorzitter is voorzitter van de raad en het bureau en vertegenwoordigt de Universiteit Antwerpen in en buiten rechte (artikel 15); daarnaast draagt hij zorg voor de verdere samenwerking en heeft hij, met raadgevende stem, zitting in de bestuursorganen van elke instelling. Voor dit mandaat ontvangt de rector-voorzitter een vergoeding.

Overeenkomstig hun gewone opdrachten (cf. het Universiteitsdecreet van 12 juni 1991) oefenen de regeringscommissaris en de inspecteur van financiën die bevoegdheden tevens uit aan de bestuursorganen van de Universiteit Antwerpen (artikel 20).

De hoofdstukken IV en V bevatten enkele wijzigingsbepalingen aan het decreet van 12 juni 1991 en de verschillen-

de op de Antwerpse universiteiten betrekking hebbende decreten. Krachtens artikel 30 moet de raad vóór 1 oktober 1999 een rapport omtrent de samenwerking van de U.A. bij de Vlaamse regering indienen. Met uitzondering van enkele artikelen die op verschillende data in werking treden, is het decreet van kracht geworden op 1 januari 1996.

L.V.

Commerciële platen voor motorvoertuigen

Het koninklijk besluit van 8 januari 1996 (*B.S.*, 2 februari 1996) tot regeling van de inschrijving van de commerciële platen voor motorvoertuigen en aanhangwagens, heeft het K.B. van 31 december 1953 aangevuld door het repertorium ingesteld bij artikel 2 van het laatstgenoemde K.B. uit te breiden met het «repertorium van de commerciële platen». De opdeling van de commerciële platen wordt beperkt tot twee hoofdcategorieën, zijnde de «proefrittenplaten» en de «handelaarsplaten». Elke categorie bevat op haar beurt drie soorten naargelang de plaat bestemd is voor auto's, moto's of aanhangwagens.

In een uitgebreid hoofdstuk II (artikelen 4 tot en met 17) wordt de procedure besproken voor de inschrijving van de commerciële platen. Naast algemeen geldende bepalingen voor de te verrichten inschrijvingsaanvraag, wordt in specifieke regels voorzien voor enerzijds de inschrijving «proefritten» en anderzijds de inschrijving «handelaar». Beide soorten commerciële platen worden voorzien van een zelfklevend vignet dat het jaartal vermeldt waarin de geldigheid van de inschrijving vervalst.

Hoofdstuk III (artikelen 18 tot en met 24) bevat een aantal algemene bepalingen met betrekking tot het terugsturen en het vernieuwen van de commerciële platen. Van zodra de activiteit op grond waarvan de houder een proefritten- of handelaarsplaat verkregen heeft, wordt gestopt, dient deze plaat binnen vijftien dagen teruggestuurd te worden, ook al loopt de geldigheidsduur van de inschrijving nog. Dit geldt eveneens wanneer de houder niet meer verzekerd is of niet meer voldoet aan de voorwaarden op grond waarvan hij de inschrijving verkregen heeft, of als hij de formaliteiten niet meer wenst te vervullen. In deze laatste twee gevallen dient de plaat uiterlijk op 15 januari van het kalenderjaar volgend op het jaar waarin de geldigheid van de inschrijving is vervallen, te worden teruggestuurd. Bij verlies van dergelijke commerciële platen of bijbehorende inschrijvingsbewijzen of beide moet onmiddellijk aangifte worden gedaan bij de dichtbijzijnde politie- of rijkswachtoverheid. Hetgeen nog in het bezit is moet dan door de houder teruggestuurd worden naar de Directie voor de Inschrijving van de Voertuigen bij het ministerie van Verkeer en Infrastructuur. In geval van louter beschadiging kan wel een duplicaat verkregen worden. In de overige gevallen kan de houder evenwel een nieuwe inschrijving aanvragen onder een ander teken.

Het vierde hoofdstuk (artikelen 25 tot en met 32) omvat twee afdelingen. De eerste bevat bepalingen omtrent de plaats en leesbaarheid van de nummerplaten. De andere afdeling bepaalt de vergoedingen. Naast de algemene vergoeding van 3.000 fr. voor de afgifte van een inschrijving zijn er ook een aantal aanvullende vergoedingen voorgeschreven. Voor de afgifte van duplicaten (1.000 fr.) en voor de vernieuwing van de geldigheid van een inschrijving of de afgifte van een nieuw inschrijvingsbewijs (500 fr.).

Ten slotte zijn er nog een aantal opheffings- en overgangsbepalingen in het vijfde hoofdstuk (artikelen 33 en 34).

Het K.B. van 8 januari 1996 is in werking getreden op 1 maart 1996.

K. Bod.

Belastingvrijstelling voor giften m.b.t. slachtoffers van grote industriële rampen

Bij K.B. van 9 januari 1996 (*B.S.*, 6 februari 1996) werden de erkenningsvoorwaarden vastgesteld waaraan instellingen die hulp verlenen aan slachtoffers van grote industriële rampen moeten voldoen, opdat de schenkers van giften aan deze instellingen een belastingvrijstelling zouden genieten. Het moet gaan om instellingen met rechtspersoonlijkheid zonder winstoogmerk, waarvan de activiteiten uitsluitend gericht zijn op de hierboven vermelde hulpverlening in België of het buitenland en waaraan ook wordt deelgenomen door de federale overheid of internationale instellingen waarvan België lid is. De erkenning moet schriftelijk worden aangevraagd en moet geregeld worden hernieuwd. Het K.B. bevat voorts nog een aantal werkingsvoorwaarden en controlebepalingen.

Dit besluit is van toepassing op de met ingang van 10 april 1995 gedane giften, waarbij evenwel in een overgangsregime wordt voorzien voor instellingen die reeds vroeger hulp hebben verleend. Zij kunnen tot uiterlijk het einde van de derde maand volgend op de maand van publicatie een erkenningsaanvraag indienen.

M.D.

Vlaamse begroting

Het decreet van de Vlaamse Raad van 22 november 1995 (*B.S.*, 6 februari 1996) bevat diverse bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1995 en dit over meerdere maatschappelijke sectoren.

De artikelen 1 t.e.m. 3 bekrachtigen verschillende overeenkomsten gesloten tussen het Vlaamse Gewest enerzijds en de GIMV, GIMVINDUS, Vlaamse Milieuholding, Limburgfonds, enz. anderzijds. Tevens wordt de Vlaamse regering gemachtigd toe te treden tot het Vlaams interuniversitair instituut voor Biotechnologie (artikel 4), waarvan de statuten door diezelfde Vlaamse regering moeten worden goedgekeurd. Bij artikel 5 ten slotte wordt een Fonds voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid opgericht.

In afwijking van diverse wetsbepalingen, machtigt artikel 7 de Vlaamse regering te verzaken aan het recht op terugvordering van tegemoetkomingen in geval van faillissement, gerechtelijk akkoord, kennelijk onvermogen of vereffening van de begunstigde. Ten slotte bevat artikel 9 talrijke wijzigings- en opheffingsbepalingen m.b.t. het decreet van 13 juli 1994 tot herstructurering van de GIMV, GIMVINDUS, VMH, MIJNEN en LIM.

Hoofdstuk II betreft het leefmilieu, met o.a. een aanvulling van artikel 13 van het decreet van 21 december 1988 houdende oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij (cf. artikel 16), terwijl artikel 23 van het decreet van 21 december 1990 houdende begrotingstechnische bepalingen wordt aangepast.

Artikel 19 stelt de dotatie voor het begrotingsjaar 1995 vast inzake de te verdelen subsidies van bepaalde onroeren-

de investeringen. De bepalingen van hoofdstuk IV betreffende 'Cultuur' (o.a. een overgangsmaatregel inzake de subsidiëring van de gemeenten met het oog op het voeren van een jeugdwerkbeleid, wijzigingen aan het Bibliotheekdecreet van 19 juni 1978 en de vaststelling van de basisdotatie van het jaar 1992 van de BRTN).

Wat het onderwijs betreft, wordt de vaststelling van de basiscoëfficiënten (decreet van 31 juli 1990) geregeld, alsook legt het decreet de werkingsuitkeringen van de universitaire instellingen vast.

Artikel 26 van het decreet kent een eenmalige subsidie toe voor de geschiktmaking t.b.v. de sociaal-culturele bestemming van het Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding.

Hoofdstuk VII behelst uiteenlopende bepalingen op het vlak van financiën en begroting; bij artikel 30 ten slotte wordt Kind en Gezin gemachtigd een reservefonds zonder bijzondere bestemming aan te leggen.

Behoudens enkele specifieke data inzake het van kracht worden van bepaalde artikelen, bevat het decreet geen algemene bepaling m.b.t. de inwerkingtreding ervan.

L.V

Beheersboekhouding van de erkende uitbetalingsinstellingen

De bepalingen van het ministerieel besluit van 22 december 1995 houdende het algemeen reglement op de beheersboekhouding der erkende uitbetalingsinstellingen (*B.S.*, 7 februari 1996, 2692) zijn van toepassing op zowel het hoofdbestuur als de gewestelijke afdelingen van de erkende uitbetalingsinstellingen bedoeld in artikel 17 van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (*B.S.*, 25 januari 1992, *err. B.S.*, 8 april 1992 en *B.S.*, 11 juni 1992).

Na een definitie (*titel I*) van een aantal begrippen, regelt het besluit de bestuurlijke en financiële organisatie (*titel III*). De organisatiestructuur van de erkende uitbetalingsinstellingen moet duidelijk afgescheiden zijn van de werknemersorganisatie en wordt vastgelegd in een organisatieschema dat jaarlijks bij de jaarrekening wordt gevoegd. Een nauwkeurige afbakening van de functionele verantwoordelijkheden is hiervoor vereist.

Het ministerieel besluit regelt vervolgens de wijze waarop de boekhouding moet worden gevoerd, en dit zodanig dat de kostenstructuur vergelijkbaar is met deze van de Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (*titel IV*). Dit betekent dat alle uitgaven en kosten betreffende betalingsopdrachten die eveneens door de Hulpkas worden gedaan, ongeacht of ze gebeuren voor rekening van de Rijksdienst of voor rekening van derde opdrachtgevers, en voorzover ze noodzakelijk en onvermijdelijk zijn voor een efficiënt beheer, opgenomen worden in de beheersboekhouding. Elke boeking verwijst naar een gedagtekend en genummerd verantwoordingsstuk.

Bijlage 1 van het besluit geeft een model van het algemeen rekeningstelsel dat als minimum geldt bij het voeren van de boekhouding. Volstaan de daarin opgenomen rekeningen niet om alle verrichtingen te boeken, dan kunnen rekeningen overgenomen worden uit het algemeen rekeningstelsel voor de ondernemingen gevoegd bij het koninklijk besluit van 12 september 1983. Wanneer, ondanks de toelichting in bijlage 2 bij de inhoud en het gebruik van de verschillende rekeningen, interpretatieproblemen zouden rijzen, is

de administrateur-generaal van de Rijksdienst bevoegd om, na overleg met de uitbetalingsinstellingen, een eenvormige boekingswijze op te leggen.

De boekingen gebeuren, met toepassing van de regels van het dubbel boekhouden en de algemeen aanvaarde boekhoudprincipes, door middel van een dagboek en een grootboek van de algemene verrichtingen. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar, terwijl de kosten en opbrengsten van het betreffende boekjaar of de voorafgaande boekjaren moeten worden geboekt, ongeacht de dag waarop de kosten en opbrengsten worden betaald of geïnd.

De rekeningen worden in overeenstemming gebracht met de gegevens van de jaarlijks, tegen 31 december, op te maken inventaris, om vervolgens te worden samengevat in een beschrijvende staat. Het besluit voorziet verder in een aantal waarderingsregels en bepaalt ondermeer de afschrijvingspercentages van een aantal vaste activa.

Bij het afsluiten van het boekjaar wordt een staat opgemaakt van de werkingskosten volgens het model van bijlage 4. De kosten en opbrengsten worden volgens een verdeelsleutel toegewezen aan de diverse betalingsopdrachten uitgevoerd voor rekening van de Rijksdienst. De definitieve balans van de algemene rekeningen van de gewestelijke afdelingen en het hoofdbestuur wordt opgemaakt uiterlijk eind maart van het daaropvolgende jaar. De balansen van de verschillende gewestelijke afdelingen en van het hoofdbestuur worden vervolgens opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de uitbetalingsinstelling, opgesteld volgens de schema's van bijlage 3. De geconsolideerde jaarrekening wordt in twee exemplaren vóór 31 mei volgend op het betreffende boekjaar bezorgd aan de Rijksdienst. De boeken met de stavingsstukken en de jaarrekeningen worden respectievelijk gedurende tien en dertig jaar bewaard door de uitbetalingsinstellingen.

De naleving van dit besluit wordt gecontroleerd door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (*titel V*), terwijl de door hem uitgevoerde boekhoudkundige controle onder toezicht staat van de afgevaardigde van de minister van Financiën bij de Rijksdienst (*titel VI*). Ten slotte legt het besluit de regels vast voor het opmaken van de begininventaris van de erkende uitbetalingsinstellingen per 1 januari 1996 (*titel VII*).

Het ministerieel besluit treedt in werking op 1 januari 1996.

A.M.B.

Onroerende voorheffing en andere belastingen van het Brusselse gewest

Bij ordonnantie van 22 december 1995 (*B.S.*, 7 februari 1996) werden, voor wat betreft het Brusselse Hoofdstedelijk gewest, een aantal gewestbelastingen gewijzigd. Zo werd het tarief van de belasting op spelen en weddenschappen opgetrokken tot 15 pct op het brutobedrag van de ingezette sommen, met uitzondering evenwel van de weddenschappen op in het buitenland gelopen paardenwedrennen op het eerste en/of tweede paard, waarvoor nog steeds het 11 pct-tarief geldt. Verder werden ook de belastingtarieven op de verschillende categorieën automatische ontspanningstoestellen opgetrokken. Het meest opvallend is evenwel de opheffing van artikel 2 van de Ordonnantie van 23 juli 1992. Dit artikel voerde voor de onroerende voorheffing een ta-

riefonderscheid in naargelang het goed al dan niet als woon-gelegenheid werd gebruikt.

Deze ordonnantie is in werking getreden op 1 januari 1996.
M.D.

O.C.M.W.-wetgeving – Tweektalig gebied Brussel-Hoofdstad

Bij ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 22 december 1995 (*B.S.*, 7 februari 1996) wordt in de Organieke Wet van 8 juli 1976 een hoofdstuk *XIIbis* ingevoegd betreffende de ziekenhuisverenigingen op het grondgebied van het tweektalig gebied Brussel-Hoofdstad; de artikelen 135*bis* e.v. hebben evenwel uitsluitend betrekking op de koepelverenigingen, i.e. de bij hoofdstuk XII van de O.C.M.W.-wet opgerichte vereniging die tot doel heeft te zorgen voor de coördinatie van en de controle op de door plaatselijke verenigingen uitgeoefende ziekenhuisactiviteiten (artikel 135*ter*).

Luidens hetzelfde artikel mag slechts één koepelvereniging worden opgericht, samengesteld uit de geassocieerde leden van de plaatselijke verenigingen, desgevallend door een afzonderlijke rechtspersoon in de vereniging vertegenwoordigd. De koepelvereniging stelt een driejarig strategisch plan van de ziekenhuisactiviteiten vast, op grond waarvan de plaatselijke verenigingen een ziekenhuis- en financieel plan opmaken; jaarlijks worden die plannen herzien, rekening houdend met de beslissingen van de koepelvereniging (artikel 135*quinquies*, § 1). Zowel het ziekenhuisplan als het financieel plan zijn onderworpen aan de goedkeuring van de koepelvereniging; bij ontstentenis van beslissing na het verstrijken van de termijn van dertig dagen na toezending wordt de beslissing geacht gunstig te zijn.

Het Verenigd College wordt in kennis gebracht van de agenda en van de notulen van de zitting van de algemene vergadering en de vergaderingen van de raad van bestuur van elke plaatselijke vereniging; eveneens wordt een maandelijks overzicht van alle beslissingen van de leidend ambtenaar overgemaakt; beslissingen die strijdig zijn met de wet of het algemeen belang schaden, kunnen door het Verenigd College worden vernietigd, met uitzondering van de bestuurshandelingen die onder het goedkeuringstoezicht vallen (artikel 137*septies*).

Op het handelen van de koepelvereniging wordt toezicht uitgeoefend door het verenigd College door middel van twee commissarissen van verschillende taalrol; zij wonen de vergadering van de organen van de koepelvereniging met raadgevende stem bij en krijgen binnen de in de ordonnantie bepaalde termijn een kopie van de goedgekeurde beslissingen van de afgevaardigd-bestuurder toegezonden (artikel 135*decies*); de commissarissen kunnen tegen de bestuursbeslissingen beroep instellen bij het Verenigd College, waarbij de tenuitvoerlegging ervan automatisch opgeschort is. Binnen een termijn van 20 dagen na ontvangst van het beroep kan het Verenigd College de beslissing vernietigen (cf. artikel 135*quinquies*, §§3 en 4, *juncto* artikel 135*decies*); bij vernietiging van de beslissing keurt het Verenigd College de plannen van de plaatselijke verenigingen goed of niet goed, waarna het zijn beslissing mededeelt aan zowel de plaatselijke vereniging als de koepelvereniging.

Naast het ziekenhuisplan en het financieel plan zijn aan het goedkeuringstoezicht van de koepelvereniging eveneens onderworpen (artikel 135*sexies*), 1° de beslissingen inzake de

samenstelling van de vereniging, 2° de benoeming van de leidend ambtenaar, 3° bestuurshandelingen i.v.m. de aankoop, de bouw, de verbouwing of de inrichting van roerende of onroerende goederen, 4° rechtshandelingen aangaande de personeelsformatie en de rechtspositie van het personeel, 5° de bestuursbeslissingen betreffende de overeenkomsten met de zorgverstrekkers.

Ten slotte voegt de ordonnantie een bepaling toe aan artikel 94, § 8, van de Wet van 7 juli 1976 waarbij wordt bepaald dat het gedeelte van het ziekenhuis dat wordt omgeschakeld tot verblijfdienst voor de personen die behoefte hebben aan zorgverlening, onder het beheer van het O.C.M.W. blijft.

De ordonnantie bevat geen nadere bepaling betreffende de inwerkingtreding.

L.V.

Werkloosheidsreglementering – Nachtarbeid

De C.A.O. nr. 46*sexies* van 9 januari 1995 tot wijziging van de C.A.O. nr. 46 van 23 maart 1990 betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegenarbeid met nachtprestaties alsook voor andere vormen van arbeid met nachtprestaties, algemeen verbindend verklaard bij koninklijk besluit van 8 maart 1995 (*B.S.*, 24 maart 1995) en in werking getreden op 1 januari 1995, voert een nieuwe definitie van nachtarbeid in. Om de werkloosheidsreglementering aan deze nieuwe definitie aan te passen, bepaalt het ministerieel besluit van 29 januari 1996 tot wijziging van artikel 29 van het ministerieel besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering (*B.S.*, 9 februari 1996, 2914), dat een aangeboden dienstbetrekking niet passend is wanneer de arbeidsprestaties gewoonlijk verricht worden tussen 20 uur en 6 uur, met uitzondering van de arbeidsprestaties die uitsluitend verricht worden tussen 6 uur en 24 uur of aanvangen vanaf 5 uur. Het besluit treedt in werking vanaf 1 januari 1995.

A.M.B.

Ruimtelijke ordening – Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

Het besluit van 11 januari 1996 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (*B.S.*, 9 februari 1996) bepaalt de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van hetzij een stedenbouwkundige vergunning, hetzij het eensluidend advies van de gemachtigde ambtenaar of van de medewerking van een architect.

Voor het Vlaamse Gewest bestaat een analoge regeling, nl. het koninklijk besluit van 16 december 1971 tot bepaling van de werken en handelingen die vrijgesteld zijn ofwel van de bemoeiing van de architect, ofwel van de bouwvergunning, ofwel van het eensluidend advies van de gemachtigde ambtenaar (*B.S.*, 19 januari 1972).

Hoewel analoog, zijn beide regelingen niet gelijk al verschillen ze soms slechts op een aantal detailpunten. Zo is in het Vlaamse Gewest de medewerking van een architect niet verplicht voor «schuilplaatsen, kippenhokken en bergplaatsen voor gereedschappen» – i.e. de in het Vlaamse landsdeelte alom aanwezige tuinhuisjes – voor zover ze achter en gescheiden van het hoofdgebouw worden opgericht en op voorwaarde dat de oppervlakte ervan niet meer dan 6 m² en de hoogte niet meer dan 2,25 m. bedraagt (art. 1, 3°, a), van

het genoemde K.B. van 16 december 1971). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is de medewerking van een architect niet verplicht voor «elk alleenstaand bijgebouw dat niet bestemd is voor bewoning, handel of nijverheid», voor zover het ten minste 6 m van de achtergevel of van de bestaande bijgebouwen is verwijderd, het bouwen ervan geen inbezitneming (?) van meer dan 6 m² van de zone voor binnenplaatsen en tuinen vergt, de totale hoogte ervan tot 2,5 m beperkt blijft ten opzichte van het bestaande bodemniveau en het tuinhuisje minimum 1,9 m verwijderd is van elke mandelige grens die geen muur is, «met dien verstande dat, indien er geen scheidingsmuur of mandelige bouwwerken staan, de hoogte ervan de hellende vlakken van 45° op de horizontale lijn die van de mandelige grenzen uitgaat, niet overschrijdt en, indien er scheidingsmuren of mandelige bouwwerken bestaan, de hoogte ervan die van deze muren of bouwwerken niet overschrijdt en het ten minste tegen één ervan aangebouwd is» (art. 7, 1°, *juncto* art. 6, 2°, van het voornoemde besluit van 11 januari 1996). Of hoe de bouwheer ook nog zonder medewerking van een architect moet kunnen rekenen en meten ...

G.D.

Kinesitherapeuten – Erkenning

Overeenkomstig artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1992 tot wijziging van het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (*B.S.*, 10 november 1992), loopt de voorlopige erkenning van de kinesitherapeuten, erkend op 31 december 1992, in principe ten einde op 31 december 1995. Om na 1 januari 1996 de continuïteit van de verzorging in de kinesitherapie te verzekeren en de tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging te behouden, voorziet het koninklijk besluit van 12 januari 1996 tot wijziging van het koninklijk besluit van 20 oktober 1992 (*B.S.*, 9 februari 1996, 2884) in twee maatregelen. Enerzijds dienen de erkende kinesitherapeuten, door een wijziging van artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1992, ten laatste op 30 juni 1996 in plaats van op 31 december 1995 te voldoen aan artikel 106ter van het koninklijk besluit van 4 november 1963 (*B.S.*, 8 november 1963, *err. B.S.*, 15-16 november 1963) betreffende de voorwaarden waaraan de houder van een erkenning van het type A moet voldoen om een bijzondere erkenning van het type B te krijgen. Anderzijds moeten de erkende kinesitherapeuten vóór 1 april 1996 hun erkenning aanvragen bij de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V., waarbij de poststempel bewijskracht heeft. Na die datum worden de aanvragen behandeld naargelang de beschikbaarheid van het secretariaat van de erkenningsraad voor kinesitherapeuten.

Het koninklijk besluit treedt in werking op 1 januari 1996.

A.M.B.

Economische overheidsbedrijven – Telecommunicatie

Bij de wet van 9 februari 1996 (*B.S.*, 10 februari 1996) wordt het koninklijk besluit van 22 december 1994 tot wijziging van titel III van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrij-

ven, bekrachtigd met ingang van 31 december 1994. Het betrokken besluit – dat wordt bekrachtigd overeenkomstig het bepaalde in artikel 122, § 3, van de voornoemde wet van 21 maart 1991 – heeft de voorschriften geïmplementeerd van de richtlijn 91/263/EEG van de Raad van 29 april 1991 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende eindapparatuur voor telecommunicatie en de onderlinge erkenning van de conformiteit van de apparatuur (wijzigingen: richtlijnen 93/68/EEG en 93/97/EEG, wat de satellietgrondstationapparatuur betreft; richtlijnen 94/46/EG en 90/388/EEG, wat de satellietcommunicatie betreft).

In het verslag dat namens de bevoegde kamercommissie werd uitgebracht, wordt erop gewezen dat de bekrachtiging weliswaar een louter formele aangelegenheid is, welke evenwel noodzakelijk is, vermits anders «... België (dreigt) van de Europese Commissie sancties opgelegd te krijgen en (...) de Belgische economie het gevaar (loopt) op een zijspoor te worden gezet in een markt die ingevolge de deregulering van de telecommunicatiesector en de daarvan afhankende diensten, volledig opengegooid wordt» (*Gedr. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 370/2, blz. 2).

M.V.D.

Wapenwet – Vergunning voor het voorhanden hebben van een verweer- geweer- of oorlogsvuurwapen

De artikelen 9 e.v. van het koninklijk besluit van 20 september 1991 tot uitvoering van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie (*B.S.*, 21 september 1991) regelen de procedure voor het verkrijgen van een vergunning tot het voorhanden hebben van een verweer- of oorlogsvuurwapen. Het koninklijk besluit van 6 februari 1996 tot wijziging van het voornoemde koninklijk besluit van 20 september 1991 (*B.S.*, 15 februari 1996) voegt daaraan toe de verplichting van de overheid die belast is met de afgifte van de vergunning, na te gaan of de aanvrager wel de wettelijke reglementering ter zake kent, zonder gevaar kan omgaan met een vuurwapen van het type waarvan hij de vergunning aanvraagt, alsook of hij kennis heeft genomen van de maatregelen om diefstallen en ongevallen te voorkomen. Voldoet de aanvrager niet aan de voorwaarde betreffende de geschiktheid om zonder gevaar een vuurwapen te hanteren, dan kan hij worden verzocht een praktische hanterings- en schietproef af te leggen.

Tevens wordt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een voorlopige vergunning ingesteld.

Nog inzake wapens moet worden gewezen op de gecoördineerde omzendbrief van 30 oktober 1995 betreffende de toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake wapens, bekendgemaakt als bijvoegsel bij het *Belgisch Staatsblad* van 29 februari 1996. Deze gecoördineerde omzendbrief vervangt die welke is bekendgemaakt in het bijvoegsel bij het *Belgisch Staatsblad* van 28 november 1995.

G.D.

Reglement van de beursmarkt in renten

In het *Belgisch Staatsblad* van 16 februari 1996 werd het ministerieel besluit van 5 februari 1996 bekendgemaakt. Dat besluit beoogt een volledig en homogene reglementering

uit te werken van de beursmarkt in renten, en komt in de plaats van de voorheen fragmentarische regeling welke was vervat in uiteenlopende besluiten.

Het ministerieel besluit dient te worden gesitueerd in het kader van, eensdeels, de wet van 6 april 1995 inzake de secundaire markten, het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs en, anderdeels, de besluitwet van 18 mei 1945 tot oprichting van een Rentenvonds. Het is immers zo dat de minister van Financiën krachtens de voornoemde wet van 6 april 1995 de notering aan een effectenbeurs van de effecten van de overheidsschuld en de vereffening van de beurstransacties in die effecten reglementeert, en dat de besluitwet van 18 mei 1945 het Rentenvonds ermee heeft belast de liquiditeit te waarborgen van de secundaire markt van staats-effecten (ten gunste van hoofdzakelijk niet-professionele beleggers) en de technische functies uit te oefenen welke de minister van Financiën aan het Fonds kan opdragen.

Het ministerieel besluit van 5 februari 1996 is in werking getreden op de dag van de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*, zijnde derhalve op 16 februari 1996.

M.V.D.

Secundaire markten – Wijziging van de wet van 6 april 1995

In het *Belgisch Staatsblad* van 20 februari 1996 werd de wet van 30 januari 1996 bekendgemaakt, welke wet strekt tot het wijzigen van de wet van 6 april 1995 inzake de secundaire markten, het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs en tot het wijzigen van de wet van 4 december 1990 op de financiële transacties en de financiële markten.

De wet van 6 april 1995 heeft de Belgische wetgeving aangepast aan de richtlijn 93/22/EEG van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten, en heeft de basis gelegd voor een nieuwe structuur van de Belgische financiële markten, waardoor zij beter het hoofd moeten kunnen bieden aan de buitenlandse mededinging. De wet van 30 januari 1996 trekt die hervormingsbeweging door en komt, in essentie, neer op:

- de uitbreiding van de bevoegdheden van het directiecomité van een effectenbeursvennootschap, inzonderheid op het vlak van de insider trading;
- het waarborgen van een parallel verloop van het eerstelijnstoezicht, ook voor de marktautoriteiten van de andere gereguleerde markten;
- het aanbrengen van een aantal technische aanpassingen, onder meer om de efficiëntie van de financiële markten te verzekeren en de overgang naar de geliberaliseerde Europese financiële markten voor te bereiden (zie *Gedr. St.*, Kamer, 1995-1996, nr. 287/3, blz. 2).

De inwerkingtreding van de wet van 30 januari 1996 is afgestemd op die van de basiswet van 6 april 1995; in die zin dat de eerstgenoemde wet in werking treedt op de datum bepaald door de Koning voor de inwerkingtreding van de wet van 6 april 1995.

M.V.D.

Intercommunales voor kabeldistributie – Deelneming aan Telenet Vlaanderen

Het decreet van 20 december 1995 houdende machtiging van de intercommunales voor kabeldistributie tot deelname aan vennootschappen die het kabelnetwerk in Vlaanderen tot een interactief communicatie-netwerk uitbouwen en/of exploiteren (*B.S.*, 20 februari 1996), biedt de mogelijkheid aan de intercommunales die in Vlaanderen een kabel-distributienetwerk beheren of uitbaten, om onder bepaalde voorwaarden te participeren in «vennootschappen die het kabelnetwerk in Vlaanderen tot een interactief communicatienetwerk uitbouwen en/of exploiteren».

Dit decreet bevat een autonome regeling en laat inzonderheid de bepalingen van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales (*B.S.*, 26 juni 1987) en van het decreet van 1 juli 1987 betreffende de werkwijze van de controle op en de vaststelling van het ambtsgebied van intercommunales (*B.S.*, 17 juli 1987) ongemoeid. Het decreet opent voor de intercommunales de weg naar de deelneming aan vennootschappen met het soort activiteit als die van Telenet Vlaanderen (*Gedr. St.*, VI. Parl., 1995-96, nr. 146/6 (verslag), (stellingname van de Vlaamse regering).

Uit artikel 3 van het genoemde decreet blijkt dat de participatie in een dergelijke vennootschap rechtstreeks dan wel onrechtstreeks kan zijn. Er is sprake van een onrechtstreekse deelneming indien intercommunales besluiten, alleen of samen met anderen, een vennootschap op te richten die deelneemt in vennootschappen die het kabelnetwerk in Vlaanderen tot een interactief communicatienetwerk uitbouwen en/of exploiteren.

Onder de participatievoorwaarden kan worden vermeld, de beperking van zowel de rechtstreekse als de onrechtstreekse participatie tot maximaal 49% van het kapitaal van de bedoelde vennootschappen, behalve in een overgangsfase die niet langer dan een jaar mag duren (art. 3, vierde lid).

G.D.

Stage der jongeren

1. Algemene regel: verplichting tot tewerkstelling van stagiaires

Het K.B. van 8 december 1995 (*B.S.*, 22 februari 1996, p. 3.803) wijzigt het uitvoeringsbesluit betreffende de stage der jongeren. Bedrijven die minstens 50 werknemers in dienst hebben, dienen ten belope van minstens 3 % en maximaal 4 % van hun personeelsbestand stagiairs in dienst te nemen. Recent werd aan de bedrijven opgelegd dat minstens de helft van het aantal aan te werven stagiairs moet bestaan uit jongeren die een eerste werkervaringscontract sloten (zie onze bespreking van de wet van 22 december 1995 in deze kroniek).

2. Mogelijkheid van het bekomen van vrijstellingen

Ondernemingen beschikken over drie mogelijkheden om vrijstelling te krijgen van de stageverplichtingen:

- Ondernemingen in moeilijkheden kunnen worden vrijgesteld door de minister van Tewerkstelling en Arbeid na advies van het subregionaal tewerkstellingscomité;
- ondernemingen kunnen tevens een overeenkomst sluiten met de minister van Tewerkstelling en Arbeid waarin ze zich

engageren tot het scheppen van bijkomende voltijdse arbeidsplaatsen;

- ondernemingen of een groep van ondernemingen die behoren tot een bepaalde sector en die *een redelijke inspanning doen voor de tewerkstelling*, kunnen eveneens geheel of gedeeltelijk vrijgesteld worden van de verplichting stagiairs tewerk te stellen.

3. Voorwaarden bij vrijstelling in geval van redelijke inspanning voor de tewerkstelling

De ondernemingen of groepen van ondernemingen kunnen vrijgesteld worden, indien ze gebonden zijn door een CAO die in een inspanning voorziet voor de risicogroepen of voor de personen op wie het begeleidingsplan van de werklozen van toepassing is, van gemiddeld minstens 0,20 % van de loonmassa. Ze dienen aan te tonen dat ze zich ofwel bij CAO verbonden hebben werklozen tewerk te stellen op wie het begeleidingsplan van toepassing is, ofwel dat zij een overeenkomst gesloten hebben met een van de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling met het oog op het opleiden of de tewerkstelling van werklozen van het begeleidingsplan. De vrijstelling mag evenwel geen negatief effect op de tewerkstelling hebben.

4. Uitvoeringsmaatregelen risicogroepen en begeleidingsplan

De minister van Tewerkstelling en Arbeid heeft de mogelijkheid om op voorstel van het beheerscomité van de R.V.A. ondernemingen of groepen van ondernemingen vrij te stellen indien ze aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de ondernemingen dienen gebonden te zijn door een CAO die voorziet in een *inspanning voor de risicogroepen* of de personen op wie het begeleidingsplan van toepassing is. De CAO moet minstens in een inspanning van 0,15 % van de loonmassa voorzien voor 1995 en van 0,20 % voor 1996;

- de CAO moet een *exacte berekening bevatten van de reële stageverplichting* voor de onderneming of het geheel van ondernemingen van de sector waarop de stageverplichting van toepassing is;

- de totale inspanning die de ondernemingen of de sector op zich nemen moet betrekking hebben op *een aantal personen dat overeenstemt met de reële stageverplichting* van de onderneming of de sector, als hierboven omschreven.

De duur van de vrijstelling bedraagt twee jaar. Indien de onderneming of groep van ondernemingen de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst niet naleeft, kan de vrijstelling worden ingetrokken. Artikel 2 van het besluit omschrijft de elementen die de aanvraag moet bevatten. Naargelang de aanvraag uitgaat van een onderneming of van een groep van ondernemingen behorende tot eenzelfde sector, dient de aanvraag respectievelijk vergezeld te zijn van het advies van de ondernemingsraad, het comité V.G.V. of de vakbondsafvaardiging of het advies van het paritair comité.

De minister van Tewerkstelling en Arbeid maakt de aanvragen over aan het beheerscomité van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. Ondernemingen die eerder reeds een vrijstelling van de stageverplichtingen genoten, dienen bij hun aanvraag een evaluatierapport te voegen met daarin het bewijs dat de bij de vorige vrijstelling gevraagde inspanningen werden gerealiseerd.

Het besluit is met terugwerkende kracht in werking getreden met ingang van 1 januari 1995.

PND

Televisieomroep tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Vanuit de bekommernis om het rechtvacuüm weg te werken met betrekking tot de in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gevestigde netten voor distributie van radio-omroepuitzendingen, en derhalve een wettelijk kader te creëren voor de controle op de activiteiten van de kabelmaatschappijen in het Brusselse Hoofdstedelijk gebied, werd de wet van 30 maart 1995 (B.S., 22 februari 1996) betreffende de wetten voor distributie voor omroepuitzendingen en de uitoefening van televisie-omroepactiviteiten in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad tot stand gebracht. Door deze wet wordt voor het Brussels Gewest eveneens de Europese richtlijn «Televisie zonder grenzen» (89/552/E.E.G.) omgezet in Belgisch recht.

Aan deze wet zijn talrijke amendementen voorafgegaan, waarbij o.a. rekening werd gehouden met de uitgebreide adviezen van de Raad van State. Deze laatste heeft trouwens bevestigend de vraag beantwoord of personen die in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad een net wensen op te zetten en te exploiteren noodzakelijkerwijze bicommunautaire culturele instellingen zijn, zoals dit bijvoorbeeld het geval is voor de Koninklijke Muntshouwborg. Hij maakte echter wel voorbehoud voor de theoretische mogelijkheid dat personen (als voorbeeld haalt hij aan een dochtermaatschappij van een openbare instelling die onder de ene of andere gemeenschap ressorteert) voornemens zijn in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad uitsluitend nederlandstalige of fransstalige programma's uit te zenden. De federale wetgever kan deze mogelijkheid niet uitsluiten zonder zijn bevoegdheid te buiten te gaan. De gemeenschappen dienen immers hun bevoegdheid overeenkomstig artikel 127 van de Grondwet te kunnen uitoefenen.

De uiteindelijke wettekst is opgedeeld in vier hoofdstukken. Hoofdstuk I geeft een aantal definities en het toepassingsgebied. In hoofdstuk II wordt het eerste luik van de wet behandeld, nl. dat m.b.t. de netten voor distributie van omroepuitzendingen. De uitoefening van televisieomroepactiviteiten komt vervolgens in hoofdstuk III aan bod. In het vierde en laatste hoofdstuk zijn een aantal straf- en slotbepalingen opgenomen.

Artikel 2 bepaalt uitdrukkelijk dat de hoofdstukken II en IV van de wet uitsluitend van toepassing zijn op de in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad gevestigde netten voor distributie van radio-omroepuitzendingen die, wegens hun activiteiten, niet kunnen worden beschouwd als uitsluitend te behoren tot de ene of de andere gemeenschap in de zin van artikel 127, § 2, van de Grondwet. Naar analogie herhaalt artikel 3 hetzelfde principe, maar dan voor de toepassing van de hoofdstukken III en IV op de in Brussel-Hoofdstad gevestigde televisie-omroeporganisaties.

De netten voor distributie van omroepuitzendingen (hoofdstuk II) kunnen slechts geëxploiteerd worden mits hiervoor een voorafgaandelijke schriftelijke vergunning werd verkregen. Deze vergunning kan daarenboven slechts mits het betalen van een vergoeding (artikel 7) worden toegekend aan rechtspersonen waarvan de maatschappelijke zetel en de bedrijfszetel gevestigd zijn in een Lid-Staat van de Europese Unie (artikel 5), en voor een gebied dat beperkt blijft tot een deel van een gemeente, een gemeente of een groep aangrenzende gemeenten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad (artikel 6). Dergelijke vergunningen zijn negen jaar gel-

dig en kunnen verlengd worden (artikel 11). Zij kunnen eveneens geschorst of ingetrokken worden (artikelen 24 en 25).

Een aantal categorieën worden vrijgesteld van deze vergunningsplicht (artikel 12).

Wat de programma's betreft, wordt een onderscheid gemaakt naargelang het gaat om de distributie van televisie-omroepuitzendingen of van radio-omroepuitzendingen. De wet van 30 maart 1995 bepaalt uitdrukkelijk voor beide soorten uitzendingen welke programma's via de kabel moeten doorgegeven worden en welke programma's mits toestemming van de bevoegde minister kunnen doorgegeven worden (artikelen 13 tot en met 19).

De bevoegde minister kan onder de door de Koning bepaalde voorwaarden de doorgifte schorsen van programma's die afbreuk doen aan de menselijke waardigheid of tot haat aanzetten op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit en programma's die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig kunnen aantasten, inzonderheid programma's met pornografische tafereel of met nodeloos geweld (artikel 23).

Het derde hoofdstuk onderwerpt de uitoefening van televisieomroepactiviteiten aan diverse bepalingen die de bevordering van verspreiding en productie van televisieprogramma's tot doel hebben (artikelen 29 tot en met 32), televisiereclame en sponsoring reglementeren (artikelen 33 tot en met 39) alsook de bescherming van de minderjarigen op het oog hebben (artikel 40).

In het vierde en laatste hoofdstuk worden ten slotte de bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85 uitdrukkelijk van toepassing verklaard op elke overtreding van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten. Er wordt in een geldboete voorzien van duizend frank tot honderdduizend frank.

Verder worden de artikelen 2 en 3 van de wet van 6 februari 1987 betreffende de radiodistributie- en teledistributienetten en betreffende de handelspubliciteit op radio en televisie opgeheven.

Deze wet is in werking getreden op 22 februari 1996.

K.Bod.

Voedingsmiddelen

Het koninklijk besluit van 4 december 1995 (*B.S.*, 23 februari 1996) tot onderwerping aan vergunning van plaatsen waar voedingsmiddelen gefabriceerd of in de handel gebracht worden of met het oog op de uitvoer behandeld worden, is genomen ter uitvoering van de artikelen 3, 3°, b, en 10 van de wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten, gewijzigd door de wet van 9 februari 1994.

Een eerste hoofdstuk van dit K.B. bepaalt, naast een aantal definities, ondermeer het toepassingsgebied en welke inrichtingen derhalve worden uitgesloten van de toepassing van dit besluit. Onder inrichting wordt de plaats of het geheel van plaatsen verstaan waar hoofdzakelijk of in bijkomende orde activiteiten van fabricage, handel of uitvoer van voedingsmiddelen uitgeoefend worden en welke wordt uitgebaat door een natuurlijke persoon of rechtspersoon in eigen naam en voor eigen rekening.

De voorafgaande vergunningsplicht en de voorwaarden tot het bekomen van een vergunning, de aanvraagprocedure, het onderzoek van deze aanvraag, de afgifte van een vergunning alsook de hernieuwing, de weigering en intrekking hiervan worden respectievelijk behandeld in de hoofdstukken II, III, IV, V, VI, VII en VIII. Voormelde inrichtingen mogen niet worden uitgebaat indien de Eetwarensinspectie van het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu niet voorafgaandelijk een vergunning heeft afgegeven. De aanvraag, opgesteld in twee exemplaren, bevat alle nuttige inlichtingen om tot een administratief en technisch onderzoek te kunnen overgaan, zoals naam en functie van de aanvrager, naam, handelsnaam, adres, telefoon- en faxnummer van de inrichting, de uitgeoefende activiteiten, het eventuele BTW-nummer en inschrijvingsnummer in het handelsregister, alsmede het aantal bezoldigde personen werkzaam in de inrichting. De aanvraag dient te zijn gestaafd met de nodige documenten waaronder een betalingsbewijs. De vergunningsaanvraag is immers onderworpen aan de betaling van een vergoeding. Zijn niettemin hiervan vrijgesteld: de inrichtingen die van openbare instellingen afhangen en geen handelsactiviteiten uitoefenen én de personen en inrichtingen zonder winstoogmerk die gratis voedingsmiddelen verstrekken. De vergunning wordt binnen drie maanden afgeleverd en is drie jaar geldig. Hernieuwing wordt aangevraagd drie maanden voor het verstrijken van de geldigheidsduur of bij wijziging van adres, activiteiten of conformiteit van de inrichting aan de terzake geldende reglementaire bepalingen van hygiëne en voorwaarden voor de erkenning of vergunning die op de inrichting van toepassing kunnen zijn. Mogelijkheid van appel is voorzien in geval van weigering of intrekking van de vergunning. De procedure hiervoor werd uiteengezet in paragraaf 1 tot en met 7 van artikel 10.

De overgangs- en slotbepalingen komen aan bod in hoofdstukken IX en X. Reeds bestaande inrichtingen moeten binnen zes maanden na de bekendmaking van dit besluit worden ingediend volgens de geijkte procedure. De termijnen binnen welke de vergunning moet worden toegekend, wijken af van de maximale termijn van drie maanden voor vergunningen die afgegeven worden ingevolge de aanvraag voor nieuw uit te baten inrichtingen. De overgangstermijnen worden geregeld in punt 2 van de bijlage (*zie infra*). Overtredingen van het K.B. van 4 december 1995 worden opgespoord, vervolgd en gestraft volgens de wet van 24 januari 1977. Tevens worden een aantal wijzigingen aangebracht in het K.B. van 18 februari 1991 betreffende voedingsmiddelen bestemd voor bijzondere voeding en in het K.B. van 31 december 1992 betreffende de bereiding en het in de handel brengen van eiprodukten.

Bij dit koninklijk besluit is eveneens een bijlage gevoegd die enerzijds de tarieven bepaalt ter vergoeding van de afgifte van een vergunning en de controles in functie van het soort activiteit en van het aantal bezoldigde personen werkzaam in de inrichting en anderzijds de maximale termijn voor het geven van de vergunning door de bevoegde overheid overeenkomstig de overgangsbepalingen.

Het K.B. van 4 december 1995 is in werking getreden op 23 februari 1996.

K.Bod.

Transacties in financiële instrumenten – Meldingsplicht

Het koninklijk besluit van 25 februari 1996 (*B.S.*, 29 februari 1996) over de melding van transacties in financiële instrumenten en over de bewaring van gegevens, beoogt tegemoet te komen aan het voorschrift van de richtlijn 93/22/EEG van de Raad van 10 mei 1993 inzake het verrichten van beleggingen in effecten, volgens hetwelk een gereglementeerde markt de meldings- en transparantieverplichtingen moet opleggen die op grond van de artikelen 20 en 21 van de richtlijn zijn voorgeschreven.

Tevens strekt het besluit tot het verzekeren van de transparantie van de gereglementeerde buiten-beursmarkt van de lineaire obligaties, de gesplitste effecten en de schatkistcertificaten.

Het koninklijk besluit van 25 februari 1996 is op 1 maart 1996 in werking getreden, met uitzondering evenwel van de artikelen 11, § 3, en 19, § 3, die in werking treden op 1 september 1996 (toepassing van de hoofdstukken III en IV van het besluit op bepaalde transacties die betrekking hebben op financiële instrumenten verhandeld op een buitenlandse gereglementeerde markt, «ongeacht of deze transacties al dan niet op een gereglementeerde markt zijn uitgevoerd»).

M.V.D.

REACTIE

Antwoord op het artikel «De verplichte borgstelling voor vervoerders: een betwist aspect van het economisch administratief recht»

De bijdrage van de professoren Stijns en Vuye (*R.W.*, 1995-96, 1289-1298) hoe goed gedocumenteerd zij ook moge zijn, gaat voorbij aan een eerste essentiële vaststelling, nl. dat de borgstelling die neergelegd wordt bij het Ministerie van Verkeerswezen, en waarop de schuldeisers zich beroepen, een burgerrechtelijke verbintenis op eenzijdige verklaring inhoudt, waarop de termen van het Burgerlijk Wetboek over de interpretatie van verbintenissen en van de borgtocht van toepassing zijn (Van Ommeslaghe, P., «L'engagement par volonté unilatérale et droit belge», *J.T.*, 1982, 144 c.v.). Dat het voorwerp van deze verbintenis bepaald is door de verwijzing naar het K.B. van 5 september 1978, als gewijzigd bij K.B. van 11 september 1987, respectievelijk naar het K.B. van 18 maart 1991, afhankelijk van de datum van totstandkoming van de borgtocht, wijzigt niets aan deze basisstelling: de regels van het Burgerlijk Wetboek zijn van toepassing.

Dat de termen van die K.B.'s niet duidelijk zijn, en dus geïnterpreteerd moeten worden, staat buiten discussie.

Nu borgtocht niet wordt vermoed, en men hem niet verder mag uitstrekken dan de perken waarbinnen hij is aangegaan (artikel 2015 B.W.), dringt een beperkende interpretatie zich op aan de rechter, te meer nu artikel 1162 B.W. voorschrijft dat overeenkomsten geïnterpreteerd worden ten voordele van hem die zich verbonden heeft, in casu de borgsteller (Brussel, 3 juni 1959, *R.W.*, 1959-60, 209; Meinerzhagen - Limpens, A., *R.P.D.R.*, Complément V., «Cautionnement», nrs. 169-171).

Ook krachtens artikel 1157 B.W. dringt een beperkende interpretatie zich op, nu een ruime interpretatie, zoals gesteld door de auteurs, niet leidt tot een zinvolle oplossing, maar integendeel nog meer onduidelijkheid en rechtsonzekerheid schept. De auteurs spreken van «nagenoeg alle verbintenissen van de vervoerders». Welke verbintenissen zijn dan wel gedekt, en welke niet? En wat moet verstaan worden onder de uitoefening van het vervoer «op wettige wijze»? Quid als een brandstofleverancier aan de borg de rekening aanbiedt voor een vervoerder die te weinig vergunningen heeft volgens

het aantal voertuigen waarover hij beschikt? Een vergunning is slechts afgeleverd voor één bepaald voertuig, niet voor een ander (artt. 4, 5, 18 en 35, K.B. 9 september 1967 houdende algemeen reglement betreffende het vervoer van zaken met motorvoertuigen tegen vergoeding (*B.S.*, 13 oktober 1967), thans K.B. 25 november 1992 (*B.S.*, 1 december 1992), artt. 4, 5, 15 en 23). Moet de pomphouder dan eerst de vergunning opvragen van de vervoerder vooraleer hij brandstof levert? Doet hij dat niet, dan kan hij nooit bewijzen dat hij heeft geleverd aan een vervoerder die «op wettige wijze het vervoer uitoefende». En wat als de vrachtwagen overladen is? Vergunningen gelden slechts voor het laadvermogen vermeld in de vergunning (K.B. 9 september 1967, art. 28, § 1, derde lid).

Het criterium van de «uitoefening van het beroep vervoer op wettige wijze» leidt dus niet tot zinvolle oplossingen. Daarenboven gaat dit criterium voorbij aan het feit dat de borgtocht niet wordt verstrekt om een ondernemer toe te staan zich te vestigen als vervoerder, maar alleen is vereist voor het toekennen van individuele, aan elk voertuig gekoppelde vergunningen. Het bedrag van de borgtocht is gekoppeld aan het aantal vergunningen. Niet de exploitatie van een vervoeronderneming vereist een borgstelling, wel de uitvoering van vervoercontracten als dusdanig, en alleen de verbintenissen die voortvloeien uit de uitvoering van dergelijke vervoerscontracten, worden dan ook door de borg gewaarborgd. Dit is de stelling die het Hof van Cassatie afleidt uit de koninklijke besluiten van 5 september 1978, als gewijzigd bij K.B. 11 september 1987 en 9 september 1967 (voor een verdere analyse van het arrest van het Hof van Cassatie 28 april 1965, zie Cauwe, C. als noot onder het cassatiearrest in *Bull.Ass.-De Verz.* 1996, nr. 314, 166).

De auteurs verwijten het Hof van Cassatie die verwijzing naar het K.B. van 9 september 1967. Ten onrechte. Het K.B. van 5 september 1978 definieert de aan vergunning onderworpen activiteit niet. Het lijkt dan ook vanzelfsprekend om deze definitie te zoeken in andere regelgeving m.b.t. dezelfde materie, met name voormeld K.B. van 9 september 1967, zoals het Hof van Cassatie het heeft gedaan, om de aan vergunning onderworpen activiteit te omschrijven.

De auteurs gaan verder voorbij aan de bijna eenduidiger rechtspraak ten gronde, die zich heeft gevestigd na het cassatiearrest van 28 april 1995, en die, op enkele uitzonderingen na, de beperkende interpretatie bevestigt. (in die zin: Brussel, 1e kamer, 4 oktober 1995, AR 1993/702; Brussel, 5e kamer, 29 november 1995, A.R. 1341/93; Brussel, 5e kamer, 29 november 1995, A.R. 559/93; Brussel, 5e kamer, 8 december 1995, A.R. 560/93; Kh. Antwerpen, 5e kamer, 11 januari 1996, A.R. 94/02285; Brussel, 5e kamer, 15 maart 1996, A.R. 1194/2799; Kh. Brussel, 29e kamer, 12 januari 1996, A.R. 12515/92; Kh. Bergen, 2e kamer, 14 maart 1996, R.G. 53.860/20; Kh. Kortrijk, 4e kamer, 29 januari 1996, A.R. 426 J/93; Kh. Hasselt, 2e kamer, 8 februari 1996, A.R. 3649/92 en 3296/93; Kh. Antwerpen, 19e kamer, 7 mei 1996, A.R. 7812/93; alle onuitgegeven). De onhandige poging van de minister van Verkeerswezen, om wars van de tekst, aan de betrokken koninklijke besluiten in het Parlement tot tweemaal toe een ruime interpretatie te geven, belet niet dat het K.B. van 18 maart 1991, dat het K.B. van 5 september, als gewijzigd door het K.B. van 11 september 1987 vervangt, nog steeds de door de minister aangekondigde duidelijkheid niet geeft, zoals door de auteurs (p. 1293) erkend wordt, terwijl het toch eenvoudig geweest zou zijn te stellen dat «alle schulden van de onderneming» gedekt waren, als dat werkelijk de bedoeling van de regering was geweest. Of gaf de minister uiting aan zijn persoonlijk standpunt, en werd hij hierin niet gevolgd door de ministerraad, die het koninklijk besluit uitvaardigde? De auteurs houden geen rekening met het feit dat de aansprakelijkheid van de Belgische Staat reeds lange tijd door bepaalde leveranciers wordt aangevoerd in de geschillen m.b.t. de interpretatie van het koninklijk besluit, zodat de visie van de minister niet als objectief in aanmerking kan komen. En wat te denken van de argumentatie die de Belgische Staat heeft ontwikkeld voor het Hof van Justitie, waar de Belgische Staat zich beperkte tot een argumentatie op grond van de toen reeds lang achterhaalde borgstelling in de versie van de circulaire van 1967? Het spreekt vanzelf dat men in die omstandigheden de visie van de minister van Verkeerswezen niet kan laten primeren boven de visie van het Hof van Cassatie. De interpretatie van rechtsregels met het oog op de oplossing van geschillen komt de rechterlijke macht toe.

Terecht wijzen de auteurs op het belang van het vervoer van zaken over de weg in het economisch gebeuren. Dit wettigt echter niet

een constructie waarbij een leverancier van brandstof of een leasingsmaatschappij meer zouden worden beschermd wanneer de klant een vervoerder is dan wanneer de klant bv. een meubelfabrikant is, die zorgt voor eigen vervoer. Ook deze laatste heeft vrachtwagens en brandstof nodig. Zijn voertuigen hoeven niet vergund te worden, en hij beschikt dus niet over een borg. Waarom zou de leverancier in het ene geval wel, in het andere geval niet beschermd zijn? Ook hiervoor is er geen uitleg in de visie van de auteurs.

Ook in hun stelling m.b.t. de verhuurders zijn de auteurs fout. Het debat over de verhuurder werd niet aan het Hof van Cassatie voorgelegd in de procedure die aanleiding gaf tot het Cassatiearrest van 28 april 1995. De assimilatie van de *verhuurder* met de *vervoerder* heeft echter niets te maken met de aan vergunning onderworpen activiteit (huur- of vervoerovereenkomst) als dusdanig, maar alleen met de aan vergunning onderworpen vervoerder/verhuurder. Bedoeling van de wetgever was te vermijden dat een vervoerder aan de toepassing van het algemeen reglement zou pogen te ontsnappen door zijn activiteit eerder als een verhuring van een vrachtwagen, met of zonder chauffeur, voor te stellen, dan als vervoerder. Het K.B. van 25 november 1992 heeft één en ander trouwens gepreciseerd, door te bepalen dat de assimilatie enkel plaats heeft tegenover de verhuurder, niet t.o.v. de huurder (artikel 2, 9°, K.B. 25 november 1992: «elke verhuring van een voertuig waarbij onder de term verhuring verstaan wordt, de daad van het in huur *geven*»; zie Kh. Bergen, 14 maart 1996, onuitgegeven).

Leasingsmaatschappijen zijn, in tegenstelling tot wat de auteurs stellen, reeds sedert 1978 (wijziging van art. 2 K.B. 9 september 1992 door het K.B. van 5 september 1978, art. 1) uitgesloten uit de toepassing van artikel 2,7 van het K.B. van 1967, en dit dus vanaf het ogenblik dat de activiteit van de leasingsmaatschappijen gereglementeerd is. De hele redenering van de auteurs met betrekking tot de leasingsmaatschappijen vervalt hierdoor dan ook.

Een wijziging van de reglementering is reeds jaren in het vooruitzicht gesteld door het Ministerie van Verkeerswezen, doch er bestaat grote onenigheid over de inhoud van de borgtocht in een gewijzigde reglementering. De gemachtigde instellingen, banken en verzekeringsmaatschappijen kunnen duidelijk geen uitbreiding van de inhoud van de borgstelling aanvaarden, welke zou neerkomen op een blancocheque aan de vervoerder, die noch de banken, noch de verzekeringsmaatschappijen zouden willen, resp. kunnen uitschrijven, zelfs niet tegen een zeer hoge vergoeding. De vervoerders van hun zijde hebben er geen belang bij dat hun toestand nog meer wordt belast dan in sommige omringende landen, waar de borgstelling niet wordt geëist.

Alleen de door het Hof van Cassatie aangenomen beperkende interpretatie kan dan ook gevolgd worden, zowel uit juridisch als uit economisch standpunt.

Christian Cauwe

Wederantwoord van de auteurs op de reactie van mr. Cauwe

De reactie van mr. Cauwe, raadsman van een belangrijke borgverstrekkende instelling en bijzonder beslagen in deze materie, op onze bijdrage omtrent de verplichte borgtocht voor vervoerders, recent verschenen in het *Rechtskundig Weekblad* (1995-96, 1289 e.v.), verbaast en verheugt ons tegelijkertijd. Zij verbaast ons omdat het standpunt van mr. Cauwe reeds uitvoerig aan bod is gekomen in een artikel van zijn hand, recent verschenen in *De Verzekering* (1996, 161-168), zonder dat wij gemeend hebben daarop te moeten reageren hoewel wij het volledig oneens zijn met de voorstelling van zaken aldaar. Tegelijkertijd verheugt deze reactie ons daar, enerzijds, kritiek op een wetenschappelijke publicatie deel uitmaakt van het wetenschappelijk verkeer en, anderzijds, zij ons de gelegenheid biedt om het standpunt van mr. Cauwe te weerleggen.

1. Om de lezer in staat te stellen deze technische discussie te volgen, willen we eerst herhalen dat er in rechtspraak en rechtsleer onenigheid bestaat over de vraag welke schuldeisers aanspraak mogen maken op de verplichte borgstelling, verleend door gemachtigde instellingen, voor transporteurs. De verplichte borgtocht voor vervoerders kan immers aanleiding geven tot drie interpretaties. In de eerste plaats kan een ruime interpretatie worden voorgestaan, waarbij alle schulden van de transporteur gedekt worden door de borgtocht, met uitzondering van de schulden aangegaan in de pri-

vée-sfeer en de schulden volgende uit een onwettige uitoefening van de beroepswerkzaamheden. In onze bijdrage in het *R.W.* zijn we tot de conclusie gekomen dat deze interpretatie de juiste is. We hebben er tevens op gewezen dat deze interpretatie niet gevolgd wordt door het Hof van Cassatie (Cass. 28 april 1995, *R.W.*, 1995-96, 1308). Tegenover de ruime interpretatie staat de beperkende, waarbij enkel de gebruikers en de onderaannemers een beroep kunnen doen op de borgtocht. Deze interpretatie wordt voorgestaan door mr. Cauwe (hierboven gepubliceerde reactie en diens bijdrage in *De Verz.*, 1996, 161 e.v.). Ten slotte kan ook een beperkte interpretatie worden voorgestaan, waarbij naast de gebruikers en de onderaannemers ook de verhuurders van voertuigen aan transporteurs en de leasingsmaatschappijen een beroep kunnen doen op de borgtocht. In onze bijdrage hebben we gesteld dat dit o.i. de draagwijdte is van het cassatiearrest van 28 april 1995 (*R.W.*, 1995-96, 1295 e.v., nrs. 16 e.v.). Het betreft evenwel een uitleg van het arrest, daar deze problematiek als dusdanig niet aan het Hof werd voorgelegd.

2. In een eerste kritiek gaat mr. Cauwe uit van de bewering dat wij voorbijgaan aan een «essentiële vaststelling», namelijk dat deze verplichte borgtocht een burgerrechtelijke verbintenis is op eenzijdige verklaring welke beperkend dient te worden geïnterpreteerd krachtens de artikelen 2015 en 1162 B.W. Allereerst moeten we onderstrepen dat de «essentiële vaststelling» van mr. Cauwe contradictorisch is nu hij eerst beweert dat het om een *verbintenis uit eenzijdige wilsuiting* gaat maar vervolgens stelt dat het een *contract* van borgtocht betreft, zodat artikel 2015 B.W. dient te worden toegepast. Wat ook de aard van deze administratieve borgtocht zij, moet evenwel opgemerkt worden dat noch art. 2015, noch artikel 1162 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk zijn. De wilsuiting of de bedoeling van de borgsteller is immers duidelijk en behoeft op zich geen interpretatie: hij neemt de verbintenissen op zich zoals ze omschreven zijn in de desbetreffende reglementen. De bedoeling van de borgsteller om toe te treden tot de reglementering is niet twijfelachtig. Wat evenwel onduidelijk is, zijn de koninklijke besluiten in kwestie. Zij behoeven een interpretatie. Welnu, de interpretatie van reglementen gebeurt geenszins aan de hand van de artikelen 1157 en 1162 B.W. inzake uitlegging van contracten. De zin en de draagwijdte achterhalen van een K.B. gebeurt aan de hand van de interpretatieregels eigen aan wetgeving in de ruime zin. Het is dan ook logisch dat het Hof van Cassatie in zijn arrest van 28 april 1995 verwijst naar de geldende reglementering en niet naar de artt. 2015 en 1162 B.W.

3. In zijn reactie stelt mr. Cauwe vervolgens dat de minister van Verkeerswezen in een «onhandige poging», «wars van de tekst» tot tweemaal toe gepoogd heeft aan de reglementering een ruime interpretatie te geven. Bovendien zou dit mogelijk een persoonlijk standpunt zijn van de minister waarin hij niet werd gevolgd door de ministerraad die het K.B. uitvaardigde. Laten we allereerst opmerken dat het alhier gaat om een K.B., dat aldus geenszins werd «uitgevaardigd» door de ministerraad (art. 108 Grondwet). Ten tweede verliest mr. Cauwe de wijze van besluitvorming in de ministerraad uit het oog, welke geschiedt bij consensus (Alen, A., *Handboek van het Belgisch staatsrecht*, Deurne, 1995, p. 213, nr. 233; Ergec, R., *Introduction au droit public*, I, Diegem, 1994, p. 180, nr. 461), hetgeen inhoudt dat er geen tegenspraak kan bestaan tussen een zogenaamd persoonlijk standpunt van de minister van Verkeerswezen en dat van de ministerraad. Ten derde wordt vergeten dat de minister van Verkeerswezen zijn ruime interpretatie van de borgtocht niet alleen heeft afgelegd net vóór het K.B. van 18 maart 1991 in werking trad (*Vr. en Antw., Kamer*, 1990-91, 16 augustus 1990, 10577 (Vr. nr. 525, Cortois)), maar deze interpretatie heeft bevestigd *nadat* het K.B. in werking was getreden (*Vr. en Antw., Kamer*, 1990-91, 8 juli 1991, 14761 (Vr. nr. 756, Baldewijns)). Bovendien lijkt de stelling dat deze interpretatie gebeurde «wars van de tekst», - hetgeen noodzakelijk inhoudt dat de tekst *duidelijk* is-, ons strijdig met een andere passage uit de reactie van mr. Cauwe, waar hij onverbloemd stelt dat «de termen van de K.B.'s *niet duidelijk* zijn, en dus geïnterpreteerd moeten worden».

4. Verder wordt beweerd dat het duidelijker geweest zou zijn indien de minister van Verkeerswezen in het K.B. had gesteld dat «alle schulden van de onderneming» gedekt worden. Een dergelijke bepaling laat inderdaad niets aan duidelijkheid te wensen over; alleen strookt ze geenszins met de bedoeling van de minister van Verkeerswezen. Deze laatste heeft immers nooit gewild dat «alle schulden van de onderneming» gedekt worden door de borgtocht. Zoals

we overigens hebben aangetoond in onze bijdrage (*R.W.*, 1995-96, 1293, nr. 9 & nr. 10) was het integendeel de bedoeling bepaalde schulden uit te sluiten, namelijk (1) de schulden aangegaan door de vervoerders in de privé-sfeer en (2) de schulden volgend uit een onwettige uitoefening van de beroepswerkzaamheden. Dit onderscheid vindt men bovendien nagenoeg letterlijk terug in art. 21 van het K.B. van 18 maart 1991, alwaar wordt bepaald dat de borgtocht dient tot dekking van de schulden van de onderneming: (1) voor zover de schulden voortvloeien uit de uitoefening van het beroep van ondernemer van goederenvervoer over de weg (aldus worden de schulden uit de privé-sfeer uitgesloten) en (2) voor zover de uitgeoefende werkzaamheden worden gedekt door de vergunningen (aldus worden de schulden volgend uit een onwettige uitoefening van de beroepswerkzaamheden uitgesloten). Hiermee wordt o.i. tevens een afdoend antwoord gegeven op de vraag welke verbintenissen gedekt zijn en welke niet.

Voort wordt beweerd dat die criteria niet leiden tot zinvolle oplossingen. Als voorbeelden worden aangehaald het geval waarin de vervoerder niet beschikt over voldoende vergunningen (deze worden namelijk per voertuig afgeleverd) of wanneer het laadvermogen vermeld in de vergunning niet in acht wordt genomen. Het antwoord op die vragen is geenszins problematisch. Men kan enkel een beroep doen op de borgtocht in de mate waarin de activiteiten wettig worden uitgeoefend, d.w.z. gedekt zijn door de vergunning. Wanneer bijvoorbeeld het laadvermogen niet in acht wordt genomen, dan komt er, krachtens art. 28, § 1, derde lid van het K.B. van 9 september 1967 de vergunning niet te vervallen, maar wordt ze enkel zonder waarde voor het gedeelte dat de toegelaten lading overtreft. Enkel dat deel van de schuldvordering dat overeenstemt met de wettelijk uitgeoefende transportactiviteit valt alsdan onder het toepassingsgebied van de borgtocht. Dergelijke pondspondsgewijze verdelingen worden door de rechtbanken toch nagenoeg dagelijks toegepast in andere domeinen van het zekerhedenrecht. Laten we tot slot opmerken dat dergelijke problemen zich niet alleen voordoen in een ruime interpretatie van de borgtocht, maar eveneens in de beperkende interpretatie die mr. Cauwe voorstaat. In deze beperkende interpretatie kunnen de onderaannemers en de gebruikers een beroep doen op de borgtocht. Maar ook een gebruiker kan geconfronteerd worden met een vervoerder die het toegelaten laadvermogen niet in acht heeft genomen, of niet misschien?

Hieruit volgt eveneens dat men moeilijk staande kan houden dat de koninklijke besluiten van 5 september 1978 en 18 maart 1991, daar zij de aan vergunning onderworpen activiteiten niet definiëren (zie reactie mr. Cauwe), evenmin de schulden zouden omschrijven gedekt door de borgtocht. Het is net op dit punt dat wij ons niet kunnen aansluiten bij het cassatiearrest van 28 april 1995 (*R.W.*, 1995-96, 1308), namelijk waar het verwijst naar het K.B. van 9 september 1967. Deze verwijzing was geenszins nodig, daar de koninklijke besluiten van 5 september 1978 en 18 maart 1991 de schulden gedekt door de borgtocht wel degelijk omschrijven (in die zin: Kh. Brussel, 8 november 1995, *A.R.*, 1904/94 en 1905/94).

5. In de reactie wordt verder gesteld dat onze interpretatie van de borgtocht geen uitleg verschaft voor het feit dat de brandstofleverancier van een transporteur wel bescherming vindt in de borgtocht, terwijl dit niet het geval is voor bijvoorbeeld de meubelfabrikant die zorgt voor eigen vervoer, en dat deze laatste ook brandstof nodig heeft. In onze interpretatie is de uitleg zeer eenvoudig. Er bestaat toch een objectief en redelijk onderscheid tussen het uitoefenen van vervoersactiviteiten als *hoofdactiviteit* en het uitoefenen van *eigen* vervoer als *nevenactiviteit*. Zo bijvoorbeeld is het vervoer voor de meubelfabrikant die zorgt voor eigen vervoer slechts een nevenactiviteit. Dit onderscheid is evenredig met het beoogde doel van de reglementering, namelijk het waarborgen van de solvabiliteit van de transportsector.

6. Tevens bekritiseert mr. Cauwe de argumenten welke wij menen te kunnen afleiden uit de houding die de Belgische Staat heeft aangenomen naar aanleiding van een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie (H.v.J., 16 november 1993, *Rec. C.J.C.E.*, 1993, I-5727). Hij stelt: «En wat te denken van de argumentatie die de Belgische Staat heeft ontwikkeld voor het Hof van Justitie, waar de Belgische Staat *zich beperkte* (wij cursiveren) tot een argumentatie op grond van de toen reeds lang achterhaalde borgstelling in de versie van de circulaire van 1967». Dit technische punt vergt enige toelichting. Hier wordt blijkbaar bedoeld dat de Belgische Staat zich destijds heeft beroepen op een regeling die niet langer van kracht

was, namelijk de circulaire van 1967 (zie hierover onze bijdrage, *R.W.*, 1995-96, 1292, nr. 8.1), i.p.v. op de koninklijke besluiten van 5 september 1978 en 18 maart 1991. Dit standpunt van mr. Cauwe is helaas manifest in strijd met de samenvatting van de door de Belgische Staat aangevoerde middelen als gepubliceerd in het verslag van rechter Rodriguez Iglesias. In dit verslag leest men namelijk (wij citeren): «En second lieu, il (= de Belgische regering) attire l'attention sur le libellé de l'article 21 de l'arrêté royal du 18 mars 1991 (wij cursiveren), qui précise que la caution est affectée aux dettes de l'entreprise 'pour autant que ces dettes résultent de l'exercice de la profession de transporteur', pour conclure que le cautionnement est affecté à la garantie de toutes les dettes qui résultent de l'exercice réglementaire de la profession de transporteur» (verslag G.C. Rodriguez Iglesias bij H.v.J., 16 november 1993, *Rec. C.J.C.E.*, 1993, I-5732, nr. 8). Hieruit blijkt wel degelijk, in tegenstelling tot wat mr. Cauwe beweert, dat de Belgische Staat zich heeft beroepen op het K.B. van 18 maart 1991 en niet op de circulaire van 1967. Dat de Regering eveneens heeft verwezen naar de circulaire van 1967 durven wij evenwel niet in twijfel te trekken. Mr. Cauwe, die destijds als raadsman is opgetreden in het geding voor het Hof van Justitie, lijkt dit trouwens in zijn bijdrage te bevestigen. Dit verwondert ons geenszins daar, zoals wij in onze bijdrage hebben aangetoond, de koninklijke besluiten van 5 september 1978 en 18 maart 1991 slechts een loutere voortzetting zijn van de regeling eertijds vervat in de circulaire van 1967 (onze bijdrage, *R.W.*, 1995-96, 1292 e.v.). Wel is het onjuist te beweren dat de Belgische regering voor het Hof van Justitie blijkbaar onwetend was van het bestaan van de koninklijke besluiten van 5 september 1978 en 18 maart 1991.

7. Volgens mr. Cauwe zijn we eveneens fout met betrekking tot de verhuurders. Laten we ook hier eerst orde op zaken stellen. In zijn reactie op onze bijdrage stelt mr. Cauwe dat deze problematiek «niet aan het Hof van Cassatie (werd) voorgelegd». Over dit zelfde cassatiearrest van 28 april 1991 lezen we evenwel elders van de hand van dezelfde auteur (wij citeren): «Het Hof lost hierbij meteen ook de vraag op, die nog niet was beslecht door de 7e kamer van het Hof van Beroep te Gent in het aangevochten arrest van 30 juni 1994, nl. de vraag of de vorderingen van de verhuur- en leasingmaatschappijen, die een voertuig verhuren aan een vervoeronderneming, gedekt zijn door de borg van de vervoerder. Het Hof antwoordt duidelijk negatief» (*De Verzekering*, 1996, 166).

Waar mr. Cauwe blijkbaar twijfelt of deze vraag nu al dan niet werd beslecht door het Hof van Cassatie, is ons antwoord eenduidig. In het arrest van 28 april 1995 wijst het Hof van Cassatie, o.i. ten onrechte, de ruime interpretatie van de borgtocht van de hand, maar het Hof heeft zich niet uitgesproken over de problematiek van de verhuurder en al evenmin over die van de leasinggever (onze bijdrage, *R.W.*, 1995-96, 1294, nr. 13, en 1295, nr. 15). Evenwel hebben wij, uit de band die het Hof van Cassatie heeft gelegd tussen de draagwijdte van de borgtocht en art. 2, 7 van het K.B. van 9 september 1967, afgeleid dat ook diegenen die voertuigen verhuren aan de transporteur een beroep kunnen doen op de borgtocht (onze bijdrage, *R.W.*, 1995-96, 1295-1296, nr. 15). Kort samengevat is onze redenering de volgende. Volgens het Hof van Cassatie wordt de borgtocht tot zekerheid gegeven «voor de schuldvorderingen die rechtstreeks in verband staan hetzij met de uitoefening van vervoer van zaken voor een tegenprestatie hetzij met een verhuurd voertuig». Deze passage is een citaat van art. 2, 7 van het K.B. van 9 september 1967. Wanneer men dus de draagwijdte van de woorden «met een verhuurd voertuig» wenst te achterhalen, dan dient men zich eveneens te wenden tot hetzelfde art. 2, 7 dat hiervan de volgende definitie geeft: «hij die een voertuig in huur neemt en hij die een voertuig verhuurt». Het in huur nemen door een transporteur wordt aldus door het K.B. van 9 september 1967 beschouwd als een werkzaamheid die een professioneel vervoerder in het kader van zijn beroepsactiviteit uitvoert, wat noodzakelijk inhoudt dat deze activiteit gedekt wordt door de borgtocht. Dat deze regeling vervat in het K.B. van 9 september 1967 recent is gewijzigd door het K.B. van 25 november 1992, - hetgeen zijn invloed heeft op de *sindsdien* afgesloten borgtochten-, hoeft men ons niet te leren. De gevolgen en de draagwijdte van deze wijziging hebben we reeds grondig behandeld in onze bijdrage (onze bijdrage, *R.W.*, 1995-96, 1297-1298, nr. 19).

8. Mr. Cauwe corrigeert ons eveneens waar hij stelt (wij citeren): «Leasingmaatschappijen zijn, in tegenstelling tot wat de auteurs stellen (wij cursiveren), reeds sedert 1978 (met verwijzing naar

het K.B. van 5 september 1978) uitgesloten uit de toepassing van artikel 2, 7 van het K.B. van 1967.» Zelfs bij een grondig nalezen van onze tekst vonden wij evenwel geen lapsus of drukfout die laat vermoeden dat wij het tegendeel hebben beweerd. Wie onze bijdrage echt leest zal bemerken dat wij dit eveneens stellen en dit eveneens met verwijzing naar het K.B. van 5 september 1978 (*R.W.*, 1995-96, 1297, aanhef nr. 18). Het is evenwel op basis van andere argumenten dat wij verdedigd hebben dat de leasinggevers een beroep kunnen doen op de borgtocht, althans onder het stelsel van het K.B. van 9 september 1967. Volstaan kan worden met op dit punt naar onze bijdrage te verwijzen (*R.W.*, 1995-96, 1297-1298, nrs. 18-19).

9. Ons standpunt zou ingaan tegen een bijna eenduidige rechtspraak die zich na het cassatiearrest heeft gevestigd. Ware de rechtspraak zo eensgezind geweest, dan hadden wij zeker geen artikel gewijd aan de verplichte borgstelling. We hebben deze dan nog in onze titel aangeduid als een «betwist aspect» van het economisch administratief recht. Dat een groot deel van de rechtspraak, het Hof van Beroep te Brussel op kop, getrouwd aan het Cassatiearrest van 28 april 1995, de ruime interpretatie afwijst wekt geen verwondering. Dit is een normaal gebeuren kort na een eerste cassatiearrest in een tevoren bijzonder betwiste materie. Vóór het cassatiearrest stonden evenwel heel wat feitenrechtters de ruime interpretatie voor (zo bijvoorbeeld Kh. Brussel, 15 mei 1992, *onuitg.*, A.R. 604/91; Kh. Leuven, 22 december 1992, *onuitg.*, A.R. 42.740; Kh. Leuven, 22 december 1992, *onuitg.*, A.R. 43.459; Kh. Leuven, 22 december 1992, *onuitg.*, A.R. 45.009; Rb. Dinant, 14 april 1992, *onuitg.*, A.R. 8383/91; Rb. Dinant, 14 april 1992, *onuitg.*, A.R. 9385/91; Kh. Leuven, 9 februari 1993, *onuitg.*, A.R. 44.335 en 46.525; Kh. Antwerpen, 11 april 1994, *onuitg.*, A.R. 92/96736). Maar ook na het cassatiearrest is deze tendens geenszins op stervens na dood. Getuige hiervan zijn verschillende sterk gemotiveerde vonnissen van de rechtbanken van koophandel te Leuven en te Brussel (Kh. Brussel, *onuitg.*, A.R. 1.904/94 en 1.905/94; Kh. Leuven, 2 mei 1995, *onuitg.*, A.R. 53.470; Kh. Leuven, 12 december 1995, *onuitg.*, A.R., 43.008; Kh. Leuven, 12 december 1995, *onuitg.*, A.R., 46.334; Kh. Leuven, 12 december 1995, *onuitg.*, A.R., 51.111). Wij durven te verhoppen dat deze magistraten zich gesterkt zullen voelen door onze bijdrage. Bovendien ligt de kern van onze bijdrage niet alleen in een pleidooi voor de ruime interpretatie, maar tevens in het ingenomen standpunt, dat zelfs na het cassatiearrest van 28 april 1995, o.i. de verhuurders en de leasingmaatschappijen wel degelijk een beroep kunnen doen op de borgtocht. Op dit punt worden wij evenwel geenszins tegengesproken door een «overvloedige en eenduidige» rechtspraak.

10. Wij besluiten met een positieve noot. Wij zijn het op twee punten eens met mr. Cauwe. Ten eerste, waar hij lijkt te suggeren dat de aansprakelijkheid van de Belgische Staat wel eens in het gedrang zou kunnen komen wanneer de borgtocht beperkt of beperkend wordt geïnterpreteerd en dit gelet op de verklaringen van de minister. Ten tweede, waar we zijn besluit interpreteren als een dringende vraag aan de minister van Verkeerswezen om uiteindelijk de knoop door te hakken en werk te maken van de reeds jaren in het vooruitzicht gestelde nieuwe reglementering van de vervoerdersborgtocht. Of de minister daarbij de ruime, de beperkte of de beperkende visie op de draagwijdte van de borgtocht hanteert is ons onverschillig. We wensen immers niet te oordelen over de opportuniteit van de regeling. Wat men wel mag verwachten van de minister van verkeerswezen is dat hij plaats maakt voor duidelijkheid en rechtszekerheid.

Sophie Stijns en Hendrik Vuyse

BOEKEN

J.E. FESEVUR, *Goederenrechtelijke colleges*, Ars aequi libri Nijmegen 1996, 228 pp.

In ons zakenrecht worden de algemene, onderliggende, begrippen vrij stiefmoederlijk behandeld, wat niet het geval is voor andere stukken zakenrecht, zoals bv. de eigendomsordening. Men kan

zelfs de vraag stellen of er bij ons wel één zakenrecht bestaat, en niet veelreer een onroerend-goedrecht, een faillissementsrecht, een bezitsrecht, een overeenkomstenrecht met zakenrechtelijke implicaties e.d.m. In de Nederlandse rechtsleer is men zich wel altijd bewust gebleven van de postulaten van het klassieke zakenrecht, zoals dat meer bepaald door von Savigny uitgekristalliseerd werd. Bij ons zijn enkele ervan, druppelsgewijs, via Frankrijk (meer bepaald Aubry & Rau's vertaling van het *Handbuch* van K.S. Zachariä von Lingenthal) overgenomen (bv. de theorie over het vermogen). Ook heden is het NBW (nieuw Nederlands burgerlijk wetboek) nog sterk doordrongen van het Savignyaanse zakenrecht. Meijers heeft evenwel in de voorstelling ervan een belangrijke verandering doorgevoerd, die we terugvinden in de scheiding van de boeken 3 en 5 NBW.

Men weet dat in ons (continentaal) vermogensrecht de regels van het zakenrecht, ontwikkeld voor stoffelijke goederen (zaken), naar analogie werden gebruikt en verder ontwikkeld voor «onlichamelijke goederen», die precies daardoor ook, zoals zaken, voorwerp konden worden van overdracht, beslag en beperkte zakelijke rechten. Meijers nu heeft voor de regels die zowel op lichamelijke als onlichamelijke goederen betrekking kunnen hebben, de term «goederenrecht» bedacht en ze in boek 3 (algemeen vermogensrecht) geplaatst; de begrippen «zakenrecht» en «eigendom» heeft hij voorbehouden voor stoffelijke goederen (zaken) alleen. In boek 5, zakenrecht, komen aldus alleen de regels voor die enkel op zaken betrekking hebben. Of deze verandering een verbetering was, kan ik in het midden laten (men had ook precies het omgekeerde kunnen doen: eerst een uitputtende regeling voor zaken in het zakenrecht, en daarna de aanvullende en afwijkende regels voor onlichamelijke goederen). In ieder geval is kennis van de nu geldende indeling nodig om te begrijpen wat wel en wat niet behandeld wordt in een boek zoals Fesevur's *Goederenrechtelijke colleges*. Met enige overdrijving zou men kunnen zeggen: vooral die leerstukken die in Belgische boeken zakenrecht nauwelijks aan bod komen, en omgekeerd nauwelijks die leerstukken die bij ons uitvoerig aan bod komen. De kleine helft van het boek gaat over overdracht van goederen (met inbegrip van derdenbescherming), waaronder behoorlijk veel aandacht voor verkrijging door middel van tussenpersonen. Het overige is verdeeld over een inleiding met algemene begrippen, het zaakbegrip (met de oorspronkelijke wijzen van eigendomsverkrijging), bezit en ten slotte zekerheidsrechten.

De stijl is helder, misschien wat schools (het typisch Noord-Nederlandse gebruik van de ikvorm bv.), doch dat is wellicht niet in strijd met de doelgroep (tweedejaarsstudenten), met vlotte verwerking van vele voorbeelden; abstractie wordt zoveel mogelijk vermeden, al zouden sommige kernbegrippen misschien toch wat meer in de verf mogen worden gezet (bv. beschikkings(on)bevoegdheid). Soms systematiseert het boek voor mij iets te weinig, nl. door te spreken over een hoofdregel en daarna een aantal uitzonderingen te vermelden, zonder deze evenwel mee te systematiseren (wat in het nederlandse goederenrecht doorgaans vrij goed mogelijk is), waarna de verhouding tussen beide met nogal vage bemerkingen wordt afgedaan (zoals in de zin dat het onderscheid tussen absolute of zakelijke en relatieve of persoonlijk rechten blijkbaar niet zo scherp is). Maar, zoals gezegd, het boek is ook niet bedoeld als handboek, maar als een «raamwerk voor studie in een gecomprimeerd tijdsbestek». En daar is de auteur zeker in geslaagd.

M.E.S.

IVAN VEROUGSTRAETE en EDWARD FORRIER (hoofddred.), *De Larcier Wetboeken, Aanvulling 1996, I*, zes delen plus cumulatieve registers, Larcier Uitgevers, Brussel, 1996

De aanvullingen 1996, I, bij *De Larcier Wetboeken* zijn zojuist verschenen. Let wel: het betreft de aanvullingen bij de tweede editie; zie de bespreking daarvan in *R.W.*, 1994-95, 1207. Ze zijn cumulatief zodat de aanvullingen 1995, II, verwijderd mogen worden, en de cumulatieve registers verwijzen naar de basiseditie 1994 en/of de aanvulling 1996, I.

Het zal niemand die in de rubriek «Wetgeving in kort bestek» in dit tijdschrift het regelgevend werk gevolgd heeft, verbazen dat deel VI, Staatsrecht en bestuursrecht, het omvangrijkst is (820 pp., waar- bij hoofdzakelijk Vlaanderen aan bod komt), gevolgd door deel III

(Handelsrecht, financieel en economisch recht (407 pp.) en deel IV, Sociaal recht (407 pp.). De andere delen munten uit door hun bescheidenheid: deel I, Strafrecht (278 pp.), deel V, Fiscaal recht (256 pp.) en deel I, Burgerlijk en gerechtelijk recht (228 pp.).

Elk deel is bijgewerkt tot en met het *Belgisch Staatsblad* en het *Publicatieblad* van 31 december 1995.

C.C.

RENAUD DEHOUSSE, *La Cour de justice des Communautés européennes*, Parijs, Montchrétien, 1994, 159 pp.

Met dit werk tracht de auteur de grote lijnen te schetsen van de bijzondere positie die het Hof van Justitie in de loop der jaren in het Europees integratieproces heeft bekleed. Daartoe gaat hij vooraf in op de typische kenmerken van het Hof. Enige aandacht wordt besteed aan de samenstelling ervan, die volgens de auteur blijk geeft van de wil een evenwicht te zoeken tussen de onafhankelijkheid van de leden van het Hof enerzijds en een zekere representativiteit t.o.v. de lidstaten anderzijds. Vervolgens overloopt de auteur de verschillende bevoegdheden van het Hof en hij toont zo aan dat het de rol van een «klassiek» internationaal gerechtshof (betwistingen tussen internationaalrechtelijke rechtspersonen), een grondwettelijk hof (toezicht op de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende actoren in de Gemeenschap en controle op de wettigheid van hun handelingen) en een administratieve rechtbank (bescherming van de particulier tegen de overheid en ambtenarenzaken) cumuleert. De belangrijkste bijdrage van het Hof ligt volgens de auteur in het verlenen van een (quasi-) constitutioneel karakter aan de Europese rechtsorde. Tekenend is in die context het erkennen van de voorrang van het Gemeenschapsrecht op normen van nationaal recht en het verlenen van directe werking aan bepaalde regels van Gemeenschapsrecht.

Dit constitutioneel karakter wordt nog benadrukt door het belang dat wordt gehecht aan de bevoegdheidsverdeling tussen de instellingen onderling (het institutioneel evenwicht) enerzijds en de Gemeenschap en de lidstaten anderzijds. Het invoeren van de bescherming van de fundamentele rechten op gemeenschapsniveau vervolledigt dit geheel. Daarnaast heeft het Hof ook in meer concrete beleidsdomeinen een essentiële rol gespeeld. Enerzijds kon het Hof door de zeer ruime formulering van bepaalde verdragsbepalingen (bv. artt. 30, 59, 119) daaraan een heel eigen betekenis meegeven door veelvuldig gebruik te maken van de teleologische interpretatiemethode. Anderzijds heeft het Hof vaak door een zeer eigenzinnige rechtspraak de instellingen en lidstaten aangespoord tot actie wanneer hun daartoe de wil of mogelijkheid ontbrak (mede door de stroeve beslissingsprocedures). De auteur gaat vervolgens op zoek naar factoren die kunnen verklaren waarom er tegen die zeer actieve opstelling van het Hof niet meer protest is gerezen, zeker tegen de achtergrond van de op het continent heersende afkeer van een «gouvernement des juges». Afsluitend formuleert hij enkele bedenkingen over problemen waarmee het Hof in de toekomst geconfronteerd kan worden (o.m. toepassing van het subsidiariteitsbeginsel). De auteur is met dit werk zeer zeker in zijn opzet geslaagd. In een boek van bescheiden omvang geeft hij een boeiende beschrijving van de rol die het Hof in het Europese eenwordingsproces heeft gespeeld. Ter illustratie worden de basisarresten van het Hof kort in herinnering gebracht, wat het werk ook voor diegene die minder met het Gemeenschapsrecht vertrouwd is, zeer vlot leesbaar maakt. Wel gaat de auteur naar mijn mening nogal vlug voorbij aan de toch ernstige kritiek waaraan het Hof wegens zijn actieve rol soms onderworpen is geweest.

Desondanks dwingt hij de lezer tot enige reflectie omtrent de functie van het Hof in het Europese integratieproces. Om die reden is dit boek zeker aanbevolen lectuur voor al wie zich enigermate bij de Europese eenwording betrokken voelt.

Yves Montangie

AANGEKONDIGD

K. BYTTEBIER, R.R. FELTKAMP en A. FRANÇOIS (eds.), *De gewijzigde vennootschapswet 1995*, Antwerpen, Kluwer, 612 pp., 4.500 fr.

G.A. BIEZEVELD e.a., *Strafrechtelijke aanpak van grensoverschrijdende milieucriminaliteit, capita selecta*, Zwolle, Tjeenk Willink, 260 pp., 45 fl.

J. VERHOEVEN, *Droit de la Communauté Européenne*, Brussel, Larcier, 448 pp., 3.600 fr.

K. LEUS en L. VENY (eds.), *Het federale België in de praktijk*, Brugge, Die Keure, 248 pp., 1.950 fr.

J. BOES e.a., *1921-1996 - 75 jaar Belgisch v.z.w. recht*, Gent, Mys & Breesch, 304 pp., 3.200 fr.

K. BYTTEBIER, e.a., *Driekwart eeuw internationale vereniging in België en haar alternatieven*, Gent, Mys & Breesch, 150 pp., 1.450 fr.

P. BLOM, D. COECKELBERGH, J.L. DUPLAT en H. PEETERS, *Verantwoord anders ethisch beleggen binnen de Benelux*, Gent, Mys & Breesch, 116 pp., 1.450 fr.

J. HANSENNE, *Les biens* (twee delen), Ed. Collection Scientifique de la Faculté de Droit de Liège, 1.314 pp.

M. JEGERS en Chr. HOUTMAN, *Boekhouden en financiële analyse voor ziekenhuizen* (tweede druk), Kortrijk-Heule, Uga, 210 pp., 1.270 fr.

F.M. SMIT, *De agentuurovereenkomst tussen handelsagent en principaal* (tweede druk), Zwolle, Tjeenk Willink, 196 pp., 67,50 fl.

D. VAN DER MEUDEN, *Bodemjurisprudentie 1982-1995*, Zwolle, Tjeenk Willink, 92 pp., 45 fl.

J.M. CHANDELLE, *Répertoire notarial - La Loi Breyne*, Brussel, Larcier, 194 pp. (niet afzonderlijk verkrijgbaar)

O. RALET, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, Brussel, Larcier, 390 pp., 3.200 fr.

A. DECOURRIERE, *Les drogues dans l'Union Européenne*, Brussel, Bruylant, 380 pp., 2.750 fr.

J. ROODHOOF, *De gerechtelijke begroting van onderhoudsuitkeringen tussen ex-echtgenoten*, Antwerpen, Kluwer, 620 pp., 4.822 fr.

L. VAEI, *Privaatrechtelijke veining*, Antwerpen, Kluwer, 166 pp., 2.464 fr.

A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME en J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht* (14e druk), 918 pp., 7.950 fr.

L.A. GEELHOED en R.J. IN 'T VELD, *Vervlechting en verschuivingen van wetgevingscomplexen aan het begin van de 21ste eeuw*, Zwolle, Tjeenk Willink, 44 pp., 32,50 fl.

D. DESCHRIJVER, *V.Z.W. & Belastingen*, Kalmthout, Biblo, 334 pp.

MEDEDELINGEN

Gentse juridische actualia II

Op 27 september 1996 organiseert de faculteit Rechtsgeleerdheid van de U.G. de Gentse juridische actualia II.

Programma:

- 14.00 u. : Verwelkoming
- 14.15 u. : Recente ontwikkelingen in het verzekeringsrecht (mr. K. Bernauw)
- 15.00 u. : De aangepaste privacy-wetgeving: een stand van zaken (prof. dr. R. De Corte)
- 16.15 u. : Twee ophefmakende arresten (E.H.R.M. 20/2/1996 en Cass., 5/1/1996) (prof. dr. P. Taelman)
- 17.00 u. : De nieuwe vennootschapswet in werking getreden op 1 juli 1996 (de h. J. Cerfontaine, H. De Wulf en M. Tison)
- 17.45 u. : Internet voor juristen: een kennismaking (prof. dr. R. De Corte).

Voor bijkomende inlichtingen en inschrijvingen kan U contact opnemen met het secretariaat van de Vakgroep Sociaal recht (U.G.): tel. 09/264.68.43 en fax. 09/264.69.94 en e-mail: Willy.VanEeckhoutte@rug.ac.be.

**International Private & Investment Bankers actief
in Luxemburg sedert 1973**

Als raadgever bent u voortdurend op zoek naar een bankier die u en uw cliënten-
behoeften begrijpt en hiervoor een passend antwoord zoekt. Bij **BACOB Bank
Luxemburg** biedt een ervaren en professioneel team, u zowel Private Banking
service alsook gespecialiseerde Corporate- and Structured Finance diensten aan.

Wenst u meer informatie dan kan u contact opnemen met:

Fred T. Matyn

Dirk Evenepoel – Eddy Heynderickx

BACOB Bank Luxembourg S.A.

47, Boulevard Prince Henri B.P. 11 L-2010 Luxembourg

Telefoon nummer: (352) 46.13.411 Fax nummer: (352) 46.90.63

